

UPPSALA
UNIVERSITET

UFV 2012/2051

Håller utvärderingsmetoden tillräcklig kvalitet?

En uppföljning vid Uppsala universitet
av Höskoleverkets system för
kvalitetsutvärdering 2011-2014
Första omgången

Annika Lundmark
Maivor Sjölund
Oktober 2012

Innehåll

Innehåll.....	3
Förord.....	5
1. Syften och bakgrund.....	7
1.1 Fallstudiens syften	8
1.2 Bakgrund till det nuvarande systemet för kvalitetsutvärdering	9
2. Genomförande av fallstudien	13
3. Högskoleverkets system för kvalitetsutvärderingar – generellt	15
4. Bedömningar av geovetenskap, medie- och kommunikationsvetenskap, nationalekonomi och psykologexamen	17
4.1 Geovetenskap	19
4.1.1 Bedömningens genomförande enligt Högskoleverkets beslut och yttrande	19
4.1.2 Synpunkter från lärare/ansvariga.....	20
4.1.3 Synpunkter från projektledare/utredare på Högskoleverket	22
4.2 Medie- och kommunikation.....	23
4.2.1 Bedömningens genomförande enligt Högskoleverkets beslut och yttrande	23
4.2.2 Synpunkter från lärare/ansvariga.....	25
4.2.3 Synpunkter från projektledare/utredare på Högskoleverket	27
4.3 Nationalekonomi.....	28
4.3.1 Bedömningens genomförande enligt Högskoleverkets beslut och yttrande	28
4.3.2 Synpunkter från lärare/ansvariga.....	30
4.3.3 Synpunkter från projektledare/utredare på Högskoleverket	31
4.4 Psykologexamen.....	34
4.4.1 Bedömningens genomförande enligt Högskoleverkets beslut och yttrande	34
4.4.2 Synpunkter från lärare/ansvariga.....	35
4.4.3 Synpunkter från projektledare/utredare på Högskoleverket	36
5. Analys och slutsatser	39
5.1 Likvärdighet inom en bedömning	39
5.2 Likvärdighet mellan bedömningar – den svävande ribban	40
5.3 Transparens och förutsägbarhet.....	41
5.4 Det smala empiriska underlaget.....	42
5.4 Studenternas valfrihet och livslånga lärande	45
6. En balansgång mellan djupa diken	47
6.1 Spänning atomism – holism	47
6.2 Transparens – normering.....	48
6.3 Politisk styrning – lärosätens autonomi	48
6.4 Kontroll – utveckling.....	50

7. Några slutord	51
7.1 Bredda underlaget för bedömningarna	51
7.2 Främja ett peer-reviewperspektiv.....	52
7.3 Främja ett utvecklingsperspektiv	52
7.4 Främja ett internationellt perspektiv.....	53
Referenslitteratur	54
Bilaga 1: Examensordningen	56
Bilaga 2 Utdrag ur Högskoleverkets yttrande för geovetenskap m.fl.....	58
Bilaga 3: Utdrag ur Högskoleverkets yttrande för medie- och kommunikationsvetenskap.....	63
Bilaga 4 Utdrag ur Högskoleverkets yttrande för nationalekonomi.....	75
Bilaga 5 Utdrag ur Högskoleverkets yttrande för psykologi samt psykologexamen	80

Förord

Den 1 januari 2011 introducerades ett nytt nationellt utbildningsutvärderingssystem i Sverige. Enligt det riksdagsbeslut som anger ramarna för systemet ska det ha resultatfokus. Värdering av måluppfyllelse ska ske i relation till examensordningen i högskoleförordningen. Kvaliteten på studenternas självständiga arbeten ska ges särskild vikt vid denna bedömning och övriga belägg för måluppfyllelse ska redovisas i en självvärdering. Ytterligare bedömningsunderlag ska utgöras av innevarande och före detta studenters uppfattningar om graden av måluppfyllelse. Systemet ska i alla delar karakteriseras av likvärdighet, transparens och förutsägbarhet.

Varje utvärderingssystem har sina styrkor och svagheter. Inför introduktionen av detta system restes ett antal frågor om huruvida systemets reliabilitet och validitet skulle vara tillräcklig för att säkerställa tillförlitliga bedömningar, liksom om det skulle bidra till utveckling av utbildningskvaliteten. Nu har systemet rullat en tid och det är av intresse att ta reda på hur det blev. Har de förväntningar och farhågor som fanns inför introduktionen besannats? Har kravet på likvärdighet transparens och förutsägbarhet uppfyllts? Har andra, oförutsedda effekter visat sig? Hur skulle systemet kunna förbättras?

Uppsala universitet bestämde sig tidigt för att låta genomföra en fördjupad analys av den första omgångens granskningar, dvs. den omgång som i huvudsak omfattade samhällsvetenskapliga utbildningar. Motivet var att en sådan skulle ge såväl lärosätet som Högskoleverket nyttig kunskap inför kommande granskningar. Motsvarande planer på en utvärdering fanns hos SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor, varför föreliggande studie kom att ske i samverkan mellan Uppsala universitet och SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor. Studien utgör en fallstudie, dvs. de examina som omfattas av analysen är alla hämtade från Uppsala universitet. Initialt var tanken att nedslaget vid Uppsala universitet skulle följas av ytterligare några vid andra lärosäten. När väl resultaten av fallstudien vid Uppsala universitet förelåg och redovisades vid Högskoleverkets konferens 26 september 2012 tillsammans med iakttagelser från andra lärosäten och bedömare, verkade dock samstämmigheten vara så pass stor att vidare fallstudier avblåstes tillsvidare. Istället beslutades att kraften nu ska ägnas utveckling av det framtida utvärderingssystemet.

Fallstudien har genomförts av Annika Lundmark och Maivor Sjölund, som båda har stor erfarenhet av utvärdering och kvalitetsutveckling, och som båda tidigare arbetat med dessa frågor inom Uppsala universitet. Det är min förhoppning att rapporten ska utgöra ett värdefullt underlag för alla som vill få ökad kunskap om hur rådande system fungerar. Jag hoppas dessutom att den ska vara till nytta för dem som har att vässa systemet under innevarande cykel, liksom för dem som ska skissa på ett framtida system – ett som både förmår ge tillförlitlig information om kvaliteten på svensk högre utbildning och driva densamma framåt. Rapportens författare svarar själva för de bedömningar, slutsatser och förslag som presenteras. De speglar inte nödvändigtvis Uppsala universitets eller SUHF:s expertgrupps ståndpunkter i frågan.

Uppsala i oktober 2012

Åsa Kettis

Utvärderingschef

Ledamot i SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor

Författarnas förord

Först vill vi tacka alla de intervjupersoner som bidragit till det empiriska underlaget. Vi vill också tacka för värdefulla synpunkter från Åsa Kettis och Maria Wolters vid enheten för kvalitet och utvärdering vid Uppsala universitet samt från SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor.

Uppsala i oktober 2012

Annika Lundmark

Maivor Sjölund

1. Syften och bakgrund

Föreliggande fallstudie avser att belysa hur Höskoleverkets nya system för kvalitetsutvärdering 2011-2014 fungerar ur ett lärosätesperspektiv genom att särskilt fokusera kvalitetsbedömningarna av examina inom tre huvudområden och en yrkesexamen vid Uppsala universitet.

Systemet har sin bakgrund i propositionen Fokus på kunskap – kvalitet i den högre utbildningen (prop.2009/10:139). Här sägs bl.a. att ”utvärderingar bör präglas av relevans, likvärdighet, transparens och förutsägbarhet. Detta förutsätter att det finns tydligt formulerade kvalitetsaspekter som är väl kända i god tid innan utvärderingar påbörjas” (s.14).

I juli 2010 fick Höskoleverket genom ett regeringsbeslut i uppdrag att utveckla ett system för kvalitetsutvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå. I en bifogad promemoria angav regeringen de riktlinjer som Höskoleverket skulle följa vid sitt fullgörande av uppdraget som skulle genomföras i samverkan med universitet och högskolor, Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), Sveriges förenade studentkårer (SFS) och företrädare för yrkeslivet. Vidare angavs att utvärderingarna skulle ske i fyraårscykler och resultera i ett omdöme för varje utbildning på en tregradig skala. De sista utvärderingarna i fyraårscykeln ska redovisas till regeringen före den 15 juni 2014. Verket avrapporterade sitt utvecklingsuppdrag till regeringen strax före jul 2010 i rapporten benämnd Höskoleverkets system för kvalitetsutvärdering 2011-2014 (Rapport 2010:22 R).

I enlighet med uppdraget presenterade Höskoleverket ett system för att utvärdera utbildningarnas resultat. Verket definierade utbildningarnas resultat som ”hur väl den aktuella utbildningen uppfyller kraven i högskolelagen och i examensbeskrivningarna i de förordningar som ansluter till lagen” (Rapport 2011:4 R, s. 5). Det som ska granskas är i vilken utsträckning studenternas faktiska studieresultat motsvarar de förväntade studieresultaten som de är uttryckta i högskolelag och högskoleförordningens (HFs) examensordning. Verket underströk samtidigt, i enlighet med uppdraget, att utbildningarnas förutsättningar och processer inte ska granskas. Även i Höskoleverkets information om det nya utvärderings-systemet framhålls principerna om likvärdighet, transparens och förutsägbarhet.¹

Det huvudsakliga bedömningsunderlaget är studenternas självständiga arbeten tillsammans med de utbildningsresultat som redovisas i lärosätenas självvärderingar. När det gäller syftena med självvärderingarna sägs i Höskoleverkets Rapport 2010:22 R, s. 12) bl.a. följande:

Lärosätenas självvärdering har två syften. Det första, och viktigaste, är att möjliggöra en bredare och mer fullständig resultatredovisning än bara den som kan ske genom de självständiga arbetena. Detta eftersom de självständiga arbetena inte kan täcka alla de mål som ska uppnås för en viss examen. I självvärderingen bör lärosätet därför redovisa, analysera och värdera resultaten i förhållande till samtliga mål som utvärderingen ska ske mot. Redovisningen ska syfta till att visa för de sakkunniga att studenterna når målen i examensbeskrivningarna. Den bör därför innehålla tydliga belegg för att målen har nåtts, snarare än hänvisningar till de förutsättningar och processer som ska leda till måluppfyllelse, t.ex. kursplaner. Men lärosätet kan göra en viss redovisning av förutsättningar och processer för att visa hur man säkerställer att studenterna verkligen når målen.

¹¹ Se t.ex. en sammanfattande presentation från 2011-02-11 av det nationella systemet på Höskoleverkets hemsida.

Ytterligare underlag är platsbesök/lärosätesintervjuer samt enkäter till alumner och intervjuer med studenter om deras åsikter om utbildningens resultat i förhållande till målen i examensbeskrivningarna. Dessa underlag kan komplettera självständiga arbeten och självvärderingar.

Som stöd för arbetet med självvärderingarna har Högskoleverket utfärdat en vägledning: Generell vägledning för självvärdering i Högskoleverkets system för kvalitetsutvärdering 2011-2014 (Rapport 2011:4 R, reviderad våren 2012). Lärosätenas självvärderingar, som ska göras för respektive huvudområde och generell examen alternativt yrkesexamen, består av tre delar. I den första delen uppmanas lärosätena redovisa, analysera och värdera de resultat som uppnåtts i förhållande till samtliga mål som utvärderingen sker emot. Viss redovisning av förutsättningar och processer medges även om de inte ska ingå i själva bedömningen. Dessutom bör utbildningarnas användbarhet i arbetslivet redovisas i självvärderingen. Högskoleverket har under den tid utvärderingssystemet varit i drift gjort vissa justeringar av processen bl.a. utifrån synpunkter från lärosätena.

Lärosätena har för respektive huvudområde alternativt yrkesexamen skickat förteckningar över självständiga arbeten till verkets webbaserade ärendehanteringssystem. Högskoleverket har därefter genom en slumpmässig metod valt ut mellan fem till tjugofyra självständiga arbeten för respektive examen och lärosäte. (Under arbetet med den första omgångens bedömningar beslutade Högskoleverket att utbildningar som hade producerat färre än fem självständiga arbeten under de senaste tre åren tills vidare skulle utgå ur utvärderingen). Dessa självständiga arbeten har sedan fördelats mellan de sakkunniga experterna i respektive bedömargrupp för läsning och bedömning.

Utvärderingen avslutas med en skriftlig rapport från Högskoleverket och ett beslut enligt den tregradiga skalan: Mycket hög kvalitet (utbildningen har överlag en mycket hög måluppfyllelse), hög kvalitet (utbildningen har hög måluppfyllelse) och bristande kvalitet (i de fall utbildningen inte uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning²). Varje utvärdering ska enligt information på Högskoleverkets hemsida ta cirka 10–15 månader att genomföra.

1.1 Fallstudiens syften

Fallstudien har tre syften, vilka preciseras nedan.

Det första syftet är att analysera om systemet kan sägas vara likvärdigt, transparent och förutsägbart för dem som bedöms. Enligt vår uppfattning handlar likvärdigheten i bedömningarna ytterst om systemets validitet och reliabilitet. Transparens och förutsägbarhet handlar om att de som utvärderas vet vilka normer de ska utvärderas mot, att det går att förstå hur den aktuella utbildningen blivit bedömd och att processen är känd på förhand.

Det andra syftet med studien är att se hur bedömarna analyserat studenternas självständiga arbeten och övriga underlag.

² Bristande kvalitet operationaliseras genom att något av de bedömda examensmålen fått det samlade omdömet bristande måluppfyllelse. Utbildningar som får omdömet bristande kvalitet uppmanas att inom ett år lämna in en analys av bristerna i utbildningen samt en redovisning av vilka åtgärder man vidtagit för att avhjälpa dem.

Det tredje syftet som fallstudien avser att belysa är om och hur systemet beaktar lärosätenas autonomi. Den politiska ambitionen vid utformandet av utvärderingssystemet har varit att värna lärosätenas autonomi.

I rapporten redovisar vi vad vi kommit fram till i relation till de tre ovan nämnda syftena. Dessutom diskuterar vi avslutningsvis spänningsförhållanden som alla utvärderingssystem som regel behöver balansera. Utifrån vår analys behandlar vi motpolerna mellan atomism och holism, transparens och normering, styrning och autonomi samt kontroll och utveckling. Slutligen ger vi några förslag till förbättring av nuvarande system.

1.2 Bakgrund till det nuvarande systemet för kvalitetsutvärdering

Diskussioner om ett nytt nationellt utvärderingssystem hade i stort sett förts sedan 2007 mellan utbildningsdepartementet, Högskoleverket och lärosätena företrädare av SUHF samt studenterna genom SFS.

Högskoleverket sjösatte 2007 programmet Nationellt kvalitetssäkringssystem för perioden 2007-2012. Det systemet byggde på fem olika aktiviteter:

- Granskning av lärosätenas kvalitetsarbete
- Utbildningsutvärderingar
- Examensrättsprövningar
- Tematiska utvärderingar och tematiska studier
- Utmärkelser till framstående utbildningsmiljöer

(Rapport 2007:59 R).

Med något undantag fick detta program avbrytas under 2009. Utbildningsutvärderingarna kritiserades hårt från lärosätena. Det var framför allt omfattningen av data som skulle levereras till Högskoleverket som fick känslorna på institutionerna att svalla. Verket krävde bl.a. i detaljerade data om lärare som undervisat på den aktuella utbildningen fem år tillbaka i tiden. Det kunde innebära att en lärare, intern eller extern, som undervisat några timmar inom en utbildning skulle redovisas med akademiska meriter och publicering under de senaste fem åren. Det var få om ens någon institution som hade sådana data tillgängliga och systematiserade. I flera fall fick institutioner extraanställa personal för att gräva fram uppgifter i pärmar och databaser av olika slag (budgetsystem, personalsystem, kursplaner, gamla scheman, publiceringsdatabaser etc.).

I ett brev den 30 oktober 2008 till lärosätena förklarade Högskoleverket att man skulle flytta fram 2009 års utbildningsutvärderingar inom ämnesområdet samhällsvetenskap till år 2010. Det skäl som angavs var att verket fått nya regeringsuppdrag och att uppbyggnaden av en ny databas och ett webbaserat system för insamling av kvantitativa data inte hann bli färdigutvecklat förrän hösten 2009 (Högskoleverket Reg.nr. 643-5217-08). Därmed avbröts de utbildningsutvärderingar som skulle ha gjorts fram till 2012, liksom granskningen av lärosätenas kvalitetsarbete. I rapporten 2009:13 R (Hur har det gått? En sammanställning av Högskoleverkets utvärderingsverksamhet 2008), s. 33, sägs bl.a. att ”den första omgången av utbildningsutvärderingar har karaktäriserats av tekniska och metodologiska problem”.

SUHF kritiserade Högskoleverkets utvärderingar i en rapport i november 2008 (Preliminär rapport från SUHF:s arbetsgrupp för diskussion kring Högskoleverkets utvärderingar av kvaliteten i lärosätenas utbildningar). Bedömningarna kritiserades för att vara inkonsekventa och godtyckliga.

En invändning, som dels lyftes fram i en artikel på DN debatt, dels redovisas i ett pressmeddelande från SUHF var ”att resultaten av utbildningen, den verkliga kvaliteten, granskas så lite. Studenternas examination, examensarbeten och framför allt den nytta de har av utbildningen i sina fortsatta liv måste utgöra en avgörande del av kvalitetsutvärderingarna”. (Pressmeddelande från SUHF 2008-11-11: Sveriges lärosäten underkänner Högskoleverkets granskningar, s. 1).

Den kritik som SUHF framförde i slutet av 2008 förstärktes i slutrapporten i oktober 2009 (Slutrapport från SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor 2008-2009). Samtidigt framkommer en viss tvekan i slutrapporten från oktober 2009 till den renodlade inriktning mot utbildningsresultat som skulle prägla Högskoleverkets nya planerade utvärderingar. SUHF refererar i sin slutrapport (s. 14 f.) från de samråd de genomfört med lärosätena att ”deltagarna uppskattade i hög grad att utvärderingarna fortsättningsvis ska utvärdera resultat, men många som deltog i samråden anser också att pendeln nu ser ut att svänga för långt åt detta håll. Man uppfattar att utbildningsdepartementet inte alls vill att förutsättningar och processer ska granskas, men samrådsdeltagarna ansåg att även dessa bör beaktas”. En risk som expertgruppen pekade på var att externa utvärderingar av resultat kan innebära att krav också ställs på verksamhetens riktning. Risk fanns därmed att utvärderingssystemet kunde leda till likriktning och därmed utarma mångfalden i utbildningsutbudet. Expertgruppen varnade samtidigt för att det svenska systemet inte skulle komma att överensstämma med European Standards and Guidelines (ESG).³

Redan i augusti 2008 hade Utbildningsdepartementet tillsatt en arbetsgrupp med uppdrag att ta fram ett system för kvalitetsutvärdering som skulle kunna fungera som en grund för resurstilldelning utifrån kvalitet till lärosätena. Högskoleverkets företrädare i departementets arbetsgrupp avlämnade ett särskilt yttrande till gruppens promemoria. Yttrandet från Högskoleverket är inte diariefört på verket, men daterat den 16 oktober 2008. Av yttrandet framgick att de ställde sig positiva till att det var viktigt att granska hur examensmålen uppnåtts men de framhöll att detta borde ske i ett helhetsperspektiv där mål, genomförande, examination och resultat analyserades samtidigt. I yttrandet hänvisades till tankarna bakom begreppet ”constructive alignment”, dvs. ett tydligt samband mellan kursmål, undervisningsformer och examination.

Högskoleverket framhöll vidare att urvalsproblem och integritetsproblem kan uppstå vid bedömning av utbildningar som producerar få eller inga examensarbeten. De påpekade även att olika bedömare kan ha olika uppfattningar om examensarbetenas kvalitet. Varje examensarbete borde därför granskas av minst två bedömare. De konstaterade att stora volymer och många bedömare ger stora kostnader. De ställde sig också tveksamma till att använda retentionsstatistik, etableringsgrad och SCB:s alumnstudier som nationella indikatorer i ett kvalitetsbaserat resurstilldelningssystem. De menade att sådana uppgifter rymmer alltför många tolkningsmöjligheter och felkällor. Utbildningsdepartementet kom emellertid att driva en linje som innebar att utbildningarna i första hand skulle kunna bedömas enbart utifrån resultat och då framför allt utifrån studenternas självständiga arbeten.

³ ESG står för European Standards and Guidelines. Se ENQA-rapport från 2005.

Departementets arbetsgrupp avlöstes av andra konstellationer och diskussionsfora under de kommande åren. I en rapport från Högskoleverket sägs följande: ”En utdragen period av diskussioner och överläggningar i arbetsgrupper med företrädare för departement, Högskoleverket, lärosäten och studenter ledde efter prövning av flera förslag till slut till att regeringen föreskrev ett nytt utvärderingssystem med tydlig inriktning på resultat.”⁴

Regeringen beslutade i juli 2010 om riktlinjerna för kvalitetsutvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå (Bilaga till regeringsbeslut 2010-07-08, nr. 11:1, Regeringsbeslut U2010/4164, 3546, 3552/UH).

Sammanfattningsvis kan sägas att utbildningsdepartementet och lärosätenas företrädare i stort delat uppfattningen att granskning av utbildningarnas resultat ska ha en framträdande plats i det nya nationella utvärderingssystemet. Högskoleverket som utvärderande myndighet och ansvarig utvecklare av metoder för att, som i detta fall, bedöma lärosätenas resultat utifrån studenternas självständiga arbeten, påpekar dock metodmässiga problem med en sådan modell. Detta har även lyfts fram i rapporter från SUHF. Ett tecken på metodmässiga problem kan skönjas i Högskoleverkets beslut 2012-02-01 att revidera systemet. Förändringen innebär att endast utbildningar där det finns minst fem självständiga arbeten från de senaste tre åren ska ingå i systemet för kvalitetsutvärdering. Av beslutet framgår att Högskoleverket ska återkomma till hur dessa undantagna utbildningar ska utvärderas (Högskoleverket Reg.nr. 12-4013-10).

I april 2012 kom en rapport från en oberoende internationell bedömargrupp som arbetat för den europeiska kvalitetssäkringsorganisationen ENQA med syftet att granska Högskoleverkets utbildningsutvärderingar. I rapporten framförs att det finns brister i det nya svenska utvärderingssystemet för högre utbildning genom att det inte överensstämmer med den gemensamma standard som de nationella kvalitetssäkringsorganisationerna, däribland Högskoleverket, anslöt sig till 2005. Enligt denna standard är det främst lärosätenas kvalitetsarbete som ska utvärderas och lärosätenas kvalitetsutveckling ska gynnas av granskningarna. Systemet ska dessutom stå fritt från statsmakter och lärosäten.

Den internationella bedömargruppen summerar i sin rapport: ”The Review Panel found that HSV was well managed and organised, and that it had had considerable success in engaging HEIs and students with the design of those practical aspects of the new system over which it was given control. However, the extent to which the new system was prescribed cast doubts on HSV’s operational independence. The system is not aligned with the fundamental principles of ESG.” (ENQA: Swedish National Agency for Higher Education: Review of ENQA Membership. April 2012, s. 4)

SUHF menar i sitt pressmeddelande, med anledning av denna preliminära rapport från ENQA, att förtroendet för svensk högre utbildning riskerar att devalveras i ett internationellt sammanhang. Man anser att kritiken är befogad och uttrycker att man är djupt bekymrad över situationen (SUHF:s pressmeddelande 2012-04-19).

Högskoleverket meddelade att bedömargruppen valt att avvakta med ett slutligt omdöme till ENQA till dess att de första bedömningarna färdigställts och beslutats av Högskoleverket. (HSV arkiv 2012-04-27, Dömer ENQA ut Högskoleverkets nya kvalitetsutvärderingssystem?).

⁴ Högskoleverket: Från granskning och bedömning av kvalitetsarbete till utvärdering av utbildningsresultat, 2012, s. 18. För ytterligare analyser av denna dialog och beslutsprocess hänvisar vi till Brandell & Kim (2010a och b) och till Lindberg-Sand (2011).

Sedan dess har regeringen under våren 2012 fattat beslut om en omorganisation av tre myndigheter, däribland Högskoleverket. Beslutet innebär att Högskoleverket upphör som myndighet från 1 januari 2013. Utvärderingsverksamheten kommer därefter att ingå i den nya myndigheten Universitetskanslersämbetet.

ENQA:s beslut om det nationella systemet i Sverige kom i september 2012. Beslutet innebär att Högskoleverket får status som ”ENQA full member under review” under två år, dvs. till september 2014. Enligt beslutet uppfyller Högskoleverket inte alla kriterier för medlemskap, i enlighet med European Standards and Guidelines.

Mer preciserat innebär detta att utvärderarna anser att Högskoleverkets system endast delvis överensstämmer med kraven i ESG. Bland de brister som lyfts fram är att systemet inte tar hänsyn till lärosätenas interna kvalitetsarbete, otydlighet kring bedömningskriterierna bl.a. genom att de inte alltid är kända i förväg och inte heller används konsekvent och avsaknad av utvecklingsperspektiv.

2. Genomförande av fallstudien

Den föreliggande fallstudien omfattar en analys av några av Högskoleverkets bedömningar av den första omgångens generella examina inom huvudsakligen samhällsvetenskapliga huvudområden och en yrkesexamen. Den första omgångens bedömningar vid Uppsala universitet var följande:

- Ekonomisk historia
- Företagsekonomi
- Nationalekonomi
- Geografi, kulturgeografi, geovetenskap
- Informationssystem, människa-datorinteraktion
- Medie- och kommunikationsvetenskap, journalistik
- Psykologi, psykologexamen
- Sociologi, socialpsykologi
- Statskunskap, freds- och konfliktkunskap, utvecklingsstudier.

Fallstudien innebär en mer ingående analys av bedömningarna av huvudområdena i medie- och kommunikationsvetenskap, nationalekonomi, geovetenskap⁵ och psykologprogrammet vid Uppsala universitet.

Valet av dessa fyra bedömningar gjordes av flera skäl, bland annat eftersom bedömarna enligt bedömrapporterna tycktes ha arbetat relativt olika, liksom att de valda utbildningarna är av olika karaktär. Dessutom är de tre olika omdömena representerade.

Utgångspunkten för vår analys utgörs av Högskoleverkets beslut och yttranden som redovisas i rapporter som är tillgängliga och sökbara i verkets webbaserade informationssystem Resultatsök.⁶ Dessa rapporter benämns för enkelhetens skull i fortsättningen ”bedömrappporter”. De har publicerats successivt från slutet av april 2012. I rapporterna redovisas bedömnarnas arbete, deras omdömen om respektive utbildning, underlagen för bedömningen samt Högskoleverkets beslut. Det är med dessa rapporter som lärosätena får besked om sin examensrätt och hur väl de anses nå utbildningsmålen som de uttrycks i examensordningen. Varje examen får ett omdöme i den tregradiga skalan; mycket hög kvalitet, hög kvalitet och bristande kvalitet.⁷ Vidare framgår det vilken bedömning varje utvärderat examensmål fått samt utifrån vilket/vilka underlag som bedömningen gjorts. Bedömrapporterna har således en mycket central roll i utvärderingssystemet med avseende på innebörden av begreppen likvärdighet, förutsägbarhet och transparens.

Dessutom har intervjuer gjorts med studierektor(-er) och personer som varit engagerade i arbetet med att utarbeta självvärderingen på de aktuella universitetsinstitutionerna vid Uppsala universitet, dvs. företrädare för huvudområdena medie- och kommunikationsvetenskap, nationalekonomi, geovetenskap samt för psykologprogrammet. Antalet företrädare för respektive utbildning varierade från en person till tre personer.

Ytterligare ett underlag för analysen är intervjuer med ansvariga projektledare/utredare på Högskoleverket för de fyra valda utbildningsområdena och intervjuer med ledningen för

⁵ Den aktuella fallstudien har (av tidsskäl) dock begränsats till huvudområdet geovetenskap, dvs. vi har inte särskilt studerat bedömningen av geografi och kulturgeografi.

⁶ Se <http://kvalitet.hsv.se/resultatsok>

⁷ Högskoleverkets system för kvalitetsutvärdering 2011-2014, Rapport 2010:22 R.

utvärderingsavdelningen på myndigheten. Vid alla dessa intervjuer samtalade vi med två representanter för Högskoleverket.

Intervjuerna kan betecknas som halvstrukturerade. De har därmed inte följt en strikt mall utan utrymme har givits för anpassning till särdrag i de olika utvärderingarna. Som intervjuare har vi antecknat under intervjuerna och senare sammanfattat dem. Därefter har en utskrift av sammanfattningen sänts till intervjupersonerna för kommentarer och korrigeringar. Relativt få kommentarer och korrigeringar har gjorts av de intervjuade studierektorerna, medan projektledare och utredare på Högskoleverket har gjort något fler kommentarer/korrigeringar, även om inte heller dessa har varit särskilt omfattande.

3. Högskoleverkets system för kvalitetsutvärderingar – generellt

Vår förståelse av hur Högskoleverkets system för kvalitetsutvärderingar utformats och fungerar har blivit tydligare efter granskningen av bedömrappporter, intervjuerna med ämnesföreträdare vid Uppsala universitet och framför allt efter de intervjuer vi gjort på Högskoleverket med utredare och ledningen för Högskoleverkets utvärderingsavdelning.

Avdelningsledningen framhöll att likvärdigheten i det nya systemet är viktig. Ett stort antal personer på verket och ett stort antal bedömare och personer på lärosätena är involverade. Det är därmed angeläget att det finns ett system som medger att alla arbetar ”tillräckligt lika”. Avdelningsledningen menar att det heller inte är möjligt att alla arbetar helt lika – och kanske inte heller önskvärt med tanke på att systemet är till för att alla sorters utbildningar på grundnivå och avancerad nivå. Självvärderingarna spelar exempelvis olika roll beroende på vilka examensmål som utvärderas. Det finns mål och delar av mål som inte kan bedömas utifrån de självständiga arbetena.

Eftersom systemet utvecklats i takt med att utvärderingsarbetet pågått har inte alla delar varit beskrivna i de vägledningar som verket givit ut på förhand. Det är framför allt frågor om urval av självständiga arbeten, hur läsningen av dessa organiserats samt hur bedömarna arbetat för att göra bedömningar av måluppfyllelse som blivit tydligare. I intervjun med ledningen för utvärderingsavdelningen framkom att det interna arbetet på verket innebär kvalitetssäkring av bedömargruppernas arbete. Har de följt systemet? Är alla mål bedömda på ett likvärdigt, transparent och förutsägbart sätt?

Högskoleverket har arbetat systematiskt för att åstadkomma ett system som är likvärdigt, transparent och förutsägbart. I vilken grad denna ambition lyckats fullt ut kommer att diskuteras senare i denna rapport.

Som tidigare framgått är huvuduppgiften för Högskoleverkets sakkunniga att bedöma om studenternas självständiga arbeten motsvarar kraven i de nationella examensmålen. Dessa mål är indelade i tre huvudgrupper: Kunskap och förståelse, färdighet och förmåga samt värderingsförmåga och förhållningssätt. En central utgångspunkt för bedömningarna är således de nationella examensmålen som finns i högskoleförordningen, vilka redovisas i bilaga 1. Här framgår att kandidatexamen omfattar totalt åtta examensmål, medan magister- och masterexamina omfattar nio examensmål. Av bilaga 1 framgår också kraven på progression mellan de tre examina.

Utifrån de nationella examensmålen för en viss examen föreslår bedömargruppen ett urval av mål för respektive huvudområde. Dessa mål ska väljas så att de beaktar ”*de krav på högre utbildning som uttrycks i 1 kap. 2, 8-9 §§ högskolelagen och vidare göras så att det säkerställs att de mål som valts ut tillsammans speglar utbildningens helhet och särart samt användbarhet på arbetsmarknaden.*” (Högskoleverkets beslut den 21 december 2010, Rapport 2010:22 R, s 11). De valda examensmålen och kriterier/delmål presenteras för lärosätena vid Högskoleverkets upptaktsmöten. Företrädarna för det aktuella huvudområdet ges då möjlighet att ge synpunkter på val av mål och utformning av kriterier/delmål. Därefter beslutar Högskoleverket om mål och delmål för respektive huvudområde.

För att få en hög trovärdighet i bedömningen av självständiga arbeten har Högskoleverket tillämpat urvalsprinciper för de självständiga arbetena som i så hög grad som möjligt ska garantera representativitet. Som lägst har fem självständiga arbeten per examen och lärosäte

ingått i urvalet, som högst 24 självständiga arbeten. Vanligtvis har bedömarna för ett visst huvudområde läst några självständiga arbeten, en testomgång, som de sedan diskuterat innan de påbörjar arbetet med att bedöma de självständiga arbeten som ingår i urvalet. Detta har för Högskoleverket inneburit en kontroll och avstämning av hur de olika bedömarna inom en viss bedömargrupp har arbetat.

De slumpmässigt utvalda, och avidentifierade, uppsatserna sprids av Högskoleverket mellan bedömarna. Fördelningen görs så att självständiga arbeten från en bestämd utbildning sprids bland bedömarna så jämnt som möjligt för de ingående lärosätena och för de examina på olika nivåer som ska bedömas. Eventuella jävsförhållanden beaktas. Genom denna systematiska spridning av de självständiga arbetena menar företrädare för Högskoleverket att man fördelar dessa så att bedömare som är hårdare i sina bedömningar alternativt bedömare som är mer generösa i sina bedömningar i så hög grad som möjligt blir jämnt fördelade mellan lärosäten och examina. Detta är ett sätt att komma runt ett problem som påpekats inom pedagogisk forskning (t.ex. Härnqvist, 1999) att interbedömarreliabiliteten är begränsad vid uppsatsbedömningar.

Den centrala uppgiften för bedömarna är att vid bedömningen av självständiga arbeten se om de motsvarar kraven i de nationella examensmål som valts för utvärderingen. Måluppfyllelsen har bedömts enligt den tregradiga skalan för varje enskild uppsats, mål för mål. Ofta är målen genom kriterierna uppdelade i ett antal delar och då är det dessa som bedömarna söker måluppfyllelse för. Dessa bedömningar har sedan legat till grund för ett samlat omdöme för respektive examensmål och slutligen för examen, dvs. kandidat-, magister- eller master-examen i det aktuella huvudområdet. Omdömet hög kvalitet ges om underlagen inte visar på bristande måluppfyllelse för något av examensmålen.

Detta tillvägagångssätt innebär att denna form av kvalitetsbedömning skiljer sig från en examiners traditionella helhetsbedömning av en uppsats' kvalitet. Man skulle kunna se det som en matris där Högskoleverkets bedömare gör en bedömning på en annan ledd, dvs. för "ett examensmål/kriterium i taget" för ett antal självständiga arbeten i stället för "en uppsats i taget", vilket normalt görs vid betygsättning av självständiga arbeten. Högskoleverkets strävan har här varit att skapa likvärdighet i bedömningarna.

Förutom den omfattande arbetsinsats som bedömarna gör när det gäller läsning av självständiga arbeten, ska de även läsa och bedöma självvärderingarna och genomföra lärosätesintervjuer.

Som tidigare sagts så har inte alla delar av utvärderingsprocessen varit känd på förhand för dem som utvärderats. Hur bedömarna har arbetat för att bedöma examensmålen med hjälp av delmål/kriterier (och ibland även indikatorer för de olika delmålen) står klart för institutiverna först när de fått ta del av bedömarrapporten. Som en av ämnesföreträdarna uttryckte det "Det var mycket klart från början att uppsatserna var det väsentligaste underlaget för bedömningen. Vi visste också hur självvärderingen skulle göras. Vad vi inte visste var de regler som kom att tillämpas för viktning av delmål och mål."

4. Bedömningar av geovetenskap, medie- och kommunikationsvetenskap, nationalekonomi och psykologexamen

Företrädare för den första omgången kvalitetsutvärderingar inbjöds av Högskoleverket till upptaktsmöten under våren 2011. Lärosätena ombads i samband därmed att rapportera förteckningar över examinerade självständiga arbeten under en viss tidsperiod. Högskoleverket har därefter slumpat ut dessa arbeten för respektive examen och lärosäte.

Tidpunkt för inlämnande av självvärdering varierade mellan ämnena men sträckte sig från juni till augusti. Dessförinnan hade företrädarna för de olika huvudområdena ombetts ge förslag på bedömare till Högskoleverket. Under hösten 2011 fick vissa ämnen platsbesök av bedömargrupper. För andra ämnen arrangerade Högskoleverket istället webbaserade möten.

Vi har som redan nämnts valt att analysera bedömningarna av geovetenskap, medie- och kommunikationsvetenskap, nationalekonomi och psykologexamen. Ett av skälen för detta urval är att bedömningsmetoder och kriterier för bedömningen skiljer sig åt mellan de valda utbildningarna. Vidare innebär valet att det finns bedömningar som för Uppsala universitets del resulterat i alla de tre omdömena mycket hög kvalitet, hög kvalitet och bristande kvalitet. Det sammanfattande omdömet för de examina som ingår i fallstudien framgår av tabell 1 nedan. Det föreligger också skillnader mellan de valda utbildningarna vad gäller det nationella utfallet, se tabell 2.

Tabell 1 Utfall av Högskoleverkets bedömning av huvudområdena geovetenskap, medie- och kommunikationsvetenskap, geovetenskap och psykologexamen vid Uppsala universitet.

	Kandidat-examen	Magister-examen	Master-examen	Psykolog-examen
Geovetenskap	Mycket hög kvalitet		Hög kvalitet	
Medie- och kommunikationsvetenskap	Bristande kvalitet	Hög kvalitet	Hög kvalitet	
Nationalekonomi	Hög kvalitet	Hög kvalitet	Hög kvalitet	
Psykologexamen				Mycket hög kvalitet

Tabell 2 Nationellt utfall av Högskoleverkets bedömningar i omgång 1.
De huvudområden (geovetenskap, medie- och kommunikationsvetenskap, nationalekonomi) och psykologexamen som särskilt behandlas i denna fallstudie har markerats med kursiv fetstil.

	Bristande kvalitet Procent	Hög kvalitet Procent	Mycket hög kvalitet Procent	Totalt Procent	Totalt Antal
Arbetsvetenskap	9	82	9	100	11
Ekon. historia	11	78	11	100	9
Företagsekonomi	37	51	12	100	67
<i>Geovetenskap, (inklusive geografi & kulturgeografi)</i>	<i>15</i>	<i>52</i>	<i>33</i>	<i>100</i>	<i>48⁸</i>
Informatik	8	80	12	100	25
Journalistik	50	40	10	100	10
Kognitionsvetenskap	0	67	33	100	6
<i>Medie- och kommunika- tionsvetenskap</i>	<i>27</i>	<i>69</i>	<i>4</i>	<i>100</i>	<i>26</i>
<i>Nationalekonomi</i>	<i>31</i>	<i>66</i>	<i>4</i>	<i>100</i>	<i>45</i>
<i>Psykologexamen</i>	<i>0</i>	<i>57</i>	<i>43</i>	<i>100</i>	<i>7</i>
Huvområdet psykologi	18	70	12	100	33
Sociologi, demografi	31	50	19	100	42
Statsvetenskap, freds- och konfliktstudier, u-lands- kunskap	28	59	12	100	74

⁸ De siffror som anges i tabellen gäller för geovetenskap inklusive geografi och kulturgeografi, trots att det endast är geovetenskap (och inte geografi och kulturgeografi) som ingår i vår fallstudie.

4.1 Geovetenskap

4.1.1 Bedömningens genomförande enligt Högskoleverkets beslut och yttrande

Bedömningen av geovetenskap har gjorts av en bedömaregrupp som också bedömde geografi och kulturgeografi. Detta innebär att bedömningen omfattar såväl samhällsvetenskapliga som naturvetenskapliga huvudområden. Totalt gjordes 48 bedömningar inom dessa huvudområden och en tredjedel (16 st) erhöll omdömet mycket hög kvalitet, ungefär hälften (52 %) fick omdömet hög kvalitet och 7 bedömningar (15 %) fick bristande kvalitet.

Uppsala universitet fick omdömet mycket hög kvalitet för kandidatexamen och hög kvalitet för masterexamen.

Totalt läste bedömaregruppen 384 självständiga arbeten. Bedömningsunderlaget för kandidatexamen i geovetenskap vid Uppsala universitet har bestått av åtta självständiga arbeten och för masterexamen nio självständiga arbeten. Därutöver har självvärderingen och studenternas erfarenheter genom intervjuer vid lärosätet ingått i underlaget. Däremot har inte någon alumnenkät utgjort del av underlaget. Intervjuerna med lärare skedde genom ett webbmöte.

Kandidatexamen bedömdes utifrån fyra av (de totalt åtta) nationella mål som finns angivna i högskoleförordningen och som efter upptaktsmötet beslutades av Högskoleverket.⁹

Mål 1, Kunskap och förståelse: *Visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskaplig grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.*

Mål 2, Färdighet och förmåga: *Visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom tidsramar.*

Mål 3, Färdighet och förmåga: *Visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper.*

Mål 4, Värderingsförmåga och förhållningssätt: *Visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter.*

Även utbildningsspecifika kriterier (delmål) för mycket hög måluppfyllelse, hög måluppfyllelse och för bristande måluppfyllelse för kandidatexamen beslutades av Högskoleverket och redovisas i bedömarrapporten (bilaga 3, s. 123 ff.).¹⁰ För mål 1 ovan anges fyra olika kriterier, för mål 2 och 3 anges två kriterier vardera och mål 4 preciseras genom tre kriterier.

På liknande sätt har mål och kriterier/delmål beslutats av Högskoleverket för utvärderingen av magister- och masterexamen i geovetenskap. Både för magister- och masterexamen valdes sex examensmål vardera, vilka i bedömarrapportens bilaga 3 konkretiseras genom totalt nio kriterier/delmål (magisterexamen) respektive 14 kriterier/delmål (masterexamen). Bedömaregruppen kommenterar kortfattat målen (i bilaga 4 om totalt fem sidor) som utgångspunkt för bedömningen. Gruppen valde att inte ytterligare bryta ner de beslutade kriterierna.

⁹ I bilaga 1 anges alla examensmål för de tre generella examina (kandidat, magister och master).

¹⁰ Det vi benämner "bedömarrapport" är Högskoleverkets beslut och yttrande som finns tillgängligt i Högskoleverkets webbaserade informationssystem: <http://kvalitet.hsv.se/resultatsok>

Enligt det slutliga yttrandet från bedömargruppen (s. 3) sägs att ”de självständiga arbetena har utgjort det viktigaste underlaget i de kvalitativa bedömningarna. Vissa delmål har inte gått att utläsa i de självständiga arbetena varpå självvärderingen har varit särskilt viktig. Lärosätetsintervjuerna har kompletterat underlagen och har genomförts i form av webbmöten.”

I bedömarrapportens bilaga 5 (s. 137 ff.) redovisas måluppfyllelsen för de självständiga arbetena endast för de valda examensmålen som helhet (*inte* för de olika kriterierna/delmålen). Bedömargruppen har också valt att i bilaga 1 i sitt yttrande motivera många av de samlade omdömena relativt kortfattat.¹¹

Motiveringarna hänvisar huvudsakligen till de självständiga arbetena, men de kompletteras ofta med uttalanden som hänvisar till självvärdering och platsbesök. Ett par exempel på det sist nämnda för masterexamen i Uppsala respektive Lund: (1) ”Lärosätet har i självvärderingen och vid platsbesöket på ett trovärdigt sätt visat att studenterna når en hög måluppfyllelse vad gäller samhällsliga och etiska aspekter samt medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete” (examensmål 6, geovetenskap, Uppsala universitet, rapporten s. 111). (2) ”Lärosätet indikerar i självvärderingen att studenterna under hela utbildningen övas i att diskutera frågor som rör vetenskaplig objektivitet och etiska överväganden, t.ex. forskningsetik, samt tränas i att göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter. Platsbesöket pekar också på att studenten får speciell träning att söka information och kritiskt värdera denna (examensmål 6, geologi, Lunds universitet, rapporten s. 49).¹²

Bedömarna uttrycker i rapporten att de gemensamma diskussionerna dels har bidragit till att öka likvärdigheten i bedömningarna, dels har gjort att samtliga bedömare har kunnat ställa sig bakom yttrandet inklusive de samlade omdömen som föreslås för varje granskad utbildning.

Eftersom bedömningen omfattar både samhällsvetenskapliga områden såväl som naturvetenskapliga har vissa kriterier specificerats med SV alternativt NV för att markera deras tillhörighet till vetenskapsområde.¹³ Som nämnts handlar analysen här dock endast om bedömningen av det naturvetenskapliga huvudområdet geovetenskap vid Uppsala universitet.¹⁴

4.1.2 Synpunkter från lärare/ansvariga

En företrädare för ämnet som vi intervjuade framhöll att man på institutionen var nöjd med utvärderingens resultat. Däremot uppfattades det som problematiskt att Högskoleverket i utvärderingen av självständiga arbeten hade valt att utvärdera ett examensmål som innebär att studenterna för kandidatexamen ska visa förmåga att göra bedömningar med hänsyn till bl.a.

¹¹ Jämfört med de tre övriga utbildningarna som ingår i fallstudien.

¹² Se bilaga 2 för en sammanställning av ett urval exempel på motiveringar för olika omdömen för tre skilda examensmål för vardera tre kandidatexamina och tre masterexamina. Kandidat- och masterexamen vid Uppsala universitet ingår i detta urval.

¹³ Som samhällsvetenskapliga huvudområden har bedömarna grupperat ekonomisk geografi, humanekologi, kulturgeografi, samhällsgeografi. Som naturvetenskapliga områden har atmosfärsvetenskap och biokemiska kretslopp, biogeovetenskap, fysisk oceanografi, geografi, geografisk informationsvetenskap, geografisk informationsvetenskap och fjärranalys för modellering och miljöövervakning, geokemi, geologi, geomatik, geovetenskap, geovetenskap/naturgeografi, marin geovetenskap, naturgeografi, naturgeografi och ekosystemanalys, naturgeografi och kvartärgeologi och oceanografi.

¹⁴ En av utredarna som arbetade med geovetenskap (inklusive geografi och kulturgeografi) anger att det egentligen inte är önskvärt att begränsa fallstudien enbart till geovetenskap, men av tidsskäl har vi trots detta valt att göra denna begränsning.

samhälleliga och etiska aspekter.¹⁵ Under utbildningen behandlas särskilt forskningsetiska aspekter, medan samhälleliga och etiska aspekter inte behandlas på samma sätt inom naturvetenskapliga ämnen som inom samhällsvetenskap.

Ett visst inflytande från bedömare med kulturgeografisk ämneskompetens ansågs kunna ha bidragit till att etikaspekten lyftes fram vid bedömningen av de självständiga arbetena (på ett sätt som inte är relevant inom ett naturvetenskapligt huvudområde).¹⁶ Ämnesföreträdaren menade att forskningsetiska aspekter inte heller går att läsa ut i de självständiga arbetena, sådana överväganden ligger implicit i texten. I självvärderingen framgår dock att frågor om etiska aspekter ingår i undervisning och examination. Det finns även en skillnad mellan hur studenter i kulturgeografi och geovetenskap väljer ämne för sina självständiga arbeten. I geovetenskap skrivs ofta de självständiga arbetena inom ramen för ett forskningsprojekt vid institutionen alternativt i samverkan med ett företag. Det innebär att studenten till stor del blir förelagd ett uppsatsämne. Inom samhällsvetenskapliga ämnen som kulturgeografi är det studentens uppgift att själv formulera sitt problem för det självständiga arbetet.

Självständiga arbeten för kandidatexamen är som regel bredare i sitt innehåll vilket gör att det är lättare att diskutera etiska aspekter i dessa. Masterarbetena är djupare och smalare och har ett koncentrerat naturvetenskapligt fokus, vilket gör att resonemang om samhällsetiska aspekter kan bli helt malplacerade, menade ämnesföreträdaren.

Ett stort arbete hade lagts ner på självvärderingen. Eftersom geovetenskap är ett ämne som låg tidigt i Högskoleverkets utvärderingsprocess, var det sparsmakat med förebilder och bra instruktioner för hur självvärderingen skulle skrivas. Det var emellertid nyttigt att skriva en självvärdering och göra en ordentlig genomgång av programmen. Självvärderingen ansågs vara ett värdefullt arbetsmaterial för framtida utveckling inom huvudområdet.

Några bedömare besökte institutionen för att träffa studenter med vilka de samtalade i ett par timmar. Däremot fick ämnesföreträdarna inte möta bedömarna annat än i ett webb-möte som präglades av en hel del tekniska egenheter. Det som ämnesföreträdarna sade repeterades på ett ekoartat sätt. Lärarna på institutionen kunde inte se ansiktena på bedömargruppen och därmed kunde de inte heller avgöra vem av bedömarna som talade. Däremot visste de att deras egna ansikten exponerades för bedömarna. Det blev på så sätt en obalans mellan parterna i denna dialog.

Institutionens reflektioner utifrån begreppen transparens, likvärdighet och förutsägbarhet

På en direkt fråga om Högskoleverkets utvärdering kan sägas ha varit transparent, likvärdig och förutsägbar svarade ämnesföreträdaren att det är svårt att se hur bedömargruppen har använt underlagen för bedömningen. Den uppfattades således inte som transparent. Man menade att det inte går att läsa ut vad som är bra och vad som bör göras bättre. Det finns även en risk att geovetenskap till viss del har blivit bedömt som ett samhällsvetenskapligt ämne. Ämnesföreträdaren underströk att geovetenskap är ett tekniskt-naturvetenskapligt ämne och måste bedömas som sådant.

¹⁵ Enligt Högskoleverkets anvisningar måste bedömarna välja minst ett examensmål vardera från de tre olika målområdena kunskap och förståelse, färdighet och förmåga och värderingar och förhållningssätt.

¹⁶ För det/de examensmål som beslutats inom området värderingsförmåga och förhållningssätt fanns för alla tre examina för omdömet hög kvalitet kriteriet "förmåga att inom huvudområdet göra bedömningar med hänsyn till etiska aspekter".

Hur kan Högskoleverket förbättra bedömningsprocessen?

På fråga hur Högskoleverket kan förbättra bedömningsprocessen menade ämnesföreträdaren att det skulle kunna gå att utvinna fler värden ur denna utvärderingsprocess på nationell nivå än vad som görs nu. Det skulle kunna vara främjande för ett huvudområde om den kunskap som skapats på nationell nivå sammanfattades efter att bedömarna har läst och bedömt självständiga arbeten, i detta fall 384 stycken. Denna överblick och kunskap skulle kunna spridas och diskuteras bland ämneskollegor över landet.

4.1.3 Synpunkter från projektledare/utredare på Högskoleverket

Eftersom bedömningen av geografi, kulturgeografi och geovetenskap omfattade både samhällsvetenskapliga och naturvetenskapliga huvudområden innebar det mycket arbete att rekrytera bedömare. Det innebar vidare att det var angeläget att åstadkomma en samsyn i gruppen. I det konkreta arbetet hade man beredningsgrupper som var sakmässigt homogena, men alla beslut fattades gemensamt i plenumgruppen. Här diskuterades också bedömningarna. Vid de interna mötena ägnades mycket tid till att kalibrera¹⁷ bedömningen i olika avseenden, nämligen referensskapande vad gäller

- begreppsdefinitioner,
- kravnivåer – ”ribbor” – vad gäller studenternas prestationer, och
- hur omdömen formuleras.

Ett exempel på ovanstående är att begreppet *metod* kan tolkas olika inom de aktuella utbildningarna.

Inför uppsatsbedömningen lästes ett antal testuppsatser. Man gjorde bedömningar som diskuterades, eftersom bedömarna skulle läsa på ”ett annat sätt” i och med att en värdering skulle göras för varje examensmål och inte på det sätt som är brukligt vid bedömning av examensarbeten (praxisnära). Att lära sig att läsa och bedöma självständiga arbeten på det sätt som krävs enligt Högskoleverkets modell innebar en *process* för bedömarna. Först när de läst alla sina självständiga arbeten och träffats och diskuterat hade de enligt Högskoleverkets utredare ”kommit in i sättet att tänka” vid den här typen av bedömningar.

Varje självständigt arbete har lästs av en bedömare. Alla som bedömt självständiga arbeten är disputerade. Vid tveksamhet har bedömarna dock ibland mer utförligt diskuterat bedömningen av ett visst examensarbete. Något som påverkade arbetet i bedömargruppen var att man initialt skulle bedöma 21 examina där det inte fanns några självständiga arbeten att bedöma. Detta resulterade i att självvärderingen kom att användas i ganska hög grad i bedömningsarbetet. När dessa 21 examina sedan efter ett generellt beslut av Högskoleverket i januari 2012 togs bort från bedömningen, innebar det en lättnad för bedömargruppen.

Det var tydligt i bedömargruppen att man inte ville utarbeta detaljerade riktlinjer för bedömningen, eftersom dessa i så fall skulle bli alltför normerande, bedömarna ville inte låsa sig för preciserade bedömningsnormer.

¹⁷ Begreppet kalibrering används av tjänstemännen på Högskoleverket.

4.2 Medie- och kommunikation

4.2.1 Bedömningens genomförande enligt Högskoleverkets beslut och yttrande

Huvudområdet medie- och kommunikationsvetenskap vid Uppsala universitet har fått det sammanfattande omdömet hög kvalitet för magister- och för masterexamen, men bristande kvalitet för sin kandidatexamen. Totalt gjordes 26 utvärderingar av medie- och kommunikationsvetenskap vid ett antal lärosäten. Ett lärosäte fick omdömet mycket hög kvalitet för en magisterexamen, medan 18 utbildningar (69 %) bedömdes ha hög kvalitet och 7 st (27 %) bristande kvalitet. Platsbesök har genomförts för samtliga utbildningar.

I beskrivningen av bedömningsprocessen sägs att utvärderingen har gjorts med hjälp av studenternas självständiga arbeten, lärosätenas självvärdering, lärosätesbesök (på plats) samt studenternas erfarenheter. Den alumnenkät som skickats ut av SCB på Högskoleverkets uppdrag har enligt bedömrapporten ”valts bort på grund av metod- och validitetsproblem”. Studentintervjuerna har använts för att ge svar på oklarheter i bedömningen av självvärderingen och utgjort underlag för frågor vid platsbesöken.

Den beskrivning som ges dels genom olika överväganden och principer som ska präglade bedömningsprocessen, dels genom de kriterier och indikatorer som utarbetats för de examensmål som ska bedömas, vittnar om en tydlig strävan efter likvärdighet, transparens och noggrannhet från bedömnarnas sida.

Bedömnarna har totalt läst 268 självständiga arbeten inom huvudområdet medie- och kommunikationsvetenskap. Bedömningsunderlaget vid Uppsala universitet har varit 13 kandidatarbeten, fem magisterarbeten och fem masterarbeten.

För kandidatexamen har fyra examensmål bedömts, medan fem examensmål har bedömts för vardera magister- och masterexamen. Varje examensmål har konkretiserats i flera kvalitetskriterier (delmål). Bedömnarna har utarbetat läsanvisningar för bedömningen av måluppfyllelsen för de självständiga arbetena och varje arbete har bedömts i ett stort antal avseenden, eftersom examensmålen först är nedbrutna i kriterier/delmål vilka sedan i sin tur har konkretiserats ytterligare i en eller flera indikatorer.

Dessa läsanvisningar redovisas i bedömrapportens bilaga 4 (om totalt 35 sidor) och håller en hög detaljnivå. Anvisningarna innebär att de självständiga arbetena till stor del bedöms utifrån kriterier som normalt används av examinator. Måluppfyllelse för vart och ett de enskilda delmålen bedöms med hjälp av de utarbetade indikatorerna och summeras därefter för varje valt examensmål. Bedömargruppen framhåller att läsanvisningarna har legat till grund för den samsyn som skapats inom gruppen. Liksom i alla andra utvärderingar fanns också här av Högskoleverket fattade beslut om mål och kriterier. Läsanvisningarna ska ses som en konkretisering av dessa.

Principerna för bedömningen beskrivs nedan genom att arbetet med att bedöma examensmål 1 för kandidatexamen redovisas mer utförligt nedan.

De kriterier/delmål som beslutats för examensmål 1 innebär i praktiken att bedömnarna till stor del har föreskrivit ett visst ämnesinnehåll för att en utvärdering inte ska få omdömet bristande kvalitet. Kriterierna för hög måluppfyllelse för examensmål 1 är följande:

Underlagen i utvärderingen indikerar att studenterna visar

1.1 kunskap om medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga grund, det vill säga - medie- och kommunikationsvetenskapens framväxt och vetenskapliga grunder,

- mediernas och kommunikationens roll i samhället och i kulturen, historiskt såväl som i samtiden, också globalt,
- relevanta teorier och begrepp inom medie- och kommunikationsvetenskap,
- mediebrukets och kommunikationens olika former och betydelse i olika sociala, politiska, sammanhang

1.2 kunskap om tillämpliga metoder, det vill säga kunskap om relevanta metoder inom medie- och kommunikationsvetenskap

1.3 fördjupad kunskap om någon del av medie- och kommunikationsvetenskap

1.4 orientering om aktuella forskningsfrågor.

Vidare har exempelvis det första delmålet för examensmål 1 ”kunskap om medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga grund” brutits ner till fyra indikatorer för traditionella självständiga arbeten, vilket innebär att varje uppsats har bedömts i enlighet med kvantifieringen 3 (mycket hög kvalitet), 2 (hög kvalitet), 1 (bristande kvalitet) samt 0 (ej bedömd) i fyra olika avseenden, nämligen huruvida ”underlagen i utvärderingen indikerar att”:

- vetenskaplig bakgrund och kontext till arbetet finns [när det gäller mediernas och kommunikationens roll],
- relevanta teorier för syfte och frågeställningarna finns,
- teorier och begrepp används, och
- vetenskaplig bakgrund och kontext till arbetet finns [när det gäller mediebrukets och kommunikationens olika former och betydelse].

För kandidatexamen ska varje uppsats bedömas utifrån 23 indikatorer (för de examensarbeten som är skriftliga och inte innehåller någon gestaltande del). För magister- och masterexamen ska ca 30 indikatorer användas för de självständiga arbeten som inte har någon gestaltande del.¹⁸

När en bedömare hade angett sina omdömen för de indikatorer som preciserats för examensmål 1, skulle deras bedömning sammanfattas för vart och ett av de fyra delmålen i något av omdömena 3, 2, 1 eller 0. För vart och ett av dessa fyra delmål skulle bedömarna dessutom motivera sin bedömning i de fall de gett omdömet mycket hög kvalitet (3), bristande kvalitet (1) eller ej bedömd (0). På liknande sätt har bedömningen skett för alla examensmål.

I bedömarrapporten redovisas bedömningsprinciperna utförligt i ett riktlinjedokument (även detta presenteras i bilaga 4 och omfattar 9 sidor). Syftet med detta dokument är att säkerställa likvärdighet och transparens i bedömningarna. Här beskrivs bland annat principerna för hur sammanvägningen av slutbedömningen av de olika delmålen för ett examensmål ska göras. För kandidatexamen i medie- och kommunikationsvetenskap anges här t.ex. att främst examensmål 1, men även delmålen 3.1, 3.2 och 3.3, varit särskilt viktiga.

I bilaga 4 framkommer också något som skulle kunna benämnas som 33%-regeln. Detta innebär att om cirka en tredjedel av delmålen eller mer har fått det kvantitativa omdömet 3 (mycket hög kvalitet) i kombination med att endast något enstaka delmål fått det kvantitativa omdömet 1 (bristande kvalitet), blir det sammanfattande omdömet för det aktuella examensmålet mycket hög kvalitet. Motsvarande resonemang gäller för omdömet bristande kvalitet för ett examensmål; har en tredjedel eller mer av delmålen fått 1:or, ges

¹⁸ För gestaltande självständiga arbeten finns särskilda indikatorer angivna i de fall övriga indikatorer inte kan användas.

examensmålet i fråga omdömet bristande kvalitet. I bedömrappporten redovisas uppmaningen till bedömarna att ”om de självständiga arbetena inte ger en tydlig bild av bristande måluppfyllelse, väg in motiveringarna för betygen för de självständiga arbetena, självvärdering och andra underlag” (bilaga 4). Samma resonemang förs för bedömningen av mycket hög måluppfyllelse.

Måluppfyllelse för de självständiga arbetena redovisas för alla de kriterier/delmål som fastslagits (bedömrappporten, bilaga 5). Bedömrappporten innehåller en särskild bilaga (bil. 7) med mer utförliga motiveringar för de samlade omdömena än vad som ges i bilaga 1 i bedömnarnas yttrande. I motiveringarna hänvisas till både indikatorer och kriterier/delmål.

Bedömarna anger t.ex. att ett visst eller vissa krav (= någon eller några indikatorer från läsanvisningarna) på en eller flera självständiga arbeten inte är uppfyllt (dvs. har bristande kvalitet). När det gäller bedömnarnas hänvisningar till självvärdering och platsbesök anges oftast att ett visst examensmål *är* uppfyllt eller att det *inte är* uppfyllt genom att de säger att ”lärosätet har i självvärderingen visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga...” eller att ”lärosätet har i självvärderingen inte visat utbildningen säkerställer studenternas förmåga...”¹⁹

4.2.2 Synpunkter från lärare/ansvariga

Vi intervjuade två företrädare för institutionen för informatik och media. Som nämnts ovan fick kandidatexamen omdömet bristande kvalitet, medan magister- respektive masterexamen erhöll omdömet hög kvalitet.

Under intervjun framkom en viss besvikelse över att självvärderingen och platsbesöket inte spelat en större roll vid det slutliga omdömet från Högskoleverket genom att beslutet förefaller helt grundat på bedömningen av de självständiga arbetena.

Den dominerande reaktionen på institutionen var förvåning, de kände sig ”tagna på sängen” när Högskoleverkets beslut tillkännagavs. Man hade inte väntat att få omdömet bristfällig kvalitet på kandidatexamen. Förvåningen grundades framför allt på att dialogen under platsbesöket fungerat väl. De utbildningsansvariga tyckte att de hade kunnat besvara bedömargruppens frågor på ett tydligt sätt. Man hade fått ett antal frågor från bedömarna inför platsbesöket. De flesta av dessa frågor rörde magister- och masterexamen, vilket kunde ge en signal om att det var dessa examensnivåer bedömarna ville få en tydligare bild av, inte kandidatexamen. Vid platsbesöket, som varade i en timme, ägnades emellertid 45 minuter åt kandidatexamen och resterande tid till de övriga examina. Företrädarna för institutionen blev något förvånade över detta eftersom de hade förväntat sig att frågorna främst skulle handla om magister- och masterutbildningen. De utbildningsansvariga menar att de hade kunnat förbereda platsbesöket bättre om de på förhand hade fått veta att det var frågor om kandidatexamen – och inte magister- och masterexamen – som skulle stå i fokus.

Ämnesföreträdarna uttryckte vidare en besvikelse över att de inte bedömdes vara på gränsen till att ges hög kvalitet på kandidatexamen och att självvärderingen på det sättet inte kom att bidra till bedömningen. Det fanns i självvärderingen bl.a. resultat från en alumnenkät genomförd vid Uppsala universitet, som innehåller frågor om måluppfyllelse och utbildningens

¹⁹ I bilaga 3 har vi sammanställt ett urval exempel på motiveringar för olika omdömen för tre skilda examensmål för vardera tre kandidatamina och tre masteramina. Kandidat- och masterexamen vid Uppsala universitet ingår i detta urval.

användbarhet, som visar att studenterna är mycket nöjda med utbildningen. Bedömarna har i sin rapport inte heller kommenterat resultat från enkätundersökningar som gjorts inom ramen för utvärderingen.

I urvalet om 13 självständiga kandidatarbeten fanns en övervikt av arbeten som fått betyget väl godkänt. Företrädarna ansåg därför att det inte går att säga att det slumpmässiga urvalet lett till en fördelning som missgynnat institutionen. Vid en analys i efterhand kan institutionen se att det är 2-3 svaga självständiga arbeten med betyget godkänt och 5 självständiga arbeten av mycket hög kvalitet med betyget väl godkänt som ingått i urvalet. Några av kandidat-arbetena ansågs teorimässigt vara ”tunna”, varför den kritik som framkommit inte är obefogad. Det finns dock ett problem med ämnet media och kommunikation genom dess bredd; många självständiga arbeten ger inte en bild av ämnets bredd när det gäller grundteori, vilket leder till frågan om det överhuvudtaget är möjligt att bedöma utbildningens kvalitet enbart på basis av studenternas självständiga arbeten. Med det tillvägagångssätt som bedömargruppen tillämpade, så tycks det inte spela någon roll vad som stått i självvärderingen och vad man sagt vid platsbesöket, eftersom bedömningen nästan uteslutande grundats på de självständiga arbetena.

Enligt utbildningsansvariga gav arbetet med självvärderingen impulser till ett eget utvecklingsarbete, vilket också redan hade påbörjats vid intervjutillfället.

Institutionens reflektioner utifrån begreppen transparens, likvärdighet och förutsägbarhet

På en direkt fråga om Högskoleverkets utvärdering kan sägas ha varit transparent, likvärdig och förutsägbar svarade ämnesföreträdarna att de anser att utvärderingen inte varit transparent. De menade att utvärderingssystemet utvecklades av Högskoleverket ”under väg” och att huvudområdet medie- och kommunikation låg tidigt i processen och därmed fanns det ingen erfarenhet att luta sig mot.

Transparensen bedömdes som bristfällig fram till dess utvärderingens beslut och yttrande hade publicerats. Det var först när de väl fått verkets beslut och de kunnat se bedömningsmatriserna i bilaga 4 och 5 i rapporten som bedömningsprocessen klarlagts. Det är med den framför ögonen som det metriska sättet att bedöma blev tydligt. Där framgår att bedömarna har börjat med att bedöma detaljer i de enskilda delmålen och prickat av dem och därefter summerat och sammanfattat mål för mål. Ämnesföreträdarna ansåg att det är ett mycket positivistiskt tillvägagångssätt och jämför med andra bedömningar där ett mer akademiskt vetenskapligt synsätt har tillämpats med bibehållet helhetsperspektiv i bedömningen. Hade institutionen haft vetskap om bedömningsmetodiken på förhand så hade de skrivit självvärderingen på ett annorlunda sätt. Från institutionen uppfattar man det som att bedömarna varit mycket lojala med det uppdrag de fått från verket och mer antagit en byråkratisk administrativ tjänstemannaroll än en akademisk roll som peers.

Det är tydligt att bedömargruppen strävat efter likvärdighet i bedömningen genom den utförliga metod som de använt. Men ämnesföreträdarna framhöll också att bedömargruppen uppenbarligen anser att det endast finns en excellent utbildning i medie- och kommunikation i Sverige, en utbildning vid Malmö högskola, magisterexamen i Communication for development, som fick omdömet mycket hög kvalitet.

I och med att transparensen var bristfällig menade ämnesföreträdarna att det inte heller funnits en förutsägbarhet i processen. Samtidigt uttryckte de att svagheten i de självständiga arbetena

framstod tydligt i bedömrapporten, dvs. det fanns en transparens *efter* bedömningsprocessens avslutande.

Hur kan Högskoleverket förbättra bedömningsprocessen?

På fråga hur Högskoleverket kan förbättra bedömningsprocessen framkom flera förslag:

1. Transparens – att verket redan i inledningen av processen talar om hur det hela kommer att gå till samt att kriterierna för bedömningen framkommer tydligare i början av utvärderingsprocessen.
2. Gradera upp självvärderingen som ett bedömningsunderlag.
3. Inför platsbesöket: ge institutionen en vink om vad som behöver förtydligas och lyftas fram.
4. Ett tydligt utvecklingsperspektiv med bedömningarna bör finnas från Högskoleverket.

4.2.3 Synpunkter från projektledare/utredare på Högskoleverket

Enligt de intervjuade på Högskoleverket som arbetat med bedömargruppen för huvudområdet medie- och kommunikationsvetenskap var likvärdigheten i bedömningen mellan olika lärosäten en central och återkommande fråga under arbetet. Likvärdighet i bedömningen mellan olika lärosäten har säkerställts genom utförliga riktlinjer för bedömningen. Kalibrering av besluten har varit en central och återkommande fråga under bedömningsprocessen. Bedömarna utarbetade läsanvisningar, innehållande delmål och indikatorer, för läsning av självständiga arbeten. Dessa har publicerats i syfte att skapa transparens. Även riktlinjer för viktning av underlag och samlad bedömning utarbetades. Ett skäl till denna utförlighet var att bedömarna ville säkerställa att det gjordes en likvärdig och transparent bedömning av utbildningarna.

Diskussioner fördes i gruppen om likvärdighet i bedömningen av självständiga arbeten. Några bedömare menade att likvärdigheten främjades av att man bedömde mål för mål i respektive uppsats. Samtliga självständiga arbeten lästes av disputerade ledamöter inom bedömargruppen (inga externa läsare förekom). En styrka i systemet är att de självständiga arbetena är avidentifierade. Man sätter betyg mål för mål och får först i slutet av bedömningsprocessen se fördelningen av omdömen för ett visst lärosäte. Resultatet kan bli att en uppsats som givits betyget väl godkänd vid lärosätet kan få omdömet bristfällig av bedömargruppen på några av målen. Även det omvända kan förekomma, dvs. att bedömargruppen menar att en uppsats som lärosätet bedömt endast passerat godkändgränsen uppvisar stora förtjänster inom några av målen.

De intervjuade framhöll vikten av att gruppen inte slaviskt följde riktlinjerna utan också såg till målen som helhet samt vägde in andra underlag. Platsbesök och självvärdering hade betydelse i de fall när det fanns tveksamhet om omdömet skulle bli bristande eller hög kvalitet. De har även haft betydelse för avvägningen mellan omdömena hög och mycket hög kvalitet, särskilt för examensmålet ”att visa sådan färdighet som fordras för att självständigt kunna arbeta inom det område utbildningen avser”.

På en fråga om vilken typ av ”betygsskala” Högskoleverket använder framhölls att det rör sig om en absolut målrelaterad skala. Omdömena har summerats utifrån betyg för respektive examensmål. Anledningar till varför så stor andel av utbildningarna fick bristande kvalitet diskuterades. Någon särskild diskussion av att endast en utbildning i landet fått betyget mycket hög har inte förekommit inom ramen för utvärderingen. Enligt de intervjuade var det

för bedömarna en utmaning att sammanväga olika delmål till sammanfattande omdöme för varje examensmål.²⁰

4.3 Nationalekonomi

4.3.1 Bedömningens genomförande enligt Högskoleverkets beslut och yttrande

Huvudområdet nationalekonomi vid Uppsala universitet har fått det sammanfattande omdömet hög kvalitet både för kandidat-, magister- och masterexamen. Av totalt 45 bedömningar i landet inom huvudområdet har två (4 %) fått det sammanfattande omdömet mycket hög kvalitet, 29 st (66 %) hög kvalitet och 14 st (31 %) har fått omdömet bristande kvalitet. Platsbesök har genomförts för samtliga utbildningar.

Bedömargruppen har läst totalt 468 självständiga arbeten inom huvudområdet nationalekonomi. Från Uppsala universitet lästes 18 kandidatarbeten, 16 magisterarbeten och 12 masterarbeten.

För alla de tre olika examina har fem examensmål valts som grund för bedömningen. Utbildningsspecifika delmål för mycket hög måluppfyllelse, hög måluppfyllelse och för bristande måluppfyllelse för kandidat-, magister och masterexamen redovisas i bedömarrapporten (s. 100 ff.). För kunskap och förståelse anges t.ex. fyra olika delmål (A1-A4), för färdighet och förmåga anges sju delmål (B1-B2, C1-C3, D1-D2) och för värderingsförmåga och förhållningssätt anges tre delmål (E1-E3). För masterexamen fanns ytterligare ett delmål (totalt 15 st).

Redovisningen av de olika överväganden och principer som ska präglade bedömningsprocessen innehåller tydliga argument för bedömningarna. Bedömarna uttrycker en hög ambition att följa ”praxisnära” bedömningsgrunder för självständiga arbeten. Genom detta räknar de även med att kunna väga in helhetsbedömningar av hur väl examensmålen uppfylls.

Bedömargruppen anser att de kan förvänta sig en hög grad av samstämmighet, inte minst på grundval av ”den intensiva och noggranna genomgång av bedömningar av ett kandidatarbete respektive ett masterarbete som gjorts av den centrala bedömningsgruppen inom ramen för föreliggande utvärdering” (s. 139).

I bilaga 3 (om 26 sidor) till bedömarrapporten, där kriterier för bedömning av måluppfyllelse presenteras, diskuterar bedömarna vilka underlag som kan användas för bedömningen av de konkretiserade delmålen. De framhåller att vissa av delmålen inte kan bedömas utifrån de självständiga arbetena. I bilaga 4 (7 sidor) redovisas en vägledning till bedömningen av de självständiga arbetena.

I vägledningen till bedömning av självständiga arbeten framhålls att bedömningsförfarandet av självständiga arbeten i så hög grad som möjligt ska anpassas till den typ av bedömning av arbeten som hör till utbildningens normala praxis (”praxisnära” bedömningsgrunder). Detta innebär att bedömarna utarbetat sammanlagt 15 bedömningsgrunder (U1-U15), där de sju sista (U9-U15) innebär övergripande helhetsbedömningar. För alla dessa 15 bedömningsgrunder ska varje uppsats bedömas i en tregradig betygsskala (där 3 är mycket god kvalitet, 2 är tillräcklig kvalitet och 1 är bristande kvalitet).

²⁰ Dvs en strävan efter en helhetsbedömning (vår kommentar).

Bedömningsgrunderna överensstämmer i stort med vad som normalt används vid uppsatsbedömningar, t.ex. att uppsatsen behandlar och diskuterar tidigare forskning av relevans för frågeställningen (U2), att uppsatsen redovisar hur insamling och analys av relevant information har gjorts (U5) och att uppsatsen innehåller presentation och diskussion av resultat och slutsatser (U6). Ett par exempel på övergripande helhetsbedömningar är i hur hög grad uppsatsen präglas av ett ”kritiskt och analyserande förhållningssätt” (U14), vilket i sin tur huvudsakligen grundas på omdömena för U1, U2, U3, U4 och U6.

Bilaga 4 innehåller också en översikt av förhållandena mellan de 15 bedömningsgrunderna och de fem examensmål som valts (s. 142 f.), t.ex. genom att ange att U2 är direkt relaterat till delmålet A4 (orientering om aktuella nationalekonomiska forskningsfrågor) och indirekt till delmålen A3, B2 och E3. De övergripande bedömningsgrunderna har en direkt relation till ett visst delmål, t.ex. har U14 en direkt relation till delmålet B2.

Av det slutliga yttrandet framkommer att bedömarna inte anser att det varit möjligt att bedöma alla de delmål som fastslagits som en utgångspunkt för bedömningen i samband med att utvärderingen påbörjades (s. 3):

De utvalda målen analyserades i delmål. För de flesta delmål har utvärderingen gjorts huvudsakligen med ledning av granskningarna av självständiga arbeten. Det finns dock ett antal delmål och aspekter av mål för vilka måluppfyllelsen inte har kunnat bedömas utifrån granskningen av självständiga arbeten. Det gäller framför allt förmågan att genomföra uppgifter inom givna tidsramar och förmågan till muntlig kommunikation. Vidare har de självständiga arbetena inte alltid tillhandahållit tillräckligt med underlag för att bedöma måluppfyllelsen vad gäller förmågan att inom huvudområdet göra bedömningar med hänsyn till relevanta etiska aspekter. Slutligen kan man konstatera att de självständiga arbetena i regel lämpar sig bättre för att indikera djup än bredd när det gäller kunskap och förståelse.

Bedömarna framhåller vidare att det i stort sett är de självständiga arbetena som utgjort grunden för deras slutliga bedömning av en utbildning. De går så långt som att i sitt slutliga yttrande säga följande (s. 4): ”Enligt Högskoleverkets utvärderingsmodell ska de självständiga arbetena väga tungt i bedömningen av de mål som går att bedöma med hjälp av det underlaget. Vi har ansett att resultatet från granskningen av de självständiga arbetena har gett tillräcklig grund för att bedöma den samlade måluppfyllelsen.”

Ett argument för svårigheten att använda självvärderingarna som ett underlag för bedömningen är att flera lärosäten har ”redovisat utförliga underlag som har gjort det möjligt för oss att se vissa svagheter, medan andra lärosäten som kanske har liknande eller större problem inte har gett oss tillgång till motsvarande information. En följd av detta är att de delar av målen för vilka de självständiga arbetena inte har gett en tillräcklig grund för bedömning i praktiken inte har kunnat vara avgörande för omdömet om den samlade måluppfyllelsen” (s. 4).

Även om det varit möjligt att se vissa svagheter eller förtjänster i andra underlag än de självständiga arbetena, menar bedömargruppen att dessa underlag inte tillåtit en likvärdig, säker och precis bedömning på en tregradig skala. Detta innebär i praktiken att alla mål inte har kunnat bedömas fullt ut, bl.a. bredden i studenternas kunskap och förståelse inom huvudområdet och förmågan att kommunicera muntligt och att kommunicera med olika grupper.

Bedömargruppen påpekar vidare att självvärderingar, student- och lärosätesintervjuer gett mycket viktig information och möjlighet att diskutera svaga respektive starka punkter, men att de inte ger underlag som tillåter rättvisa jämförelser. De understryker att dessa delar av examensmålen inte är mindre viktiga, och de förväntar sig att det kommer att finnas bättre underlag för att bedöma dem nästa gång berörda huvudområden ska utvärderas. I anslutning till detta resonemang framhålls också att den aktuella bedömningen gjorts med stränga kvalitetskrav. Bedömarna säger (s. 4 f.) bl.a.

För varje delmål har vi, med tanke på metodens begränsningar, dock satt ribban ganska lågt. Omdömet bristande måluppfyllelse har krävt att minst hälften av uppsatserna brustit i granskningen av ett enskilt examensmål.

För omdömet mycket hög måluppfyllelse har vi för ett enskilt examensmål, vad gäller de delar som kan bedömas utifrån uppsatserna, krävt dels att minst hälften av delmålsbedömningarna av uppsatserna resulterat i omdömet mycket hög måluppfyllelse, dels att skillnaden mellan andelen delmålsbedömningar som resulterat i omdömet mycket hög måluppfyllelse och andelen delmålsbedömningar som resulterat i omdömet bristande måluppfyllelse motsvarar minst fyra tiondelar. För det samlade omdömet mycket hög måluppfyllelse har vi sedan krävt att minst tre examensmål fått omdömet mycket hög måluppfyllelse och att de två första examensmålen är bland dessa (A och B enligt bilaga 3).

Måluppfyllelse för de självständiga arbetena rapporteras för de olika kriterier/delmål som fastslagits (bedömrapporten, bilaga 5). Bedömarnas motiveringar för måluppfyllelse redovisas i bilaga 1 i deras yttrande. De praxisnära bedömningsgrunderna används i många fall när bedömarna motiverar sitt omdöme med att få eller många självständiga arbeten håller en viss kvalitet.²¹ Detta kan t.ex. uttryckas som att ”arbetena uppvisar en stor kvalitetsmässig spridning vad gäller presentation, motivering och tillämpning av adekvata metoder, men det överväldigande flertalet arbeten håller hög eller mycket hög kvalitet i detta avseende. Med ett undantag visar arbetena på goda eller mycket goda fördjupade kunskaper inom specifika delar av nationalekonomin. Arbetena håller huvudsakligen hög eller mycket hög kvalitet vad gäller behandling och diskussion av tidigare forskning av relevans för den valda frågeställningen, men det finns ett antal arbeten som är svaga i detta avseende” (examensmål 1, nationalekonomi, kandidatexamen, Uppsala universitet, rapporten s. 85).

4.3.2 Synpunkter från lärare/ansvariga

Tre företrädare för huvudområdet nationalekonomi intervjuades. Under intervjun framkom att de var överraskade och besvikna över att självvärderingen och platsbesöket inte spelat någon roll för det slutliga omdömet från Högskoleverket. De uppfattar att beslutet helt är grundat på bedömningen av de självständiga arbetena.

Det hade tagit mycket energi att skriva självvärderingen, bl.a. beroende på instruktionen. Enligt anvisningarna skulle fokus ligga på resultat, något som man också följde i självvärderingen. De utbildningsansvariga ansåg att självvärderingen inte hade medfört någon form av utvecklingsarbete. De framhöll att de får feedback ifrån verksamheten och att justeringar och

²¹ Bilaga 4 i föreliggande rapport innehåller ett urval exempel på motiveringar för olika omdömen för tre skilda examensmål för vardera tre kandidatexamina och tre masterexamina. Kandidat- och masterexamen vid Uppsala universitet ingår i detta urval.

förändringar görs kontinuerligt. Institutionen ”har en egen idé om vad som är hög kvalitet i utbildningen” och detta bedöms som mer fruktbart som utgångspunkt för utveckling än Högskoleverkets olika system för kvalitetsutvärderingar.

Ämnesföreträdarna menade att en utvärdering ska vara styrande, den utvärderade bör därför få veta vad man skulle kunna ha gjort bättre. Sådan information saknas i Högskoleverkets beslut och yttrande.

Institutionen ansåg att de självständiga arbeten som skickades in till bedömning var representativa. Urvalet av självständiga arbeten har inte missgynnat institutionen.

Platsbesöket varade en halv dag. Under samtalet fokuserade bedömarna mycket på frågor om processen i utbildningen.

Metoden som använts vid bedömningen kan enligt de intervjuade nationalekonomerna ifrågasättas. Framför allt borde input i form av studenternas förutsättningar vägas in i bedömningen. Samtidigt underströk de att det inte är lätt att föreslå ett alternativt system.

Instruktionen till självvärderingen borde utformas så att självvärderingar från olika lärosäten blir jämförbara eller åtminstone möjliga att använda.

Institutionens reflektioner utifrån begreppen transparens, likvärdighet och förutsägbarhet

På en direkt fråga om Högskoleverkets bedömning varit transparent menade ämnesföreträdarna att transparensen i föreliggande bedömning är ”noll”. De ansåg att det inte går att förstå varför ett visst omdöme har givits utifrån informationen i Högskoleverkets beslut och yttrande. Man får heller ingen information om vad som skulle krävas för att röra sig från hög kvalitet mot mycket hög kvalitet. Det saknas ett utvecklingsperspektiv.

Samtidigt resonerade företrädarna kring att en alltför tydlig transparens kan motverka sitt syfte i de fall motsvarande utvärdering upprepas vid senare tillfälle. En annan synpunkt var att det system som nu tillämpas innebär att man har skapat en incitamentsstruktur med extra resurser till de lärosäten som får omdömet mycket hög kvalitet. Det kan leda till att institutionerna kommer att omfördela resurser så att mer tid läggs på handledning. Därmed kan handledarna komma att lägga alltför mycket energi på att hjälpa studenter att gradera upp kvaliteten på de självständiga arbetena. Den fråga som då inställer sig är om det är studenternas eller handledarnas insatser som bedöms.

Ämnesföreträdarna menade att en grund till att institutionen inte reagerat starkare på omdömet var att ”ingen av våra konkurrenter har fått bättre omdöme än vi. Det faller på sin egen orimlighet att ingen på de större lärosätena fått mycket väl godkänt”. De intervjuade nationalekonomerna ansåg att det inte är möjligt att förstå var Högskoleverket har lagt ”ribban” för de omdömen som givits.

4.3.3 Synpunkter från projektledare/utredare på Högskoleverket

Under intervjun framhölls att bedömningsprocessen hade löpt på bra utan större problem. Systemet utformades mer i detalj successivt under processen vilket innebar att gruppen arbetade under viss osäkerhet. Det hela var en lärprocess. Bedömargruppen bestod av samma ledamöter under hela processen, med undantag för ett byte av en studentrepresentant efter sommaren 2011.

Inledningsvis var bedömargruppen mycket inriktad på bedömning av självständiga arbeten. Man arbetade sedan både utifrån examensmålen och praxisnära utifrån traditionella uppsatsbedömningskriterier för att utforma en fungerande bedömningsmall som kunde användas för att bedöma uppfyllelse av examensmålen på grundval av självständiga arbeten.

Vid intervjun tydliggjordes också mer konkret vad den praxisnära bedömningen innebar. Bedömargruppen skapade en uppsättning egna bedömningsgrunder (U1-U15, se s. 138 i bedömarrapporten och ovan). Dessa bedömningskriterier, s.k. praxisnära kriterier, är av mer klassiskt snitt för att bedöma självständiga arbeten. Bedömargruppen menade att användningen av praxisnära kriterier gav säkrare data än att gå direkt på de olika delmål som hade fastlagts som utgångspunkt för bedömningen. Detta eftersom de var lättare att tillämpa på ett enhetligt sätt, just genom grunden i en välbeprövad och reflekterad praxis. Relationen mellan praxisnära kriterier och examensmålen tydliggjordes med hjälp av en översiktstabell (s. 142 i bedömarrapporten). Arbetet med att bedöma självständiga arbeten inleddes våren 2011 med att gruppen bedömde några testarbeten för att kalibrera sina bedömningar. Denna test visade att det fanns en samstämmighet i bedömningarna.

Varje uppsats lästes av en person. De självständiga arbeten där något av delmålen markerats med omdömet ”kan ej bedömas”, s.k. nollor, omgranskades när eventuella felaktiga ”nollor” kunde ha betydelse för den samlade bedömningen av måluppfyllelse för en utbildning. I regel gjordes omgranskningen av samma bedömare. Där den ursprungliga granskningen hade gjorts av en extern uppsatsläsare, som sedan avslutat sitt uppdrag, fick en medlem av bedömargruppen dock göra omgranskningen.

För att skapa likvärdighet i bedömningen av de slumpvist valda självständiga arbetena spreds dessa mellan bedömarna. Lärosätena hade fått klassificera självständiga arbeten utifrån vilken inriktning inom nationalekonomin de tillhörde (mikro, makro, finek etc). De självständiga arbetena fördelades så att deras inriktning matchade bedömarnas kompetensprofil. Fördelningen gjordes vidare så att självständiga arbeten från en bestämd utbildning (lärosäte, huvudområde och examen) spreds så jämt som möjligt bland bedömarna. I fördelningen eftersträvades också att var och en av bedömarna skulle få ungefär lika stora andelar kandidat-, magister- respektive masterarbeten, samt att jävförhållanden beaktades.

Under intervjun klargjordes vad arbetet med kalibrering av uppsatsbedömningarna innebar. Principer om bl.a. nya vägledande tolkningar, med fokus på problematiska fall och gränsfall, etablerades vid behov. Detta innebar att det i senare skeden av bedömningen fanns en beredskap att vid behov se över och ta hänsyn till frågor som rör kalibreringen, jfr s. 140 i bedömarrapporten.

Självvärderingarna har i praktiken inte varit avgörande för omdömena. Gruppen skriver i bedömarrapporten att självvärderingar, student- och lärosätesintervjuer ”gett mycket viktig information och möjlighet att diskutera svaga respektive starka punkter och förbättringsmöjligheter, men de har inte i tillräcklig grad gett möjlighet till säkra bedömningar utifrån ett underlag som tillåter rättvisa jämförelser” (s. 4 i bedömarrapporten).

Eftersom ämnet är uppsatstungt, så framkom den kompetens som behövs i arbetslivet i de självständiga arbetena, med några undantag, t.ex. att hålla tidsramar och muntlig framställning. Enligt de intervjuade var bedömarnas uppfattning att examensmålet avseende färdigheter som behövs för att arbeta inom området i stort sett täcks av övriga examensmål

som går att bedöma utifrån självständiga arbeten. Detta framkom bland annat vid samrådet med företrädare för arbetslivet.

Bedömargruppen diskuterade hur övriga underlag skulle kunna användas i bedömningen. Alumnresultat fanns endast för hälften av lärosätena. Men de, liksom studentintervjuer, gav underlag till frågor inför intervjuer med lärare vid platsbesöken.

Bedömargruppen menade att självvärderingen var ett svagare underlag än självständiga arbeten för att bedöma måluppfyllelse, men hade uppfattningen att detta underlag hade potential att utvecklas och spela en större roll. På fråga, under intervjun, om det kan tolkas så att lärosätena inte ska lägga ner så mycket arbete på sin självvärdering, blev svaret ett tydligt nej. Det skulle kunna ha förhållit sig så att självvärderingarna hade tillmätts större betydelse än vad som nu blev fallet. De gav trots allt en del viktig information och dessutom hade många företrädare för de utvärderade lärosätena menat att det varit lärorikt att arbeta med självvärderingarna.²²

Likvärdigheten i bedömningen mellan lärosäten diskuterades kontinuerligt. Gruppen var angelägen om att underlagen för bedömningen var rättvisande mellan lärosäten. Om det saknades underlag för vissa lärosäten, t ex. alumndata, så användes inte sådana data för de lärosäten där det fanns tillgång till sådana data. På motsvarande sätt ansåg bedömargruppen att självvärderingarna endast i mycket begränsad utsträckning kunde användas som ett avgörande självständigt bedömningsunderlag, eftersom de inte behandlade samma information på ett konsekvent sätt. Det som ett lärosäte lyfte fram kunde mycket väl också förekomma på andra lärosäten fastän man inte tagit upp det i självvärderingen (se bedömarrapporten s. 4).

Beträffande transparensen i bedömningarna så menade de intervjuade att det framgår av Högskoleverkets beslut och yttrande exakt vilka underlag som använts för varje enskilt beslut och att yttrandet innehåller god information om hur man gått tillväga inom det givna ramverket. Man har strävat efter så hög grad av öppenhet som möjligt.

När det gäller bredd och djup i ämnet så har bredden bedömts mer översiktligt. Djupet framgår av de självständiga arbetena och har kunnat bedömas. En bedömning av bredden diskuterades, men bedömargruppen hade ansett att det skulle bli alltför normerande att fastslå alltför specifika kriterier för bredd med avseende på teorier, modeller, metoder och tillämpningsområden. Vid sidan om en kärna med rimlig omfattning måste det finnas stort utrymme för olika profileringar vad gäller bredden.

Under intervjun på Högskoleverket ställdes en fråga om hur bedömargruppen reagerat på att deras bedömning gav resultatet att endast två utbildningar i landet ansågs hålla mycket hög kvalitet. Frågan fokuserade hur detta resultat kan tolkas i ett internationellt sammanhang. Har Sverige i stort endast mediokra utbildningar i nationalekonomi? Svaret var att bedömargruppen inte sett som sin uppgift att marknadsföra svensk utbildning i nationalekonomi. Bedömarna valde medvetet att lägga ribban på ett sätt som gjorde utfallet tydligt och som i praktiken innebar höga krav.

När det gäller det samlade omdömet för en utbildning framhöll Högskoleverkets företrädare att det ibland finns stora skillnader mellan utbildningar som fått samma samlade omdöme. En del brister över hela linjen. Andra endast avseende vissa delar. En del blev knappt godkända

²² Vilket däremot vår intervju med nationalekonomerna i Uppsala inte bekräftade.

över hela linjen. Andra blandade hög måluppfyllelse, ibland på gränsen till mycket hög måluppfyllelse, avseende vissa mål med mycket hög måluppfyllelse avseende andra mål. Man kan inte bara se till de samlade omdömena och man kan absolut inte dra slutsatsen att utbildningar som inte fått det samlade omdömet mycket hög måluppfyllelse är mediokra.

4.4 Psykologexamen

4.4.1 Bedömningens genomförande enligt Högskoleverkets beslut och yttrande

Psykologexamen vid Uppsala universitet har fått det sammanfattande omdömet mycket hög kvalitet. Av sammanlagt sju lärosäten som har examensrätt för psykologexamen fick tre omdömet mycket hög kvalitet, medan övriga fick omdömet hög kvalitet.

Elva av psykologprogrammets 14 examensmål har bedömts. Sammanlagt 25 kvalitetskriterier (delmål) med förtydliganden av vad som krävs för mycket hög måluppfyllelse, hög måluppfyllelse och för bristande måluppfyllelse beslutades av Högskoleverket och redovisas i bedömrapporten (bilaga 3, s. 97 ff.). I bilaga 4 (som omfattar en sida) kommenterar bedömarna sitt arbete. Här sägs bl.a. att övervägande delen av de närvarande vid upptaktsmötet tyckte att de konkretiseringar som bedömarna presenterade vid mötet ”var alltför konkreta, och i vissa fall mycket normerande, vilket man menade strider mot lärosätenas autonomi. Vidare kan läsas att ”i ljuset av den tämligen unisona kritiken av konkretiseringarna, och för att värna utvärderingens fortsatta legitimitet och acceptans, har bedömargruppen beslutat att efterkomma lärosätenas önskemål om att de föreslagna konkretiseringarna tas bort” (s. 102).

Bedömargruppen har totalt läst 95 självständiga arbeten från psykologprogrammet.

Platsbesök vid lärosätena har utgjort en del av underlaget.

I Högskoleverkets beslut och yttrande för psykologexamen (som även inbegriper generella examina i psykologi) sägs i ett inledande avsnitt om bedömargruppens arbete att bedömningen av de självständiga arbetena har vägt tungt (s. 2). Det sägs vidare att ett antal examensmål inte låtit sig bedömas utifrån de självständiga arbetena. Detta gäller i hög grad för psykologexamen, eftersom många av examensmålen reglerar färdigheter och förmågor som inte har kunnat bedömas utifrån det självständiga arbetet. Av de totalt elva valda examensmålen för psykologexamen är det i stort sett tre mål som kunnat bedömas i de självständiga arbetena. För resterande åtta mål har bedömarna varit hänvisade till andra bedömningsunderlag.

Bedömargruppen kommenterar i bilaga 4 bedömningsprinciperna på ett övergripande plan på följande sätt (s. 102):

... graden av måluppfyllelse när det gäller så komplexa begrepp som de som berörs i examensmålen inte gärna låter sig fångas, en gång för alla, i termer av några korta formuleringar. Det är tveksamt om skillnaden mellan ”hög” och ”mycket hög” måluppfyllelse avseende, exempelvis, ”förmåga att kritiskt, självständigt, och kreativt identifiera och formulera frågeställningar” låter sig formuleras entydigt och definitivt i termer av skriftliga kriterier som enkelt kan bockas av. I stället avser bedömargruppen att i ljuset av sina samlade kunskaper och erfarenheter mer i detalj ta ställning till

*graden av måluppfyllelse med examensmålen och de allmänna kriterierna som utgångspunkt. Detta överensstämmer också med praxis vid peer review förfaranden.*²³

Måluppfyllelse för de självständiga arbetena rapporteras för de olika kriterier/delmål som fastslagits (bedömrapporten, bilaga 5). Bedömargruppen beskriver sitt arbete genom att bl.a. säga (s. 3) att ”många av examensmålen för psykologexamen reglerar färdigheter och förmågor som inte låter sig fångas i ett självständigt arbete, till exempel ’fördjupad förmåga att bedriva psykologisk behandling’ ”. I dessa fall har gruppen valt att göra sina bedömningar utifrån de övriga underlagen och lärosätesintervjuerna. Bedömarnas motiveringar för olika omdömen anges i bilaga 1 i deras yttrande. Redovisningen av omdömena för de elva valda examensmålen för psykologexamen tydliggör att såväl självvärdering som platsbesök har utgjort viktiga underlag för de givna omdömena.²⁴

4.4.2 Synpunkter från lärare/ansvariga

De två företrädare för psykologprogrammet som vi talat med” förstår inte riktigt” hur de självständiga arbetena har bedömts. Av 64 självständiga arbeten valdes 19 ut för bedömning. Institutionen hade förväntat sig bättre resultat, dvs. att fler självständiga arbeten hade fått omdömet ”mycket hög kvalitet” i stället för ”hög kvalitet”, på mål 1 som är ett av de ”tunga” examensmålen angående vetenskaplighet. Just vetenskapligheten är enligt den egna självbilden en av de starka sidorna med psykologutbildningen i Uppsala.²⁵

Vidare uttrycktes viss förvåning över de omdömen som ett par enskilda självständiga arbeten fått mot bakgrund av att båda hade handletts av samma ”stringenta” handledare som brukar ställa höga metodiska krav. Det ena av de två arbetena hade fått omdömet bristande kvalitet för examensmål 1, medan den andra hade fått mycket hög kvalitet för samma examensmål.

Ett omfattande arbete hade lagts ner på att utarbeta självvärderingen (minst 1 ½ tjänstemånad). I arbetet med att utarbeta självvärderingen involverades alla kursledare. Även studenterna på programmet var engagerade och gav sina synpunkter på vad som var viktigt att beakta och på textutkast. Alla de olika examinationsformer som används inom utbildningen redovisades i självvärderingen.

De utbildningsansvariga menade att arbetet med självvärderingen gav dem överblick och insikter som givit underlag för kvalitetsutveckling inom utbildningen.

Högskoleverkets tidigare utbildningsutvärderingar hade inte varit till någon hjälp i arbetet med att skriva självvärderingen, eftersom den nu aktuella bedömningen innebar att ett nytt system för kvalitetsutvärdering. Enligt företrädarna för psykologprogrammet hade några kollegor vid psykologen som läst Högskoleverkets instruktion mycket noggrant ”knäckt koden” som krävdes för att utarbeta självvärderingen. Det gjordes särskilda ansträngningar för att redovisa måluppfyllelse/resultat särskilt fylligt för vissa av målen och man bedömde att detta hade ”lönat sig”. Självvärderingen anses ha spelat roll för omdömet.

²³ Vår markering.

²⁴ I bilaga 5 har vi sammanställt exempel på motiveringar för olika omdömen för tre skilda examensmål för psykologexamen vid Uppsala universitet och ytterligare ett lärosäte.

²⁵ Omdömena om de självständiga arbeten som bedömdes är dock mer positiva för mål 8 (visa fördjupad förmåga att på vetenskaplig grund kritiskt utvärdera och utveckla behandlingsarbete och åtgärdsprogram inom verksamhetsområdet).

Vid platsbesöket intervjuade bedömarna företrädare för utbildningen under en halv dag. Frågor om processer och progression ställdes och företrädarna för psykologprogrammet ansåg att de kunde beskriva progressionen väl. Däremot uttryckte de förvåning över att bedömarna inte ställde frågor om examinationen.

I intervjun lyftes också fram att det vid upptaktsmötet förekommit livliga diskussioner. Kritiska synpunkter på de konkretiseringar av examensmålen som presenterades vid upptaktsmötet hade framförts. Företrädarna menade att Högskoleverket genom denna ytterligare konkretisering av examensmålen intervenerade i det omfattande arbete som lärosätena gjort i samband med reformen den 1 juli 2007, dvs. hela arbetet med att skriva utbildningsplaner och kursplaner med mål som förväntade studieresultat och progression mellan kurser och nivåer. Ett beslut som fattades vid mötet blev sedan att dessa konkretiseringar inte skulle användas vid bedömningen.

En av dem vi intervjuade menade också att vissa utbildningar har större problem vid dessa kvalitetsutvärderingar än vad andra utbildningar har. Det gäller utbildningar som har tunga inslag av "att göra" snarare än av vetenskaplig tyngd. En stor andel färdighetsinslag kännetecknar i och för sig även psykologutbildningen, men psykologiämnet präglas dessutom av att vara ett sedan länge etablerat och respekterat forskningsområde, vilket bör vara fördelaktigt ur bedömningssynpunkt.

Institutionens reflektioner utifrån begreppen transparens och förutsägbarhet

På en direkt fråga om Högskoleverkets utvärdering varit transparent menade de utbildningsansvariga att det fanns brister i utvärderingens transparens. De tyckte bland annat att det är "svårt att förstå allt" [i Högskoleverkets beslut och yttrande]. Bedömarna gjorde t.ex. olika bedömningar av måluppfyllelsen för mål 5 och 6. Företrädarna för psykologutbildningen ansåg inte att detta är helt begripligt, eftersom de själva inte säkert kan särskilja innebörden av mål 5 [psykoterapi] och 6 [psykologisk behandling].

Utbildningsföreträdarna berättade att den känsla som de hade haft när självvärderingen skickats till verket var att man inte hade någon aning om hur det skulle gå, vilket ger en bild av att bedömningens förutsägbarhet var begränsad. Bedömningsunderlagen användes inte heller sedan på det sätt som hade sagts i början av utvärderingen. Enligt denna information skulle självständiga arbeten och alumnresultat spela en stor roll för det slutliga omdömet. I efterhand kan man konstatera att både självvärderingen och platsbesöket har spelat stor roll för det sammanfattande omdömet. Även de självständiga arbetena har haft betydelse, medan alumnresultat inte alls tycks ha använts som ett underlag för bedömningen.

Hur kan Högskoleverket förbättra bedömningsprocessen?

Det som framför allt betonades, på en fråga om hur Högskoleverkets utvärderingssystem skulle kunna förbättras, är att man på institutionen skulle ha velat ha bättre kunskap om den kommande utvärderingen redan när arbetet med självvärderingen påbörjades.

4.4.3 Synpunkter från projektledare/utredare på Högskoleverket

Bedömningen av psykologi och psykologexamen var en av de första som gjordes. Frågan om likvärdigheten i bedömningarna var något som gruppen diskuterade kontinuerligt. Det var den fråga som diskuterades på alla möten.

Initialt arbetade bedömarna med att konkretisera målen för bedömningen i syfte att nå likvärdighet, förutsägbarhet och transparens. Detta mötte dock – som framkommit tidigare – en unison kritik från lärosätena vid ett möte som menade att konkretiseringar av målen blev alltför normerande. Dessa konkretiseringar togs därmed bort från bedömningen. Det var framför allt ansatsen att konkretisera aspekter som samhällliga aspekter och genusperspektiv som kritiserades.

Bedömargruppen läste initialt några testarbeten innan man beslutade om vilka mål som de självständiga arbetena kunde bedömas mot. Efter detta konstaterades att alla mål inte kunde bedömas utifrån de självständiga arbetena. Det utarbetades en form av bedömningsmall med kriterier inför läsandet av självständiga arbeten. Denna kom att betraktas som gruppens arbetsmaterial och redovisas därför inte i Högskoleverkets beslut och yttrande. Enligt utredarna på Högskoleverket var bedömningsmallen av den karaktär som lärare ofta använder när de granskar självständiga arbeten.

Som regel lästes de självständiga arbetena först och därefter självvärderingarna, det förekom även att dessa lästes parallellt. De som granskade de självständiga arbetena var alla disputerade. Totalt lästes 433 självständiga arbeten (inom utvärderingen av huvudområdet psykologi och psykologexamen). Varje uppsats lästes av en person.

Självvärderingarna har bedömts för samtliga utbildningar men har haft större betydelse för bedömningen av mål som inte kunde bedömas utifrån de självständiga arbetena. Här utgick bedömarna från självvärderingarna och kompletterade den informationen med frågor under platsbesöken.

På fråga om lokalt genomförda alumnundersökningar beaktats vid bedömningen menade utredarna att bedömarna tagit ställning till hela självvärderingen. I de fall man i dessa refererat resultat från lärosätets egna undersökningar så har de betraktats som resultatnära information om utbildningen och därmed vägts in. Resultat från SCB:s alumnenkäter fanns för 34 av de totalt 40 utbildningarna. Dessa har i de flesta fall inte vägts in i bedömningen utan de fungerade främst som underlag inför intervjuerna vid platsbesöken. I några fall där bedömningen vägt mellan två omdömen har alumnenkäterna vägts in. I dessa fall framgår det av yttrandet.

Högskoleverket bad lärosätena organisera studentintervjuerna. Detta synes ha fungerat och studenterna har som regel valts av studenternas egna organisationer som programföreningar etc. Även här har resultaten från dessa intervjuer främst använts som underlag för att intervjua de utbildningsansvariga.

Utredarna framhöll att transparensen i utvärderingen främst ligger i att bedömarna för varje enskilt beslut angivit vilket/vilka underlag som beslutet grundats på. De påpekade att det inte står i regeringsuppdraget att samtliga mål ska utvärderas med hjälp av de självständiga arbetena. Likaså står det inte heller att de självständiga arbetena ska väga tyngst, utan endast att de ska väga tungt i bedömningen. För de mål som inte bedöms utifrån självständiga arbeten är det självvärderingen tillsammans med de kompletterande frågorna från platsbesöket som vägt tyngst.

Den svåra frågan i bedömningen var att differentiera omdömena hög och mycket hög för de mål som inte kunde bedömas genom de självständiga arbetena. Här var platsbesöken mycket viktiga för att kunna göra denna distinktion.

Någon diskussion av omdömena bristande, hög och mycket hög har inte förekommit i bedömargruppen (huruvida det är en relativ skala på någon nivå eller om den är målrelaterad). Utredarna uppfattar skalan som målrelaterad, där måluppfyllelsen har bedömts för varje enskilt mål.

Arbetet med att göra en likvärdig bedömning innebar bl.a. att man under två dagar diskuterade bedömningen av de självständiga arbetena. Därutöver träffades man ytterligare två dagar för att diskutera och kalibrera resultatet av bedömningarna av de självständiga arbetena och av självvärderingarna. Efter platsbesöken och efter det att ett första utkast fanns till yttranden för de olika utbildningarna hade bedömarna två möten för att kalibrera sina bedömningar. Särskilt mycket omsorg lades vid kalibreringen av de mål som inte kunde bedömas via självständiga arbeten.

Utredarna underströk vikten av platsbesök, särskilt för yrkesutbildningar. Dessa kan inte på motsvarande sätt bedömas utifrån självständiga arbeten som utbildningar för generell examen. Många centrala mål i utbildningen är färdighetsmål som inte visar sig i examensarbeten. Det är även viktigt att bedömarna får träffa representanter som kan svara på frågor om den verksamhetsförlagda utbildningen.

5. Analys och slutsatser

Syftet med vår fallstudie var för det första att besvara frågan om Högskoleverkets kvalitetsutvärderingar präglas av likvärdighet, transparens och förutsägbarhet. Det andra syftet var att se hur bedömarna använt de empiriska underlagen. Det handlar framför allt om studenternas självständiga arbeten och hur dessa bedömts, samt hur övriga underlag har använts. Det tredje syftet, huruvida systemet beaktar lärosätenas autonomi, analyseras i avsnitt 6.3.

5.1 Likvärdighet inom en bedömning

Ambitionen att åstadkomma likvärdighet – sedd som bedömning *inom* ett huvudområde/utvärdering – är den av de tre grundprinciperna som tydligast präglar Högskoleverkets ambitioner, bedömarnas arbete och redovisningarna i bedömrapporterna. De utbildningsansvariga vid Uppsala universitet som vi intervjuade framförde inte heller några kritiska synpunkter beträffande likvärdighet i bedömningen inom huvudområdet vid de olika lärosätena.

Ett sätt att åstadkomma likvärdighet från Högskoleverkets sida är bl.a. den modell som används för att fördela de självständiga arbetena mellan bedömarna. Modellen har utformats för att kompensera för att endast en sakkunnig läser respektive uppsats/examensarbete. För att öka graden av samstämmighet mellan bedömarna förekommer även att de inledningsvis läser och värderar samma urval av självständiga arbeten och sedan diskuterar sin bedömning.

Likvärdighet för en viss bedömning görs tydlig bl.a. genom beskrivningar av den metodik som använts vid bedömningen. I bilaga 3 i yttrandena beskrivs de examensmål och kriterier/delmål som Högskoleverket beslutat om som utgångspunkt för en viss utvärdering. I bilaga 4 redovisas kommentarer till hur bedömningen gått till. I vissa fall presenteras även läsanvisningar för självständiga arbeten, särskilda principer för viktning av olika mål och underlag för slutomdömena m.m. Psykologiutvärderingens bilaga 4 omfattar endast en sida, vilket innebär övergripande kommentarer om hur man har arbetat. I utvärderingen av geovetenskap redovisas bedömningsprinciperna något mer utförligt (bilaga 4 omfattar 5 sidor), medan principerna för bedömningen av medie- och kommunikationsvetenskap redovisas mycket detaljerat (44 sidor). Bedömarna för huvudområdet nationalekonomi är mer utförliga i sin beskrivning än bedömargruppen för psykologi och geovetenskap.

Det ovan sagda kan också relateras till hur bedömningen uppfattades av utbildningens företrädare för medie- och kommunikationsvetenskap vid Uppsala universitet. Ämnesföreträdarna för detta huvudområde uppfattade utvärderingen som positivistisk till sin karaktär mot bakgrund av bedömargruppens strävan efter mätbarhet, tydlighet och detaljrikedom i anvisningar, kriterier och indikatorer. Ett annat sätt att se på denna bedömning är att den vittnar om en hög ambition från Högskoleverkets sida att åstadkomma likvärdighet och transparens.

Bedömarna för huvudområdet nationalekonomi har arbetat annorlunda genom att de använt sig av generella akademiska kvalitetsaspekter vid läsningen av självständiga arbeten. I denna bedömning har man utgått från ”praxisnära bedömningsgrunder”. För detta fanns ett särskilt bedömningsformulär som följde de ”praxisnära bedömningsgrundernas egen logik”. Varje självständigt arbete bedömdes först utifrån traditionella kriterier för vad som kännetecknar en

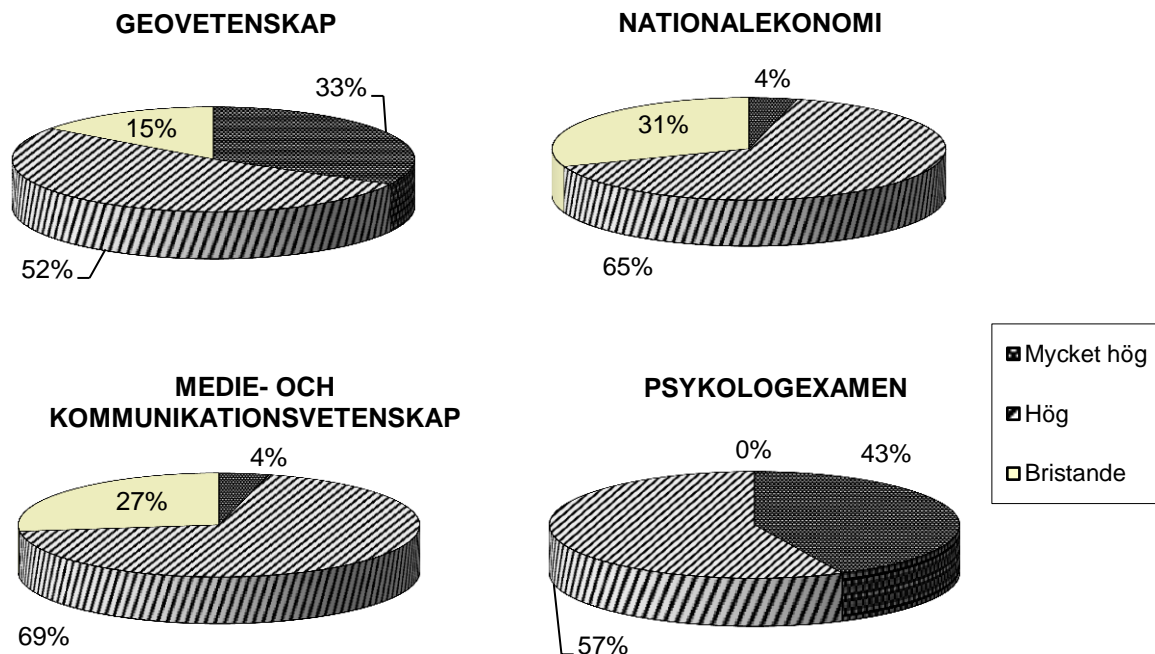
uppsats av god kvalitet. De omdömen som gavs omvandlades därefter (i enlighet med en ”kodnyckel”) till omdömen för de examensmål som skulle bedömas för varje uppsats.²⁶

Det förefaller enligt vår uppfattning rimligt att akademiska arbeten värderas utifrån väl utvecklade traditionella kriterier på vad som är god kvalitet. Dessa kriterier har vuxit fram efter beprövad erfarenhet och de beaktar även de helhetskvaliteter som traditionellt bedöms i ett självständigt arbete, från självständiga arbeten på grundnivå till doktorsavhandlingar.

5.2 Likvärdighet mellan bedömningar – den svävande ribban

Ytterligare ett perspektiv på likvärdighet är huruvida resultaten *mellan* olika bedömningar kan uppfattas som likvärdiga. Bedömningarna i den första omgången visar dock på stora skillnader i utfall mellan huvudområden. Se tabell 2, s. 18 ovan.

Vår fallstudie har visat en stor variation mellan olika utbildningar i hur stor andel som har fått omdömena mycket hög kvalitet och bristande kvalitet. Se figur 1 nedan.

Figur 1: Fördelning för de tre olika omdömena för utbildningarna i fallstudien.

Vissa huvudområden ger en bild av att utbildningen generellt håller god kvalitet i landet (få utbildningar har fått omdömet bristande), medan andra huvudområden snarare förmedlar en bild av att det knappast finns någon excellent utbildning inom området i fråga (endast någon utbildning har fått omdömet mycket hög kvalitet). Ena extremen utgörs av psykologexamen där 43 % (tre av sju utbildningar) fått omdömet mycket hög kvalitet och ingen utbildning fått omdömet bristande kvalitet. Andra extremer utgörs av nationalekonomi och media och kommunikationsvetenskap där endast 4 % (två av 45 utbildningar respektive en av 26 utbildningar) fått omdömet mycket hög kvalitet. Jämförs olika bedömningar vad gäller den

²⁶ Ett liknande förfaringsätt tillämpades även vid bedömningen av huvudområdet statsvetenskap, freds- och konfliktstudier och utvecklingsstudier.

kvantitativa ”gränsen” för ett visst samlat omdöme är det uppenbart att ribban lagts på olika nivå.

Även vad gäller omdömet bristande kvalitet finns en stor variation. Så har t.ex. hälften av utbildningarna i journalistik fått omdömet bristande kvalitet. Även för huvudområdena företagsekonomi, nationalekonomi och sociologi är det en relativt stor andel (cirka en tredjedel) som fått omdömet bristande kvalitet.

När nu vissa huvudområden knappast alls har fått omdömet mycket hög kvalitet för någon utbildning infinner sig frågan: Vilka signaler sänder det internationellt till universitet och andra organisationer för högre utbildning om ämnets status i Sverige? Hur ställer sig utländska studenter som planerar att läsa ett ämne vid ett svenskt lärosäte som i Högskoleverkets bedömningar endast klassats som medelmåttigt?

En tänkbar förklaring till dessa ojämna utfall, att vissa huvudområden över lag anses hålla en mycket hög kvalitet medan andra bedömts ha en medelmåttig eller undermålig kvalitet, kan vara att den föreskrivna tregradiga betygsskalan har uppfattats som en absolut målrelaterad skala. Både utredare och avdelningsledningen menade att skalan i sig inte hade varit föremål för diskussion inom bedömargrupperna. Däremot hade diskussion förts inom avdelningen med anledning av det ojämna utfallet. Ribban i den målrelaterade skalan förefaller emellertid sväva mellan olika huvudområden/utbildningar.

I det tidigare systemet som Högskoleverket tillämpade åren 2001-2006 användes endast en tvågradig bedömningskala. Genom att endast ifrågasätta eller inte ifrågasätta en examensrätt undveks problemet med att omdömet i sig synes ge sken av att utbildningarna i landet över lag hade en medelmåttig kvalitet. Vi ställer oss frågan om det underlag som används i det nya systemet egentligen tillåter bedömningar annat än godkänt-underkänt.

5.3 Transparens och förutsägbarhet

Alla ämnesföreträdare uttryckte att det fanns brister och problem med transparensen, trots att det i bedömarrapporterna finns många exempel på höga ambitioner att åstadkomma transparens. Vad kan då avses med transparens? Enligt Svenska akademins ordlista betyder transparens ”genomskinlighet, klarhet och i fråga om information o.dyl: öppenhet”. Kan man säga att transparensen är god om sådan klarhet och öppenhet ges först *efter* att bedömningen är avslutad? Utifrån ett lärosätesperspektiv avses med god transparens snarare en tydlig förståelse av bedömningsgrunderna både *innan* bedömningen är slutförd, dvs. vid utarbetandet av självvärderingen och *efter* offentliggörandet av Högskoleverkets beslut och yttrande.

De åsikter om transparensen som uttrycktes under våra intervjuer varierade. Företrädarna för medie- och kommunikationsvetenskap ansåg att transparensen när väl bedömarrapporten publicerats var god. Nationalekonomerna menade att transparensen var ”noll”, medan psykologerna ansåg att det fanns brister i transparensen genom att ”det är svårt att förstå allt” även efter att ha läst Högskoleverkets beslut och yttrande.

Vår analys av bedömarrapporterna ger en bild av att transparensen varierar mellan de fyra utbildningar som ingår i vår fallstudie. Bedömargruppen för medie- och kommunikationsvetenskap redovisar de mest utvecklade motiveringarna, vilket bör innebära en hög grad av transparens för de samlade omdömena. Högskoleverkets företrädare framhöll också att den detaljerade beskrivningen i bedömarrapporten för medie- och kommunikationsvetenskap

gjordes i syfte att främja transparensen. Företrädarna för utbildningen som vi intervjuade svarade på vår fråga om huruvida utvärderingen präglats av transparens, att det först var i efterhand som det stod klart hur bedömningen gått till och vad som ansetts som viktigt i underlagen.

Generellt framhölls från Högskoleverket att transparensen i utvärderingen främst ligger i att bedömarna för varje enskilt beslut angivit vilket/vilka underlag som beslutet grundats på. Vi menar att informationen till de utbildningsansvariga många gånger skulle kunna ha varit betydligt fylligare. Företrädarna för de bedömda huvudområdena har också vid intervjuerna påpekat att de inte fått någon vägledning från bedömrappporten vad som kan göras bättre och i så fall hur.

Förutsägbarhet är den av de tre principerna som enligt våra intervjuer varit mest problematisk. De ämnesföreträdare vi intervjuade upplevde svårigheter att fullt ut förstå vad som skulle bedömas och hur bedömningen skulle ske.

Ett konkret exempel: De ansvariga för psykologprogrammet sade att de ”inte hade någon aning om hur det skulle gå” när de hade skickat in sin självvärdering. Det som framför allt lyftes fram vid psykologen (på en fråga om hur Högskoleverkets utvärderingssystem skulle kunna förbättras) är att man på institutionen skulle ha velat ha bättre kunskap om den kommande utvärderingen redan när arbetet med självvärderingen påbörjades. Det fanns med andra ord en osäkerhet om vad de förväntades att göra.

Ett annat exempel: De ämnesansvariga vid institutionen för informatik och media hade förväntat sig att bedömarna framför allt skulle ställa frågor om magister- och masterexamina mot bakgrund av de frågor de fått inför platsbesöket. I stället kom huvuddelen av intervjutiden att ägnas åt kandidatexamen.

5.4 Det smala empiriska underlaget

Bedömningarna i det nuvarande systemet för kvalitetsutvärderingar grundas på två former av empiriska underlag. Det ena är självständiga arbeten, det andra är övriga underlag, såsom självvärderingar, platsbesök, alumnstudier och studentintervjuer. Enligt riktlinjerna ska de självständiga arbetena som empiriskt underlag väga tungt i bedömningen. I avsnittet nedan behandlar vi frågan om hur studenternas självständiga arbeten har bedömts, därefter analyserar vi vilka underlag som haft betydelse för det slutliga omdömet.

Som det nuvarande utvärderingssystemet är utformat ser vi tre begränsningar i det empiriska underlaget som rör studenterna självständiga arbeten. För det första bedöms studenternas resultat från en mycket begränsad tidsperiod i deras studier, närmare bestämt en halv termin, alternativt en termin. Detta innebär en påtaglig begränsning av vad som är underlaget för att uppnå examensordningens förväntade studieresultat som anges för respektive examen. För kandidatexamen innebär detta att underlaget för bedömningen normalt är 15 hp av 180 hp, dvs. knappt 9 procent av utbildningen. För masterexamen är det självständiga arbetet vanligtvis 30 hp av 120 hp, dvs. 25 procent.

För det andra begränsas det empiriska underlaget för bedömningen av de självständiga arbetena av att det endast är ett urval mål från examensordningen som ingår i utvärderingen. Det är fullt möjligt att det finns studentarbeten i urvalet som är starka på andra mål än de som har ingått i utvärderingen. För det tredje begränsas underlaget av att det endast är den skriftliga slutprodukten som bedöms. Bedömarna har ingen kunskap om t.ex. hur självständigt den

enskilda studenten har arbetat, hur hon/han har försvarat sitt arbete vid ett seminarium, respektive opponerat på en annan students arbete.

Ett annat problem är frågan om när i utbildningen det självständiga arbetet har skrivits. Det är främst för kandidatexamen som denna fråga är aktuell. Tre av utbildningarna i vårt urval ger generell examen på grundnivå. Det gäller geovetenskap, nationalekonomi och medie- och kommunikationsvetenskap. En uppsats kan ha skrivits så tidigt som under den tredje terminen på utbildningen, men kan också ha skrivits så sent som under den sjätte terminen, eller senare. Detta resonemang förutsätter att studenterna har läst i normalstudietakt. Det kan även finnas fall med självständiga arbeten som skrivits långt senare, t.ex. av studenter i det s.k. livslånga lärandet. Hur detta faktiskt återspeglas i kvaliteten på självständiga arbeten har vi ingen kunskap om, men det kan antas att en student som skriver sitt självständiga arbete i slutet av utbildningen uppvisar en högre akademisk mognad i sitt skrivande än en student som skriver sin uppsats i början av sin utbildning. För magisterexamen och masterexamen föreligger inte samma otydlighet om när det självständiga arbetet skrivs. Det handlar som regel om den andra terminen för magisterexamen och den fjärde terminen för masterexamen. För psykolog-examen, som yrkesexamen, är situationen annorlunda. Inom yrkesexamina skrivs examensarbetet i slutet av utbildningen och betraktas ofta som en slutprodukt utan att anses återspegla utbildningens totala innehåll. Högskoleverket har i sina urval av självständiga arbeten inte kunnat ta hänsyn till ovan nämnda problematik. Bedömarna har således inte haft kännedom om när i utbildningen studenterna har skrivit sitt självständiga arbete.

Det empiriska underlaget för Högskoleverkets utvärderingar reser flera frågor. Utvärderingarna utgår från målen för en hel universitetsutbildning. Franke-Wikberg & Johansson (1976) påpekar att varje syfte med en utvärdering kräver olika data. De säger (s. 47) att ”om t ex universitetsutbildning ska utvärderas i sin helhet blir tonvikten på data- och teknikval en annan än om det är fråga om en enskild kurs.” Lindberg-Sand (2011) gör ett viktigt påpekande i sin analys av det nuvarande nationella systemet. Hon framhåller det faktum att all examination i den svenska högskolan äger rum på kursnivå. Även det självständiga arbetet examineras på kursnivå.

Ansvar för kontrollen av huruvida studenterna uppnår de förväntade studieresultat som anges i utbildningsplanerna inom respektive huvudområde alternativt yrkesprogram ligger hos enskilda lärare, institutioner och fakultetsnämnder. Inget huvudområde har ansvar för att examinera studenter med direkt utgångspunkt från målen i examensordningen. Dessa mål är således aldrig en utgångspunkt för den konkreta examinationen. Målen uppfattas i realiteten av verksamma som övergripande inriktningsmål för utbildningen inom högskolan och ska fungera som riktmärken vid utarbetandet av utbildnings- och kursplaner.

Vi finner det anmärkningsvärt att utvärderingssystemet synes bygga på uppfattningen att det självständiga arbetet kan ses som en slutexamination i den svenska högskolan. Så är inte fallet, inte ens inom yrkesprogrammen! Studenterna examineras successivt under utbildningen genom många olika examinationsformer, vilka är anpassade till de förväntade studieresultat som fastställts för en viss kurs. En bedömning av om studenten har uppnått kraven för att ta ut en examen görs i en *byråkratisk administrativ beslutsprocess* som grundas på beslutade riktlinjer från fakultetsnämnd och konsistoriet (universitetsstyrelse) om vilka huvud- och biområden som kan ingå i en examen och dess omfattning i antal högskolepoäng.

Beträffande de övriga underlagen självvärdering, platsbesök, alumnenkäter och studentintervjuer, finns i vårt empiriska material skillnader med avseende på vilka underlag som har haft betydelse för det slutliga omdömet. Generellt kan sägas att studentintervjuer och alumnenkäter förefaller ha spelat en marginell roll i bedömningarna. Alumnenkäter har i flera fall, beroende på för låg svarsfrekvens, inte kunnat användas som underlag.²⁷ Beträffande studentintervjuer förefaller det oklart vilka studenter som bedömarna samtalat med. Är det innevarande studenter på utbildningen eller är det faktiskt studenter som avslutat sitt självständiga arbete? Den senare gruppen studenter har som regel lämnat utbildningen, inom huvudområdet alternativt fortsatt att studera på högre nivå. Vi har även kunnat notera att bedömningar av huruvida utbildningen ifråga är användbar i arbetslivet synes ha behandlats med lätt hand i bedömningsprocessen.

Den största skillnaden finns mellan psykologexamen och huvudområdet nationalekonomi. För psykologexamen har både självvärdering och platsbesök varit av stor betydelse. Bedömarna i nationalekonomi anger däremot explicit att de endast har använt de självständiga arbetena som underlag för det slutliga omdömet och att självvärderingen framför allt var en utgångspunkt för frågor vid platsbesöket.

Företrädarna för nationalekonomi vid Uppsala universitet har uttryckt sin besvikelse över att självvärderingen inte beaktats i större utsträckning vid bedömningen. Å ena sidan är bedömarnas ställningstagande, att självvärderingarna var alltför olika i sin utformning för att kunna utgöra likvärdiga underlag, ett uttryck för en ambition att vara konsekventa. Å andra sidan bör det ligga inom uppdraget att använda de olika underlag som Högskoleverket föreskrivit och som varit tillgängliga.

När det gäller geovetenskap säger bedömarna att de självständiga arbetena har utgjort det viktigaste underlaget i de kvalitativa bedömningarna, men i de fall måluppfyllelse för vissa delmål inte har gått att utläsa i de självständiga arbetena, har självvärderingen varit särskilt viktig. I de motiveringar som anges av bedömargruppen för det omdöme som ett visst examensmål har fått, nämns vanligtvis att självvärdering och platsbesök ingår i beslutsunderlaget.

För medie- och kommunikationsvetenskap är bilden inte lika tydlig. Ämnesföreträdarna uttryckte en besvikelse över att varken självvärdering eller platsbesök tycks ha spelat någon roll, medan ansvariga tjänstemän på Högskoleverket anser att platsbesök och självvärdering hade betydelse framför allt i de fall det fanns tveksamhet om huruvida omdömet skulle bli bristande kvalitet eller hög kvalitet. Detta innebär att självvärdering och platsbesök har använts som komplettering till bedömningen av de självständiga arbetena, men huruvida de har påverkat bedömningen av måluppfyllelse framgår inte tydligt av Högskoleverkets yttrande.

Det är rimligt att det ska löna sig för ett lärosäte att lägga tid och omsorg på sin självvärdering. Enligt intervjuerna med ämnesföreträdarna finns i de fall självvärderingen knappast beaktats en besvikelse över den arbetsinsats som gjorts och som inte vägts in i bedömningen. Att inte använda självvärderingarna som underlag måste ses som ett ineffektivt förvaltande av statens resurser! Det är vidare rimligt att anta att tid och omsorg på att skriva en

²⁷ Alumnenkäter används inte heller alls från och med omgång 5.

självvärdering bidrar till förbättringsidéer avseende bland annat kursmål, färdighetsträning av t.ex. muntlig förmåga och examinationsformer.

Utifrån det ovan sagda kan vi konstatera att bedömningen av de självständiga arbetena har haft avgörande betydelse för Högskoleverkets slutomdöme. Användningen av övriga underlag synes vara begränsad och dessa har endast marginellt påverkat bedömningen av måluppfyllelse, med undantag för psykologexamen.

Om det nuvarande utvärderingssystemet etableras som återkommande finns det flera olika tänkbara effekter av att huvudobjektet för utvärderingen utgörs av studenternas självständiga arbeten. Det finns en risk att handledarna kommer att bli för nitiska i att gradera upp kvaliteten på självständiga arbeten. Vi instämmer i Lindberg-Sands (2011) farhågor att det kan bli ökad press på handledare och examinators, att kraven på godkänt kommer att öka samt en risk att syftet med de självständiga arbetena breddas för att de ska kunna uppfylla så många examensmål som möjligt på ett godtagbart sätt.

5.4 Studenternas valfrihet och livslånga lärande

Våra empiriska resultat visar att det är särskilt problematiskt med några av de delmål som ingår i bedömningarna. Det gäller bedömningen av färdigheter och förmåga samt etiska aspekter. Dessa kan i många fall inte utläsas av studenternas självständiga arbeten. Det gäller i synnerhet yrkesutbildningar, där färdigheter och förhållningssätt främst kommer till uttryck under den verksamhetsförlagda utbildningen.

Målet att kunna arbeta under givna tidsramar återfinns i examensordningens mål angående färdighet och förmåga. Syftet torde vara att studenterna ska arbeta mer under förhållanden som förekommer i arbetslivet, dvs. att en uppgift måste genomföras och levereras på utsatt tid. Detta mål är problematiskt utifrån framför allt två bevekelsegrunder.

Den första är att det i efterhand, för en extern utvärderare, inte går att läsa ut från det självständiga arbetet inom vilken tid uppgiften genomförts och redovisats. Det förekommer att vissa institutioner har satt upp regler med sanktioner för att pressa studenterna till att göra klart sitt självständiga arbete inom viss tid. En sådan regel kan vara att studenterna har förlorat möjligheten att få högsta betyg på ett arbete som lämnas efter den beslutade tiden. Denna regel är dock omdiskuterad. Dessutom förutsätter regeln att institutionen tillämpar en graderad betygsskala över godkändgränsen. Inom yrkesprogrammen tillämpas som regel endast betygen godkänd – underkänd.

Den andra bevekelsegrunden är att politiken inom högre utbildning, sedan decennier, strävat efter att erbjuda flexibla utbildningssystem för att främja det livslånga lärandet, eller återkommande utbildning som det kallades under 1970-talet. Det svenska systemet med fristående kurser är i ett europeiskt perspektiv unikt i detta avseende eftersom det ger möjlighet för yrkesverksamma (och även andra personer) att läsa en kortare kurs för att sedan ta en paus och återkomma senare för att så småningom kunna ta ut en hel examen. Ett exempel på denna flexibilitet finns bl.a. vid Uppsala universitet där studenterna antas till hela den avancerade nivån, varefter de själva, inom eller utom ett program, kan välja om de vill avsluta med en magisterexamen eller en masterexamen. Inom sådana utbildningar ges ofta kurserna på halvfart och flera kurser löper parallellt under terminen. Studenten kan då själv välja om studierna ska bedrivas på hel- eller deltid. Det självständiga arbetet kan ges som en halvfartskurs, vilket gör att yrkesverksamma kan studera vid sidan om arbetet. Det handlar om

vuxna personer ofta med olika åtaganden och ansvar, förutom att vara student. En alltför rigid bedömning av om uppgiften utförts inom en viss tidsram kan äventyra denna flexibla utbildningsmodell för ett livslångt lärande. Centrala kriterier för att bedöma och betygsätta ett självständigt arbete måste alltid grundas på dess akademiska värde.

6. En balansgång mellan djupa diken

Vi har i vårt arbete med fallstudien kunnat notera flera generella problem med det nuvarande utvärderingssystemet. Systemets nackdelar är risken för *atomism* (fragmentering), brister i *transparens*, en tydlig politisk *styrning* och dess inriktning mot *kontroll*.

Dessa karaktäristika har alla sina motpoler. Vi kommer nedan att diskutera spänningsfälten mellan atomism – holism, transparens – normering, styrning – autonomi och kontroll – utveckling. Vi menar att alla utvärderingssystem alltid måste beakta och balansera dessa motpoler. Risk för dikeskörning finns om man inte är vaksam!

6.1 Spänning atomism – holism

Vid en alltför instrumentell syn på en kvalitetsbedömning finns det en risk att helheten går förlorad. Själva ansatsen i utvärderingsmodellen med ett urval av mål nedbrutna i delmål som bedöms enskilt utan inbördes sammanhang inbjuder till ett fragmenterat arbetssätt vid bedömningen. Detta kan rubriceras som en behavioristisk modell med en mekanistisk syn på människors inläring. Modellen ledde till ett uppsving för undervisningsteknologiska tillämpningar inom utbildningen och den var som mest populär i Sverige i början av 1970-talet. Modellen blev så småningom allt hårdare kritiserad för att dela upp kunskapen i mätbara delar. Det tydligaste exemplet på detta i vår fallstudie är bedömningen av medie- och kommunikationsvetenskap där bedömaregruppen relativt långtgående arbetat med att bryta ner i delmål och indikatorer och sedan summerat dessa partikulära enheter till en slutsumma och utifrån denna formulerat sitt omdöme.

Vi vill framhålla att en angelägen utgångspunkt i bedömningen av utbildningskvalitet är att *man inte kan reducera en helhet till en summa av de ingående delarna*.

Det atomistiska i den nuvarande utvärderingsmodellen kommer främst till uttryck i att man bedömer utbildningsmålen styckevis och delat, var för sig, utan inbördes sammanhang. Det görs sällan analyser i bedömningarna av hur målen överlappar eller förstärker varandra till en helhet av kunskaper, färdigheter och förhållningssätt.

Vi menar att bedömningen av mål för mål främjar reliabiliteten i bedömningen, dvs. att varje del mäts på ett likvärdigt sätt, men att denna metod motverkar validiteten, sedd som kvaliteten i ett holistiskt perspektiv.

Det är önskvärt med ett system för kvalitetsutvärdering som främjar tanken med den högre utbildningen, vilket innebär fokus på ett holistiskt perspektiv. För den enskilda studenten handlar det om att nå en mognad under tre till fem år där studentens självständighet ska utvecklas och utbildningen ska präglas av progression med ökat djup. Detta kan inte alltid bedömas från självständiga arbeten, som utgör en begränsad del av all examination för en examen.

I slutänden borde bedömare kunna agera som ”peers” och lyfta blicken för att bedöma helheten. Det kvantitativa förhållningssätt som lätt tycks kunna bli effekten av det nuvarande systemet för kvalitetsbedömningar kan på sikt leda till problem.

6.2 *Transparens – normering*

Med detaljerade bedömningsgrunder ökar transparensen i bedömningen, men samtidigt ökar risken för att Höskoleverkets kvalitetsutvärderingar blir alltför *normerande*.

Vid intervjun med verkets utredare för utvärderingen av psykologexamen framkom att bedömargruppen hade utarbetat en mall för att bedöma självständiga arbeten. Denna mall betraktades som arbetsmaterial och ingår därmed inte i Höskoleverkets yttrande. En publicering av mallen skulle troligen kunna ha bidragit till ökad transparens i bedömningen. Samtidigt skulle en publicering av mallen riskerat att bidra till en nationell normering av hur ett självständigt arbete inom psykologexamen bör se ut.

Företrädare för psykologutbildningen vid Uppsala universitet anser inte heller att bedömningen är transparent, de kan inte se hur bedömnarna har arbetat med de självständiga arbetena. (Se intervju med utbildningsföreträdarna, s. 35 ovan, där de påpekar att två uppsatser som handletts av en och samma stringenta lärare fått helt skilda omdömen i Höskoleverkets bedömning; bristfällig respektive mycket hög kvalitet).

En liknande farhåga för att preciserade bedömningskriterier skulle bli alltför normerande fanns i bedömargruppen för geovetenskap. Ett exempel på konsekvens av detta är att endast det samlade omdömet för ett visst examensmål anges – och inte omdömen för respektive kriterier/delmål.

De höga ambitioner som bedömargruppen för medie- och kommunikationsvetenskap visat i sin utvärdering för att nå en hög transparens ledde till att bedömningsnormerna i praktiken föreskrev ett visst ämnesinnehåll, dvs. *vad* en utbildning med hög kvalitet i medie- och kommunikationsvetenskap bör innehålla.²⁸

6.3 *Politisk styrning – lärosätens autonomi*

Utbildningsdepartementet har i olika sammanhang anfört att det nya utvärderingssystemet är utformat så att det ska beakta lärosätens autonomi. Det är ett av skälen till att utvärderingarna ska fokusera på resultat i form av studenternas självständiga arbeten bedömda som måluppfyllelse utifrån målen i examensordningen. Utbildningsdepartementet har anfört att analyser av förutsättningar och processer i utbildningen skulle inskränka lärosätens autonomi.

Vanligen brukar autonomi innebära att en individ eller en organisation är bunden vid de egna satta normerna och fri att följa dessa. För ett lärosäte och dess ämnesföreträdare innebär det rimligen att de själva utifrån vetenskapliga kriterier definierar sitt ämne, dess innehåll och processer avseende både forskning och utbildning. Sedan högskolereformen 1993 har också lärosätena själva fastställt sina utbildnings- och kursplaner, dvs. lokala mål, ämnesinnehåll och arbetsformer samt progressionen i utbildningen. Tidigare beslutade Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) på nationell nivå om lärosätens utbildningsplaner.

Boström (2011) diskuterar utförligt frågan om lärosätens autonomi. Han framhåller att den enda legitima grunden för värnandet av autonomin är att den långsiktigt är till nytta för samhället på ett eller annat sätt. ”Det handlar inte om att ge akademien särskilda privilegier.” Han ställer sig bl.a. frågan vilken autonomi som är viktigast. Handlar det om att få besluta om formerna för verksamheten eller verksamhetens innehåll? Han konstaterar att den principiellt

²⁸ Detta resulterade också i en tydligare transparens avseende omdömena i Höskoleverkets beslut och yttrande.

viktigaste delen av autonomin är att få bestämma om verksamhetens innehåll. ”Forskningens frihet, och utbildningens frihet som utlöpare av forskningens frihet, söker sin grund i akademins sakliga kompetens och dess samhällskritiska roll. Ur detta perspektiv blir regleringar av organisation och processer bekymmersamma först när dessa hämmar utvecklingen av *innehållet* i den fria forskningen och utbildningen” (s. 110).

Boström konstaterar med anledning av det nationella utvärderingssystemet att autonomin ökar för lärosätena avseende förutsättningar och processer för att bedriva utbildning, men att det med samma logik minskar vad gäller resultat. Han drar paralleller till andra områden i samhällslivet som regleras genom politiska beslut som föreskriver dessa verksamheters förutsättningar och processer. Poängen med att reglera förutsättningar och processer är, enligt Boström, att skapa goda chanser för att resultaten ska bli goda i det stora flertalet fall.

På vilket sätt beaktas då lärosätenas autonomi i denna målrelaterade utvärderingsprocess? Låt oss återigen som exempel ta utvärderingen av medie- och kommunikationsvetenskap. Bedömargruppen har, som beskrivits ovan, mycket ambitiöst följt Högskoleverkets instruktioner, som i sin tur utgått från departementets instruktion till myndigheten. Bedömargruppen har i detta fall valt att operationalisera de generella och relativt abstrakta målen i examensordningen. Operationaliseringen har gett gruppen möjlighet att på ett mer likvärdigt sätt bocka av om vissa egenskaper finns i de självständiga arbetena, eller inte, vid de olika lärosätena. För att bedöma om studenterna visar betydande kunskap om ämnets vetenskapliga grund har man brutit ner detta kriterium i fyra underkriterier. Bland dessa finns preciseringar (för kandidatexamen) som *mediernas och kommunikationens roll i samhället och i kulturen, historiskt såväl som i samtiden, också globalt samt mediebrukets och kommunikationens olika former och betydelse i olika sociala, politiska, organisatoriska och kulturella sammanhang*. Det är möjligt att företrädare för huvudområdet i Sverige idag är eniga om att detta är huvudområdets vetenskapliga grund. Men frånsett detta har här Högskoleverket som statlig myndighet – åtminstone på ett övergripande plan – föreskrivit ämnesinnehållet i huvudområdet medie- och kommunikationsvetenskap.

Enligt ämnesföreträdarna för medie- och kommunikationsvetenskap leder bedömargruppens tillvägagångssätt till att utbildningen måste breddas genom att alla studenter uppenbarligen ska ha samma bredd i sin utbildning. En konsekvens av detta synsätt är att de valbara kurser som erbjudits studenter utifrån intresseinriktning setts som en brist i utbildningen enligt bedömarna. Valmöjligheten gör att alla studenter inte läser alla moment.²⁹ På så sätt föreskriver den nationella utvärderingen, konfirmerad genom Högskoleverkets beslut, utbildningsplanens innehåll, bredd och djup, vilket innebär en inskränkning i lärosätets autonomi.

Ytterligare ett exempel på denna problematik framkom vid upptaktsmötet för psykologiområdet. Ämnesföreträdarna tyckte då att de konkretiseringar som bedömarna presenterade vid mötet ”var alltför konkreta, och i vissa fall mycket normerande”, vilket man menade stred mot lärosätenas autonomi. Ämnesföreträdarnas synpunkter beaktades i hur bedömningsprocessen kom att utformas.

²⁹ Detta blir ännu tydligare i bedömningen av journalistik!

Nationalekonomerna vid Uppsala universitet förespråkar en hög grad av autonomi genom att de anser att det är bättre att ämnens kvalitet styrs utifrån ”den egna kompassen” än av Högskoleverkets olika utvärderingssystem.

Det sätt som Högskoleverket granskar självständiga arbeten på kan ses som ett intrång i akademins autonomi. Genom detta system finns risk för att andra normer tillämpas för bedömning av kvaliteten i ett akademiskt arbete.

Frågan om lärosätenas autonomi är givetvis komplex. Det kan diskuteras huruvida den nuvarande utvärderingsmodellen i högre grad inskränker på lärosätena autonomi än den tidigare modellen som fokuserade på förutsättningar och processer i utbildningen. En funktion av ett utvärderingssystem, som så ensidigt vilar på utvärdering av måluppfyllelse, kan som vi ser i detta fall lätt inskränka på lärosätena autonomi på ett fundamentalt sätt.

6.4 Kontroll – utveckling

Frågan om Högskoleverkets kvalitetsutvärderingar bör eller ska ha sin inriktning på kontroll eller utveckling av lärosätenas utbildningar har diskuterats under verkets hela ”livstid”. Några av verkets tjänstemän skrev i slutet av 1990-talet en publicerad artikel i frågan med rubriken ”Support or Control – or Both? The Role of a National Agency” (Elmgren, C. et.al. 1999). Resonemangen i artikeln utgick från de utvärderingar som då var aktuella med en varierande grad av kontroll och utvecklingsperspektiv. En slutsats av analysen är att båda perspektiven kan balanseras och tillämpas parallellt.

Det finns också olika åsikter om i vilken utsträckning kvalitetsutvärderingen har bidragit till utveckling eller inte. Både på institutionen för geovetenskap, institutionen för psykologi och institutionen för informatik och media ansåg man att självvärderingen givit ett bra underlag för utveckling.

I det nuvarande systemet för kvalitetsbedömningar har inte utveckling av kvalitet ingått i uppdraget från departementet. Föregående system för kvalitetsbedömningar hade däremot det dubbla syftet att främja utveckling och utöva kontroll. Vi anser att det är önskvärt att ett system i framtiden måste tillgodose båda dessa syften. Utifrån ett lärosätessperspektiv uppfattas rimligtvis ett nationellt kvalitetssystem som betydligt mer legitimt om syftet inte begränsas till kontroll.

7. Några slutord

Mot bakgrund av framför allt våra empiriska resultat och analysen av dessa, men också utifrån ENQA:s kritik av det nuvarande nationella systemet, föreslår vi nedan några förbättringar av Höskoleverkets system för kvalitetsutvärdering.

En viktig utgångspunkt för våra förslag till förbättringar nedan är att det självständiga arbetet inte kan betraktas som ”kronan på verket”. Föreställningen om det självständiga arbetet som en avslutning på en lång utbildning är inadekvat. Det självständiga arbetet examineras på kursnivå och kan därmed endast utvärderas på kursnivå.

7.1 Bredda underlaget för bedömningarna

Validiteten (innehållsvaliditeten) i nuvarande bedömningar brister bl.a. mot bakgrund av att det självständiga arbetet utgör en mycket liten del av en utbildning, en halv till en termins arbete. För kandidatexamen rör det sig om c:a 9 procent av den totala utbildningstiden. Det snäva underlaget blir särskilt allvarligt för utbildningar med få självständiga arbeten, där endast fem arbeten ligger till grund för bedömningen. Dessa bedömningar kan bli ytterst missvisande.

Det är därför inte rimligt att ett urval av självständiga arbeten utgör det huvudsakliga utvärderingsobjektet. Några åtgärder som skulle bidra till att underlaget breddas är följande:

- *Självvärderingarna måste få en större betydelse.* Mot bakgrund av de examensmål som finns för yrkesexamina är det ännu mer angeläget att självvärderingen beaktas i kvalitetsutvärderingarna av dessa examina.
- *Höskoleverkets vägledning för utarbetandet av självvärderingen måste vara utformad så att den ur ett lärosätesperspektiv i högre grad uppfattas som styrande och i realiteten används av alla bedömargrupper.*³⁰ Ett steg i den riktningen har för övrigt tagits från och med omgång 3. De flesta bedömargrupper preciserar numera för vilka delmål/ kriterier som måluppfyllelsen särskilt noggrant bör redovisas i självvärderingen eftersom de sannolikt inte kan bedömas utifrån de självständiga arbetena. Tydligare anvisningar och kriterier inför bedömningen ligger också i linje med de synpunkter som framförts i ENQA:s utvärdering av Höskoleverkets system.
- *Det kvalitetsarbete som bedrivs inom utbildningen bör redovisas och kommenteras i självvärderingen.* Ett sådant krav främjar ett utvecklingsperspektiv, även om Höskoleverkets uppdrag i dagsläget är att kontrollera utbildningskvaliteten definierad som resultat.
- *Processvariabler måste kunna beaktas i högre grad,* även om studenternas resultat i form av måluppfyllelse fortsatt ska fokuseras.³¹

³⁰ Jämför bedömningen av nationalekonomi, där bedömarna inte använde självvärderingarna utifrån att det i vissa självvärderingar framgick vilka starka och svaga sidor som präglade utbildningen vid ett visst lärosäte, medan detta inte alls framgick av andra självvärderingar.

³¹ Vi har uppfattat att detta också i viss mån sker från och med omgång 4.

- *Examinationens innehåll och form bör få en mer central roll* i bedömningen. I Högskoleverkets anvisningar till självvärderingen finns rekommendationer att de utbildningsansvariga ska redovisa sammanställningar och analyser (gärna belysta med exempel) av examinationsuppgifter och -frågor. Vidare sägs att belägg för måluppfyllelse kan ges genom beskrivningar och analyser av hur kursmålen, undervisningen, undervisningsmaterialet och examinationen är kopplade till varandra för att studenterna ska nå respektive examensmål. Sådana belägg kan beaktas i högre grad om självvärderingen får en större tyngd i bedömningen.³² Det är dock angeläget att detta präglas av ett peer-review-perspektiv och inte utvecklas till en byråkratiskt-administrativ insamling av data.³³
- *I de fall självvärderingen inte ger tillräcklig kunskap* om hur de utbildningsansvariga vet att studenterna når målen för utbildningen måste bedömarna vid platsbesöket nogta försäkra sig om att de får adekvat information.
- Det ovan sagda leder till att *platsbesök regelmässigt bör genomföras*. Det gäller särskilt i de fall bedömargruppen överväger omdömet bristande kvalitet och för yrkesexamina. Bedömarnas intryck från platsbesöken, som peers, bör också vägas in i bedömningen. Det är också viktigt att utbildningsansvariga inför ett platsbesök får tydliga och mer specifika frågor om vad bedömarna kommer att fokusera på (jämför kravet på förutsägbarhet).

7.2 Främja ett peer-reviewperspektiv

- *Alltför atomistiska bedömningar måste undvikas* där rent metriska sammanställningar ligger till grund för slutomdömet.
- Bedömarna måste på ett självklart sätt utifrån sin sakkompetens kunna göra en bedömning grundad på akademiska normer, vilket innebär att ett mer tydligt helhetsperspektiv i bedömningen främjas. I detta ingår att bedömarna gör en kvalitativ helhetsbedömning och att det samlade omdömet präglas av att helheten kan vara något mer än summan av delarna.

7.3 Främja ett utvecklingsperspektiv

Det nationella utvärderingssystemet måste rimligen främja utveckling av utbildningarna. Ett utvecklingsperspektiv innebär med nödvändighet att det finns visst fokus på förutsättningar och processer för utbildningen ifråga. Ett stort ansvar ligger givetvis på de utbildningsansvariga att tillvarata insikter och kunskaper som en följd av självvärderingen och synpunkter och beslut som följer av bedömningen.³⁴ Men vi menar att det måste finnas ett utvecklingsperspektiv i själva utvärderingssystemet, vilket också ligger i linje med de synpunkter på Högskoleverkets kvalitetsutvärderingar som ENQA har framfört.

³² Men en förutsättning är då att detta tydligt klargörs i den information som ges av HSV och bedömare.

³³ Vilket gällde för de utbildningsutvärderingar som gjordes 2007-2008.

³⁴ Våra empiriska resultat visar också att arbetet med självvärderingen innebär att man får idéer till utveckling av utbildningen.

Det finns ett utvecklingsperspektiv idag för de utbildningar som får omdömet bristande kvalitet. I dessa fall beslutar Höskoleverket om att utbildningarna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att höja kvaliteten. En granskning och ett godkännande av dessa åtgärder innebär att verket tar ställning till förutsättningar och processer i utbildningen och därmed en utveckling mot förbättrad kvalitet.

Ytterligare en åtgärd som skulle främja utveckling utan alltför omfattande insatser vore om bedömargruppen sammanfattade sina intryck av huvudområdets/yrkesexamens nuvarande status i landet. Det skulle t.ex. kunna utformas som en summering av vad man ser som starka och svaga sidor ur ett nationellt perspektiv.

7.4 Främja ett internationellt perspektiv

Vi anser det nödvändigt att ytterligare ansträngningar görs för att beakta effekterna av utvärderingsresultaten i ett internationellt perspektiv. Som vi ovan diskuterat under rubriken ”Den svävande ribban” bör Höskoleverket sträva efter att i högre grad validera utvärderingarna *mellan* huvudområden/yrkesexamina. Det är vare sig rimligt eller önskvärt att vissa huvudområden i ett internationellt perspektiv framstår som slätstrukna.

Referenslitteratur

- Boström, B-O. 2011: *Utmaningen. Om ansvar, kvalitet och ledning i universitet och högskolor*. Göteborgs universitet.
- Brandell, L.& Kim, L. 2010a: *Spelet om kvalitetsgranskning på högskoleområdet – ett drama i många akter*. 12 mars. Från: www.lilahe.com/kvalitet 2010.pdf
- Brandell, L.& Kim, L. 2010: *Högskolornas och universitetens nya kvalitetssystem i ett nordiskt perspektiv*. Från: www.lilahe.com/kvalitet2010.2.pdf
- DN 2008-11-11: ”Statens utvärdering av lärosätena oduglig”
- Elmgren, C., Román, O., Sjölund, M., Wahlén, S. & Östling, M. 1999: *Support or Control – or both? The Role of a National Agency*. *Tertiary Education and Management* 5: s. 245-259.
- ENQA, 2005: *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*.
- ENQA, 2012: *Swedish National Agency for Higher Education: Review of ENQA Membership*. April 2012.
- ENQA 2012-09-17: Brev till Högskoleverket med beslut om medlemskapet i ENQA. Från: www.hsv/kvalitet
- Franke-Wikberg, S. & Johansson, M. 1976: *Utvärdering av undervisning*. Lund: Studentlitteratur.
- Härnqvist, K. 1999: *En akademisk fråga – en ESO-rapport om ranking av C-uppsatser*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. Ds 1999:65.
- Högskoleverket, 2007:59 R. *Nationellt kvalitetssäkringssystem för perioden 2007–2012*.
- Högskoleverket, 2008-10-30: Brev till rektorer. Framflyttning av 2009 års utbildningsutvärderingar. Reg.nr 643-5217-08
- Högskoleverket, 2009:13 R. *Hur har det gått? En sammanställning av Högskoleverkets utvärderingsverksamhet 2008*.
- Högskoleverket, 2010:22 R. *Högskoleverkets system för kvalitetsutvärdering 2011-2014*.
- Högskoleverket, 2011:4 R. *Generell vägledning för självvärdering i Högskoleverkets system för kvalitetsutvärdering 2011-2014*.
- Högskoleverket, 2011-02-11:
http://www.hsv.se/download/18.4dfb54fa12d0dded89580007726/nytt_kvalitetsutvarderingssystem_hsv_110211.pdf
- Högskoleverket, 2012-04-24: Kvalitetsutvärdering av medie- och kommunikationsvetenskap och närliggande huvudområden. Reg.nr 643-05480-09. Se <http://kvalitet.hsv.se/resultatsok>
- Högskoleverket, 2012-04-24: Kvalitetsutvärdering av nationalekonomi och närliggande huvudområden. Reg.nr 643-6047-10. Se <http://kvalitet.hsv.se/resultatsok>

Högskoleverket, 2012-04-24: Kvalitetsutvärdering av geovetenskap, kulturgeografi och närliggande huvudområden. Reg.nr 643-05437-09. Se <http://kvalitet.hsv.se/resultatsok>

Högskoleverket, 2012-04-24: Kvalitetsutvärdering av psykologi och närliggande huvudområden samt psykologexamen. Reg.nr 643-06675-09. Se <http://kvalitet.hsv.se/resultatsok>

Lindberg-Sand, Å. 2011: *Koloss på lerfötter? Utveckling av metodik för ett resultatbaserat nationellt kvalitetssystem i svensk högre utbildning*. Lunds universitet: Centre for Education and Development, CED. www.ced.lu.se

Prop. 2009/10:139. *Fokus på kunskap – kvalitet i den högre utbildningen*.

Regeringens beslut 2010. Riktlinjer för kvalitetsutvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå (Bilaga till regeringsbeslut 2010-07-08, nr. 11:1, Regeringsbeslut U2010/4164, 3546, 3552/UH).

SUHF: *Preliminär rapport från SUHF:s arbetsgrupp för diskussion kring HSV:s utvärderingar av kvaliteten i lärosätenas utbildningar*, november 2008.

SUHF: Pressmeddelande 2008-11-11: Sveriges lärosäten underkänner Högskoleverkets granskningar.

SUHF: *Slutrapport från SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor 2008-2009*, oktober 2009. www.suhf.se/web/slutrapport_kvalitetsfragor.aspx

SUHF: *Slutrapport från SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor 2010-2011*, oktober 2011. www.suhf.se/web/SLUTRAPPORT_FRAN_SUHFs_EXPERTGRUPP_FOR_KVALITETSFRAGOR_2010-2011.aspx

SUHF: Pressmeddelande 2012-04-19: Sveriges utvärderingssystem av högre utbildning underkänns.

Bilaga 1: Examensordningen

<p><i>Kunskap och förståelse</i></p> <p>För kandidatexamen skall studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor. 	<p><i>Kunskap och förståelse</i></p> <p>För magisterexamen skall studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl överblick över området som fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, och - visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen. 	<p><i>Kunskap och förståelse</i></p> <p>För masterexamen skall studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, och - visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.
<p><i>Färdighet och förmåga</i></p> <p>För kandidatexamen skall studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer, - visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar, - visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper, och - visa sådan färdighet som fordras för att självständigt arbeta inom det område som utbildningen avser. 	<p><i>Färdighet och förmåga</i></p> <p>För magisterexamen skall studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - visa förmåga att integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information, - visa förmåga att självständigt identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar, - visa förmåga att muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper, och - visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att arbeta i annan kvalificerad verksamhet. 	<p><i>Färdighet och förmåga</i></p> <p>För masterexamen skall studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information, - visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete, - visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper, och - visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

<p><i>Värderingsförmåga och förhållningssätt</i></p> <p>För kandidatexamen skall studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter, - visa insikt om kunskapens roll i samhället och om människors ansvar för hur den används, och - visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens. 	<p><i>Värderingsförmåga och förhållningssätt</i></p> <p>För magisterexamen skall studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete, - visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och - visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling. 	<p><i>Värderingsförmåga och förhållningssätt</i></p> <p>För masterexamen skall studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> - visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete, - visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och - visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.
--	---	---

Bilaga 2 Utdrag ur Högskoleverkets yttrande för geovetenskap m.fl.

Utdrar ur bilaga 1 i bedömarnas yttrande

Kandidatexamen i geovetenskap (Göteborgs och Uppsala universitet) samt naturgeografi (Linköpings universitet), mål 1, 2 och 4 Motiveringar för måluppfyllelse

Mål 1: För kandidatexamen ska studenten visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

Göteborgs universitet, geovetenskap Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, geovetenskap Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Mycket hög)	Linköpings universitet, geografi, Måluppfyllelse: Bristande (totalt Bristande)
Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar överlag på mycket hög måluppfyllelse vad gäller såväl studenternas kunskap om grundläggande geovetenskapliga teorier, modeller och metoder som orientering om aktuell forskning. De självständiga arbetena visar dessutom nästan genomgående på fördjupade kunskaper inom tillämpningsområden. Lärosätet har i självvärderingen och vid platsbesöket visat att studenterna uppnår kvalificerad fördjupning inom ett par områden. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara mycket hög.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar överlag på mycket hög måluppfyllelse vad gäller såväl kunskap om grundläggande geovetenskapliga teorier, modeller och metoder som orientering om aktuell forskning. Arbetena visar dessutom nästan genomgående på fördjupade kunskaper inom tillämpningsområden. Självvärderingen och platsbesöket bekräftar en mycket hög måluppfyllelse och det finns en genomtänkt progression. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara mycket hög.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar på bristande måluppfyllelse för studenternas kunskap om områdets vetenskapliga grund, centrala geografiska begrepp och metoder, samt deras orientering om aktuella forskningsfrågor. Begreppsdiskussioner, metodval och metoddiskussioner är emellanåt ytliga, och det saknas relevanta kopplingar till aktuell forskning. Lärosätet har i självvärderingen gjort troligt att utbildningens innehåll och uppläggning på det hela taget ger studenterna en rimlig bredd i kunskapen om olika kvantitativa och kvalitativa metoder och fördjupad kunskap inom någon del av huvudområdet. Det finns vidare en tydlig progression mellan delkurserna och lärosätet har visat på målinriktad examination. Sammanfattningsvis visar de självständiga arbetena att studenterna inte fullt ut tillägnar sig den kunskap och förståelse utbildningen innebär. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara bristande.

Mål 2: För kandidatexamen ska studenten visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar.

Göteborgs universitet, geovetenskap Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, geovetenskap Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Mycket hög)	Linköpings universitet, geografi Måluppfyllelse: Bristande (totalt Bristande)
Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar överlag hög till mycket hög måluppfyllelse vad gäller studenternas förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem. Lärosätet har i självvärderingen och vid platsbesöket visat att studenterna överlag uppnår en hög måluppfyllelse och att uppgifter genomförs inom givna tidsramar. Det finns en genomtänkt progression i examinationen. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara hög.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar överlag på mycket hög måluppfyllelse vad gäller studenternas förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem. Lärosätet har i självvärderingen och vid platsbesöket visat att studenterna överlag uppnår en mycket god förmåga att hålla tidsramarna. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara mycket hög.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar på bristande måluppfyllelse vad gäller att identifiera, formulera och lösa problem. De självständiga arbetena saknar ofta tydlig problemformulering och koppling till teori. Lärosätet har dock i självvärderingen visat att majoriteten av studenterna genomför sina uppgifter inom givna tidsramar. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara bristande.

Mål 4: För kandidatexamen ska studenten visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter.

Göteborgs universitet, geovetenskap Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, geovetenskap Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Mycket hög)	Linköpings universitet, geografi Måluppfyllelse: Bristande (totalt Bristande)
Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar hög till mycket hög måluppfyllelse gällande förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter. Självvärderingen och platsbesöket bekräftar en hög måluppfyllelse avseende förmågan att göra bedömningar med hänsyn till de olika aspekterna. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara hög.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar på hög till mycket hög måluppfyllelse vad gäller såväl relevanta vetenskapliga teorier och metoder som användning av referenser. Flera arbeten behandlar mycket förtjänstfullt såväl samhällliga som etiska aspekter. Även i självvärderingen och vid platsbesöket har lärosätet visat att utbildningens innehåll och upplägg innebär att studenterna når en god förmåga att inom det geovetenskapliga området göra bedömningar med hänsyn till relevanta samhällliga och etiska aspekter. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara mycket hög.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar på bristande måluppfyllelse med avseende på vetenskapliga och samhällliga aspekter. Arbetena saknar ofta vetenskapliga referenser, och har svag teoretisk koppling till den egna studien och svag analys. Även relevanta kopplingar till samhällsfrågor saknas ofta i de självständiga arbetena. Relevanta etiska aspekter behandlas dock. Lärosätet har visserligen i självvärderingen och vid platsbesöket gjort troligt att utbildningens innehåll och uppläggning kontinuerligt behandlar vetenskapliga och samhällliga

		aspekter genom examination i seminarier, opposition, försvar av uppsats m.m. men detta avspeglas inte i de självständiga arbetena. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara bristande.
--	--	---

Masterexamen i geologi och naturgeografi (Lunds universitet) och geovetenskap (Uppsala universitet), mål 1, 2 och 6

Motiveringar för måluppfyllelse

Mål 1: För masterexamen ska studenten visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Lunds universitet, geologi Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Mycket hög)	Lunds universitet, naturgeografi ekosystemanalys Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, geovetenskap Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Hög)
Motivering: Urvalet av de självständiga arbetena visar att studenterna uppnår mycket hög måluppfyllelse. De har en bred överblick över ämnet och fördjupade kunskaper inom specialområden och aktuella forskningsfrågor. Lärosätet har i självvärderingen visat att studenten får fördjupade kunskaper inom en av de två inriktningarna: berggrundsgeologi eller kvartärgeologi. Platsbesöket indikerade att studenterna har ett brett kunnande inom respektive inriktning samt betydande fördjupning. Utbildningen har en stark koppling till aktuella forskningsfrågor inom seminarier och genom kopplingen till lärarnas forskningsprojekt, vilket gör det troligt att studenterna uppnår en hög måluppfyllelse. Det finns en genomtänkt progression och examinationer tyder på att måluppfyllelsen säkras på en mycket hög nivå. Den samlade bedömningen är mycket hög måluppfyllelse.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar hög måluppfyllelse avseende kunskap och förståelse inom huvudområdet samt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området och insikt i aktuellt forskningsarbete. Kunskap om centrala begrepp rör främst klimatförändringar och olika modeller för att beräkna utvecklingen samt om kolets kretslopp. Självvärderingen indikerar att studenterna erhåller en god förståelse för ämnets komplexitet. Fördjupade kunskaper nås bland annat genom framtagandet av modeller för simulering av klimatförändringarnas följder. Forskare, gästföreläsare och andra ämnesansvariga redovisar regelbundet erfarenheter från sina pågående projekt vilket indikerar att studenterna når insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Sammantaget bedömer vi måluppfyllelsen som hög.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar på en mycket hög måluppfyllelse avseende kunskap och förståelse inom huvudområdet. Lärosätet har i självvärderingen och vid platsbesöket gjort det troligt att studenterna uppnår ett mycket brett kunnande inom det geovetenskapliga området, fördjupning inom vissa delar av området samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Det finns en genomtänkt progression. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara mycket hög.

Mål 2: För masterexamen ska studenten visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

Lunds universitet Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Mycket hög)	Lunds universitet, naturgeografi ekosystemanalys Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, geovetenskap Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Hög)
<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar på mycket hög måluppfyllelse avseende fördjupad kunskap om metoder som tillämpas inom forskning. I de självständiga arbetena beskrivs och diskuteras metoder på ett kvalificerat sätt som visar djup förståelse och kunskap om viktiga processer inom området. I självvärderingen visar lärosätet att studenterna får kunskap om de vanligaste metoderna i fält och laboratorium samt grundläggande kunskap om de vanligaste geokronologiska metoderna. Inom tillämpade kurser på grundnivå får studenterna också översiktlig kunskap om olika geofysiska och geokemiska metoder och deras tillämpningar för att belysa geologiska problemställningar. Självvärderingen visar en tydlig progression från grundnivå med fördjupade metodkunskaper inom aktuell inriktning berggrund eller kvartärgeologi. Forskningsnära metoder tillämpas i flera kurser vilket gör det troligt att studenterna uppnår en mycket hög måluppfyllelse i metodkunskaper. Den samlade bedömningen är mycket hög måluppfyllelse.</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse avseende fördjupad metodkunskap. Självvärderingen indikerar att studenterna lär sig att analysera fältarbete och att inkludera resultaten i simuleringsmodeller som används för att studera globala och regionala klimatförändringar och tänkbara effekter. Utbildningen innehåller en fördjupad kurs i fjärranalys med dess möjligheter och användning, om GIS samt översiktliga kunskaper i statistik vilket indikerar att studenterna når en fördjupad kunskap inom området. Vid platsbesöket framkom att studenterna har krav på sig att använda en eller flera metoder på ett korrekt sätt samt implementera resultaten i sin analys. Examensarbetet görs inom något av forskningsprojekten. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara hög.</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar på mycket hög måluppfyllelse avseende en fördjupad metodkunskap. Lärosätet har även i självvärderingen och vid platsbesöket gjort det troligt att studenterna uppnår en mycket fördjupad metodkunskap inom det geovetenskapliga området samt kunskap i forskningsnära metoder. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen, trots vissa svagheter avseende metoder i ett par självständiga arbeten, vara mycket hög.</p>

Mål 6: För masterexamen ska studenten visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Lunds universitet: Geologi Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Mycket hög)	Lunds universitet, naturgeografi ekosystem Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, geovetenskap Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)
<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar mycket hög måluppfyllelse med avseende på förmåga att göra bedömningar och analysera resultat utifrån vetenskapliga och samhällliga aspekter. Studenterna baserar generellt bedömningar på relevanta referenser även om det förekommer brister i ett arbete där referenserna endast är lokala och reflektioner över samhällliga och etiska aspekter är knapphändiga. Överlag ger uppsatserna ändå mycket hög måluppfyllelse på detta område. Lärosätet indikerar i självvärderingen att studenterna under hela utbildningen övas i att diskutera frågor som rör vetenskaplig objektivitet och etiska överväganden, t.ex. forskningsetik, samt tränas i att göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter. Platsbesöket pekar också på att studenten får speciell träning att söka information och kritiskt värdera denna. Det samlade underlaget gör det troligt att måluppfyllelsen för studenternas värderingsförmåga och förhållningssätt är mycket hög. Den samlade bedömningen är mycket hög måluppfyllelse.</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar en hög måluppfyllelse avseende förmågan att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter. De självständiga arbetena har tydliga anknytningar till samhällsproblem. Självvärderingen indikerar att studenterna tränas i att hitta, utvärdera och bedöma relevans av vetenskaplig och icke vetenskaplig litteratur samt tillämpbarhet. I stor utsträckning är hela utbildningen fokuserad på hur naturgeografiska frågor och aspekter är integrerade i samhällliga frågor. Studenterna övas i att bedöma korrekthet i presentation av vetenskapligt material och referenser samt bedömningar av plagiat och annan otillbörlig presentation av material. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen vara hög.</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse avseende förmåga att inom det geovetenskapliga området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter. En del av de självständiga arbetena är dock skrivna i ämnen som inte ger några större möjligheter visa samhälllig påverkan eller behandla etiska aspekter. Lärosätet har i självvärderingen och vid platsbesöket på ett trovärdigt sätt visat att studenterna når en hög måluppfyllelse vad gäller samhällliga och etiska aspekter samt medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög</p>

Bilaga 3: Utdrag ur Högskoleverkets yttrande för medie- och kommunikationsvetenskap

Utdrar ur bilaga 7 i bedömarens yttrande

Kandidatexamen i medie- och kommunikationsvetenskap, (Göteborgs, Lund och Uppsala universitet) mål 1, 2 och 4

Motiveringar för måluppfyllelse

Mål 1: För kandidatexamen ska studenten visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

Göteborgs universitet, Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Hög)	Lunds universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Bristande (totalt Bristande)
<p>Urvalet av självständiga arbeten visar mycket hög måluppfyllelse när det gäller kunskap om ämnets vetenskapliga grund, samt fördjupad kunskap inom någon del av området. Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller orientering om aktuella forskningsfrågor. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som mycket hög.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i> Urvalet visar på mycket hög måluppfyllelse när det gäller kunskap om medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga grund, det vill säga medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga framväxt och vetenskapliga grunder; mediernas och kommunikationens roll i samhället och i kulturen, historiskt såväl som i samtiden, också globalt; relevanta teorier och begrepp inom medie- och kommunikationsvetenskap; mediebrukets och kommunikationens olika former och betydelse i olika sociala, politiska, organisatoriska och kulturella sammanhang. Urvalet visar på mycket hög måluppfyllelse när det</p>	<p>Urvalet av självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse när det gäller kunskap om områdets vetenskapliga grund, fördjupad kunskap om någon del av medie- och kommunikationsvetenskap samt orientering om aktuella forskningsfrågor. Medie- och kommunikationsforskningens vetenskapliga grunder är väl förankrade, och det tydliggörs i de självständiga arbetena. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i> Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller kunskap om medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga grund, det vill säga medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga framväxt och vetenskapliga grunder; mediernas och kommunikationens roll i samhället och i kulturen, historiskt såväl som i samtiden, också globalt; relevanta teorier och begrepp inom medie- och kommunikationsvetenskap; mediebrukets och kommunikationens olika former och</p>	<p>Urvalet av självständiga arbeten visar på bristande måluppfyllelse. När det gäller fördjupad kunskap om någon del av medie- och kommunikationsvetenskap visar dock urvalet på hög måluppfyllelse. Urvalet visar på bristande måluppfyllelse när det gäller kunskap om medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga grund samt orientering om aktuella forskningsfrågor. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som bristande.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i> Urvalet visar på bristande måluppfyllelse när det gäller kunskap om medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga grund, det vill säga medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga framväxt och vetenskapliga grunder; mediernas och kommunikationens roll i samhället och i kulturen, historiskt såväl som i samtiden, också globalt; relevanta teorier och begrepp inom medie- och kommunikationsvetenskap; mediebrukets och kommunikationens</p>

<p>gäller fördjupad kunskap om någon del av medie- och kommunikationsvetenskap. Till förtjänsterna hör problematisering och teoriansknytning.</p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller orientering om aktuella forskningsfrågor. Till förtjänsterna hör gedigenhet och bredd i teori- och forskningsgenomgången.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätesintervju</i> Lärosätet har i självvärderingen visat att utbildningen säkerställer studenternas måluppfyllelse vad gäller förmåga att visa kunskap om medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder, fördjupad kunskap om någon del av medie- och kommunikationsvetenskap, samt orientering om aktuella forskningsfrågor. Självvärderingen visar att utbildningen erbjuder stor bredd och lyckas påvisa måluppfyllelse med konkreta exempel. Lärosätesintervjun bekräftade denna bild.</p>	<p>betydelse i olika sociala, politiska, organisatoriska och kulturella sammanhang. Arbetena uppvisar hög måluppfyllelse när det gäller vetenskaplig bakgrund och kontext samt relevanta teorier för syfte och frågeställningar. Användningen av teorier och begrepp uppvisar mycket hög måluppfyllelse i flera arbeten.</p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller fördjupad kunskap om någon del av medie- och kommunikationsvetenskap.</p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller orientering om aktuella forskningsfrågor.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätesintervju</i> Lärosätet har i självvärderingen visat på att utbildningen säkerställer studenternas måluppfyllelse vad gäller kunskap om medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder, fördjupad kunskap om någon del av medie- och kommunikationsvetenskap, samt orientering om aktuella forskningsfrågor. Lärosätesintervjun bekräftade denna bild.</p>	<p>olika former och betydelse i olika sociala, politiska, organisatoriska och kulturella sammanhang. Bristerna handlar framför allt om generellt tunn teori och bristande koppling mellan problem och teori.</p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller fördjupad kunskap om någon del av medie- och kommunikationsvetenskap.</p> <p>Urvalet visar på bristande måluppfyllelse när det gäller orientering om aktuella forskningsfrågor. Flera uppsatser är ytliga, men det finns också exempel på god extraktion.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätesintervju</i> Lärosätet har i självvärderingen visat att utbildningen säkerställer studenternas måluppfyllelse vad gäller kunskap om medie- och kommunikationsvetenskapens vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder, fördjupad kunskap om någon del av medie- och kommunikationsvetenskap, samt orientering om aktuella forskningsfrågor. Lärosätet lyckas väl med att påvisa progression i utbildningen, ibland med exempel på examensuppgifter, men det saknas exempel som direkt kan bekräfta måluppfyllelse. Lärosätesintervjun bekräftade denna bild.</p>
---	---	---

Mål 2: För kandidatexamen ska studenten visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.

Göteborgs universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Lunds universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Bristande)
<p>Urvalet av självständiga arbeten visar hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att söka, samla och värdera relevant information samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer. Arbetena visar på hög grad av självständighet i tolkning och reflektion.</p> <p>Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i></p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning. Diskussion kring problem, syfte och frågeställningar visar på hög måluppfyllelse, liksom redogörelse för insamling av material och data.</p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätetsintervju</i></p> <p>Lärosätet har visat att utbildningen säkerställer studenternas måluppfyllelse vad gäller att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.</p> <p>Lärosätetsintervjun bekräftade denna bild.</p>	<p>Urvalet av självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer. Arbetena visar på hög grad av självständighet i tolkning och reflektion. Några arbeten visar dock brister i materialurval och begreppsdefinition.</p> <p>Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög trots vissa svagheter.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i></p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning. Diskussion kring problem, syfte och frågeställningar visar på hög måluppfyllelse, liksom redogörelse för insamling av material och data.</p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätetsintervju</i></p> <p>Lärosätet har visat att utbildningen säkerställer studenternas måluppfyllelse vad gäller att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera</p>	<p>Urvalet av självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att söka, samla och värdera relevant information samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer. Diskussionen i arbetena kring problem, syfte och frågeställningar visar på hög måluppfyllelse. Diskussion om för- och nackdelar, om problem och förtjänster i anslutning till uppgiften visar också på hög måluppfyllelse.</p> <p>Lärosätet har i självvärderingen och vid lärosätetsintervjun visat att utbildningen säkerställer studenternas måluppfyllelse. Lärosätet betonar vikten av det kritiska tänkandet och påvisar progression i utbildningen, men kravnivån är relativt låg när det gäller att påvisa att man som student tagit till sig och kan förhålla sig kritiskt till litteraturen.</p> <p>Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög trots vissa svagheter.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i></p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning. Diskussion kring problem, syfte och frågeställningar visar på hög måluppfyllelse, liksom redogörelse för insamling av material och data.</p>

	<p>företeelser, frågeställningar och situationer. Lärosätetsintervjun bekräftade denna bild.</p>	<p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer. Diskussion om för- och nackdelar, om problem och förtjänster i anslutning till uppgiften visar på hög måluppfyllelse. Det finns fall av "lösa resonemang" och bristande reflexivitet, men också exempel på hög medvetenhet och kritisk diskussion.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätetsintervju</i></p> <p>Lärosätet har visat att utbildningen säkerställer studenternas måluppfyllelse vad gäller att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer. Lärosätet betonar vikten av det kritiska tänkandet. I självvärderingen påvisar lärosätet progression i utbildningen, men det saknas exempel som direkt kan bekräfta måluppfyllelse. Lärosätetsintervjun bekräftade denna bild</p>
--	--	--

Mål 4: För kandidatexamen ska studenten visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter.

Göteborgs universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Lunds universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Bristande)
<p>Urvalet av självständiga arbeten visar hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga och etiska aspekter. Förtjänsterna handlar om självständig kunskapsutveckling och vetenskaplig tolkning och diskussion av resultaten utifrån etiska aspekter, liksom etiska aspekter vid materialinsamling och resultatredovisning. Urvalet visar däremot bristande måluppfyllelse när det gäller samhälleliga aspekter.</p> <p>Lärosätet har dock i självvärderingen och vid platsbesöket visat att utbildningen säkerställer studenternas måluppfyllelse när det gäller att göra bedömningar med hänsyn till samhälleliga aspekter i andra sammanhang.</p> <p>Måluppfyllelsen bedöms som hög trots vissa svagheter.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i></p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga aspekter. Urvalet visar på bristande måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till samhälleliga aspekter, det vill säga mediernas och kommunikationens roll och betydelse i</p>	<p>Urvalet av självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter. Förtjänster är självständiga, reflexiva resonemang i relation till samhällsförändringar, stor förmåga till självständigt tänkande utifrån resultat och teori, och att man diskuterar resultaten utifrån etiska aspekter, liksom etiska aspekter vid materialinsamling och resultatredovisning. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i></p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga aspekter. Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till samhälleliga aspekter, det vill säga mediernas och kommunikationens roll och betydelse i demokratin, betydelsen av olika organisatoriska former och deras kommunikation, historiskt såväl som i samtiden, verksamhetens och kommunikationens innehåll, samt kulturella processer och förhållanden. Motiveringar till hög måluppfyllelse är</p>	<p>Urvalet av självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att göra bedömningar med hänsyn till samhälleliga och etiska aspekter. Urvalet visar på bristande måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga aspekter. Flera av uppsatserna grundar sig inte på någon vetenskaplig problemformulering. Uppenbara svagheter finns vad gäller den vetenskapliga reflektionsförmågan. Lärosätet har dock i självvärderingen och vid lärosätesintervjun visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter i andra sammanhang. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög trots vissa svagheter.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i></p> <p>Urvalet visar på bristande måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga aspekter. Flera av uppsatserna grundar sig inte på någon vetenskaplig problemformulering. Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar</p>

<p>demokratin, betydelsen av olika organisatoriska former och deras kommunikation, historiskt såväl som i samtiden, verksamhetens och kommunikationens innehåll, samt kulturella processer och förhållanden. Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till etiska aspekter, det vill säga medvetenhet om de etiska aspekterna inom medie- och kommunikationsvetenskap.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätesintervju</i> Lärosätet har i självvärderingen visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter. Lärosätesintervjun förstärkte denna bild.</p>	<p>självständiga, reflexiva resonemang i relation till samhällsförändringar och stor förmåga till självständigt tänkande utifrån resultat och teori. Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till etiska aspekter, det vill säga medvetenhet om de etiska aspekterna inom medie- och kommunikationsvetenskap. Diskussion av resultaten utifrån etiska aspekter, liksom etiska aspekter vid materialinsamling och resultatredovisning är tillgodosedda.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätesintervju</i> Lärosätet har i självvärderingen visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter. Lärosätesintervjun förstärkte denna bild.</p>	<p>med hänsyn till samhällliga aspekter, det vill säga mediernas och kommunikationens roll och betydelse i demokratin, betydelsen av olika organisatoriska former och deras kommunikation, historiskt såväl som i samtiden, verksamhetens och kommunikationens innehåll, samt kulturella processer och förhållanden. Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till etiska aspekter, det vill säga medvetenhet om de etiska aspekterna inom medie- och kommunikationsvetenskap.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätesintervju</i> Lärosätet har i självvärderingen visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter. Lärosätesintervjun förstärkte denna bild.</p>
---	--	---

Masterexamen i medie- och kommunikationsvetenskap (Lunds, Stockholms och Uppsala universitet), mål 1, 3 och 5

Motiveringar för måluppfyllelse

Mål 1 För masterexamen ska studenten visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Lunds universitet, Måluppfyllelse: Bristande (totalt Bristande)	Stockholms universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)
<p>De självständiga arbetena visar på bristande måluppfyllelse. Mycket hög måluppfyllelse nås när det gäller fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av medie- och kommunikationsvetenskap. De självständiga arbetena visar däremot på bristande måluppfyllelse när det gäller brett kunnande om medie- och kommunikationsvetenskapens framväxt och vetenskapliga grunder. Lärosätet har inte heller i självvärderingen visat att utbildningen säkerställer studenternas måluppfyllelse vad gäller kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen.</p> <p>Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som bristande.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i></p> <p>De självständiga arbetena visar på bristande måluppfyllelse när det gäller brett kunnande om medie- och kommunikationsvetenskapens framväxt och vetenskapliga grunder; mediernas och kommunikationens roll i samhället och i kulturen, historiskt såväl som i samtiden, också globalt; relevanta teorier och begrepp inom medie- och kommunikationsvetenskap; samt</p>	<p>Urvalet av självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse när det gäller kunskap och förståelse om medie- och kommunikationsvetenskapens framväxt och vetenskapliga grunder, vilket inbegriper brett kunnande inom området såväl som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området. Urvalet visar också hög måluppfyllelse när det gäller fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i></p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller brett kunnande om medie- och kommunikationsvetenskapens framväxt och vetenskapliga grunder; mediernas och kommunikationens roll i samhället och i kulturen, historiskt såväl som i samtiden, också globalt; relevanta teorier och begrepp inom medie- och kommunikationsvetenskap; samt mediebrukets och kommunikationens olika former och betydelse i olika sociala, politiska, organisatoriska och kulturella sammanhang.</p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av medie- och kommunikationsvetenskap.</p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller</p>	<p>De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller att visa brett kunnande om medie- och kommunikationsvetenskapens framväxt och vetenskapliga grunder och väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av medie- och kommunikationsvetenskap. De självständiga arbetena visar också på hög måluppfyllelse när det gäller fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i></p> <p>De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller brett kunnande om medie- och kommunikationsvetenskapens framväxt och vetenskapliga grunder; mediernas och kommunikationens roll i samhället och i kulturen, historiskt såväl som i samtiden, också globalt; relevanta teorier och begrepp inom medie- och kommunikationsvetenskap; samt mediebrukets och kommunikationens olika former och betydelse i olika sociala, politiska, organisatoriska och kulturella sammanhang.</p> <p>De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av medie- och</p>

<p>mediebrukets och kommunikationens olika former och betydelse i olika sociala, politiska, organisatoriska och kulturella sammanhang.</p> <p>De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av medie- och kommunikationsvetenskap.</p> <p>De självständiga arbetena visar på mycket hög måluppfyllelse när det gäller fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätetsintervju</i> Lärosätet har i självvärderingen inte visat att utbildningen säkerställer måluppfyllelse vad gäller brett kunnande om medie- och kommunikationsvetenskapens framväxt och vetenskapliga grunder; mediernas och kommunikationens roll i samhället och i kulturen, historiskt såväl som i samtiden, också globalt; relevanta teorier och begrepp inom medie- och kommunikationsvetenskap; samt mediebrukets och kommunikationens olika former och betydelse i olika sociala, politiska, organisatoriska och kulturella sammanhang.</p> <p>Lärosätet har i självvärderingen inte visat att utbildningen säkerställer måluppfyllelse när det gäller att visa väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av medie- och kommunikationsvetenskap.</p> <p>Lärosätet har i självvärderingen visat att utbildningen säkerställer måluppfyllelse vad gäller fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.</p>	<p>att visa fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.</p> <p><i>Självvärdering</i> Lärosätet har i självvärderingen inte visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga när det gäller brett kunnande om medie- och kommunikationsvetenskapens framväxt och vetenskapliga grunder; mediernas och kommunikationens roll i samhället och i kulturen, historiskt såväl som i samtiden, också globalt; relevanta teorier och begrepp inom medie- och kommunikationsvetenskap; samt mediebrukets och kommunikationens olika former och betydelse i olika sociala, politiska, organisatoriska och kulturella sammanhang.</p> <p>Lärosätet har i självvärderingen inte visat att utbildningen säkerställer att studenterna får väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av medie- och kommunikationsvetenskap.</p> <p>Lärosätet har i självvärderingen inte visat att utbildningen säkerställer att studenterna får fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.</p>	<p>kommunikationsvetenskap.</p> <p>De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätetsintervju</i> Lärosätet har vid lärosätetsintervjun (dock inte i självvärderingen) visat att utbildningen säkerställer måluppfyllelse vad gäller kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Självvärderingen visar att bredden är god.</p>
---	--	--

Mål 3: För masterexamen ska studenten visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.

Lunds universitet, måluppfyllelse: Hög (totalt Bristande)	Stockholms universitet, måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)
<p>De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap. De självständiga arbetena visar också på hög måluppfyllelse när det gäller att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information. Det finns exempel på mycket hög måluppfyllelse i kritiskt integrering av kunskap, men också exempel på okritiskt förhållningssätt till litteratur och bristande koppling mellan syfte och analys av empirin. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i> De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap. De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.</p> <p><i>Självvärdering</i> Lärosätet har i självvärderingen visat att utbildningen säkerställer studenternas måluppfyllelse att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa</p>	<p>Urvalet av självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap, samt förmåga att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i> Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap.</p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.</p> <p><i>Självvärdering</i> Lärosätet har i självvärderingen visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap.</p> <p>Lärosätet har i självvärderingen inte visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.</p>	<p>De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap. De självständiga arbetena visar också på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information. Arbetena visar genomgående hög måluppfyllelse för detta mål. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i> De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap. De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätesintervju</i> Lärosätet har vid lärosätesintervjun (dock inte i självvärderingen) visat att utbildningen säkerställer studenternas måluppfyllelse i att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information. Utbildningen har sin främsta</p>

företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.		styrka i den teoretisk-analytiska ansatsen och betoningen av självständig kritik. Studenterna tränas aktivt i att tillämpa teoretisk kunskap i relation till relevanta medie- och samhällskontexter. Lärosätetsintervjun bekräftade att utbildningen har sin främsta styrka i den teoretisk-analytiska ansatsen.
---	--	---

Mål 5: För masterexamen ska studenten visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Lunds universitet, måluppfyllelse: Hög (totalt Bristande)	Stockholms universitet, måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)
<p>De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga och samhälleliga aspekter. De självständiga arbetena visar däremot på bristande måluppfyllelse när det gäller förmåga att göra bedömningar med hänsyn till etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.</p> <p>Lärosätet har inte heller i självvärderingen och vid lärosätetsintervjun visat att utbildningen säkerställer att hög måluppfyllelse nås när det gäller förmåga att göra bedömningar med hänsyn till etiska aspekter samt medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete. Sammantaget bedöms måluppfyllelse som hög.</p>	<p>Urvalet av självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i> Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga aspekter.</p> <p>Urvalet visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till samhälleliga aspekter, det vill säga mediernas</p>	<p>De självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p> <p><i>Självständiga arbeten</i> De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga aspekter.</p> <p>De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till samhälleliga aspekter.</p>

<p><i>Självständiga arbeten</i> De självständiga arbetena visar på bristande måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till vetenskapliga aspekter. De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till samhällliga aspekter, det vill säga mediernas och kommunikationens roll och betydelse i demokratin; betydelsen av olika organisatoriska former och deras kommunikation, historiskt såväl som i samtiden; verksamhetens och kommunikationens innehåll; samt kulturella processer och förhållanden. De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till etiska aspekter, det vill säga medvetenhet om de etiska aspekterna inom medie- och kommunikationsvetenskap samt inom forsknings- och utvecklingsarbetet inom specialområdet.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätetsintervju</i> Lärosätet har i självvärderingen inte visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga och samhällliga aspekter samt göra bedömningar med hänsyn till etiska aspekter, det vill säga medvetenhet om de etiska aspekterna inom medie- och kommunikationsvetenskap samt inom forsknings- och utvecklingsarbete inom specialområdet.</p>	<p>och kommunikationens roll och betydelse i demokratin; betydelsen av olika organisatoriska former och deras kommunikation, historiskt såväl som i samtiden; verksamhetens och kommunikationens innehåll; samt kulturella processer och förhållanden.</p> <p>Urvalet visar på visat på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till etiska aspekter, det vill säga medvetenhet om de etiska aspekterna inom medie- och kommunikationsvetenskap samt inom forsknings- och utvecklingsarbetet inom specialområdet.</p> <p><i>Självvärdering</i> Lärosätet har i självvärderingen inte visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter.</p> <p>Lärosätet har i självvärderingen inte visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till samhällliga aspekter, det vill säga mediernas och kommunikationens roll och betydelse i demokratin; betydelsen av olika organisatoriska former och deras kommunikation, historiskt såväl som i samtiden; verksamhetens och kommunikationens innehåll; samt kulturella processer och förhållanden.</p> <p>Lärosätet har i självvärderingen inte visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga</p>	<p>ter, det vill säga mediernas och kommunikationens roll och betydelse i demokratin; betydelsen av olika organisatoriska former och deras kommunikation, historiskt såväl som i samtiden; verksamhetens och kommunikationens innehåll; samt kulturella processer och förhållanden.</p> <p>De självständiga arbetena visar på hög måluppfyllelse när det gäller förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till etiska aspekter, det vill säga visat medvetenhet om de etiska aspekterna inom medie- och kommunikationsvetenskap samt inom forsknings- och utvecklingsarbetet inom specialområdet.</p> <p><i>Självvärdering och lärosätetsintervju</i> Lärosätet har i självvärderingen inte visat att utbildningen säkerställer studenternas förmåga att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter samt medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete. Utbildningen lägger stor vikt vid vetenskaplighet och betydelsen av kritiskt tänkande, men måluppfyllelse har inte visats i någon högre grad. Utbildningen lägger enligt självvärderingen vikten också vid samhällskritiska analyser, men förmår inte skapa broar till relevanta branscher och frågeställningar som är specifika för en utomakademisk profession. Också vissa etiska aspekter tas upp, såväl samhällsetiska som forskningsetiska men måluppfyllelsen oklar. Lärosätetsintervjun</p>
---	---	--

	att inom medie- och kommunikationsvetenskap göra bedömningar med hänsyn till etiska aspekter, det vill säga medvetenhet om de etiska aspekterna inom medie- och kommunikationsvetenskap samt inom forsknings- och utvecklingsarbetet inom specialområdet.	bekräftade denna bild.
--	---	------------------------

Bilaga 4 Utdrag ur Högskoleverkets yttrande för nationalekonomi

Utdrar ur bilaga 1 i bedömarens yttrande

Kandidatexamen i nationalekonomi (Lunds och Uppsala universitet samt Handelshögskolan i Stockholm), mål 1, 2, och 5

Motiveringar för måluppfyllelse

Mål 1: För kandidatexamen ska studenten visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

Lunds universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Handelshögskolan i Stockholm Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Mycket hög)
Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar huvudsakligen på en god förtrogenhet med nationalekonomins vetenskapliga grund, trots en viss kvalitetsmässig spridning. Flertalet arbeten håller en hög eller mycket hög kvalitet vad gäller presentation, motivering och tillämpning av adekvata metoder, även om ett antal arbeten brister i detta avseende. Med få undantag visar arbetena på goda eller mycket goda fördjupade kunskaper inom specifika delar av nationalekonomin. Arbetena håller huvudsakligen hög kvalitet vad gäller behandling och diskussion av tidigare forskning av relevans för den valda frågeställningen, men det finns ett antal arbeten som är svaga i detta avseende. Självvärderingen och lärosätessamtal kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning och en bredd som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar huvudsakligen på en god förtrogenhet med nationalekonomins vetenskapliga grund. Arbetena uppvisar en stor kvalitetsmässig spridning vad gäller presentation, motivering och tillämpning av adekvata metoder, men det överväldigande flertalet arbeten håller hög eller mycket hög kvalitet i detta avseende. Med ett undantag visar arbetena på goda eller mycket goda fördjupade kunskaper inom specifika delar av nationalekonomin. Arbetena håller huvudsakligen hög eller mycket hög kvalitet vad gäller behandling och diskussion av tidigare forskning av relevans för den valda frågeställningen, men det finns ett antal arbeten som är svaga i detta avseende. Självvärderingen och lärosätessamtal kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning och en bredd som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar nästan genomgående på mycket god förtrogenhet med nationalekonomins vetenskapliga grund. Arbetena håller nästan genomgående mycket hög kvalitet vad gäller presentation, motivering och tillämpning av adekvata metoder. Arbetena visar också nästan genomgående på mycket goda fördjupade kunskaper inom specifika delar av nationalekonomin. Utan undantag håller arbetena hög och i de flesta fall mycket hög kvalitet vad gäller behandling och diskussion av tidigare forskning av relevans för den valda frågeställningen. Självvärderingen och lärosätessamtal kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning och en bredd som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en mycket hög måluppfyllelse.

Mål 2: För kandidatexamen ska studenten visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.

Lunds universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Handelshögskolan i Stockholm Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Mycket hög)
<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar med några få undantag på en god eller mycket god förmåga att samla in och analysera relevant information. Med några undantag präglas också arbetena av ett gott eller mycket gott kritiskt och analytiskt förhållningssätt. Självvärderingen och lärosätessamtalintervjun kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar med några få undantag på en god eller mycket god förmåga att samla in och analysera relevant information. Med ett par undantag präglas arbetena också av ett gott eller mycket gott kritiskt och analytiskt förhållningssätt. Självvärderingen och lärosätessamtalintervjun kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar med ett undantag på en god och i de flesta fall mycket god förmåga att samla in och analysera relevant information. Med ett undantag präglas också arbetena av ett gott och i regel mycket gott kritiskt och analytiskt förhållningssätt. Självvärderingen och lärosätessamtalintervjun kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en mycket hög måluppfyllelse.</p>

Mål 5: För kandidatexamen ska studenten visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter.

Lunds universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Handelshögskolan i Stockholm Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Mycket hög)
<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten uppvisar en viss kvalitetsmässig spridning vad gäller förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter. Flertalet av arbetena håller dock hög eller mycket hög kvalitet i detta avseende. Vad gäller förmågan att inom det nationalekonomiska området göra</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar med några undantag på en god eller mycket god förmåga att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter. Vad gäller förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta samhälleliga aspekter är kvaliteten med ett undantag hög eller mycket hög i de arbeten</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten uppvisar nästan genomgående en mycket god förmåga att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter. Vad gäller förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta samhälleliga aspekter är kvaliteten hög eller mycket hög i samtliga av de arbeten som tillåter en bedömning i</p>

<p>bedömningar med hänsyn till relevanta samhällsliga aspekter är kvaliteten med ett undantag hög eller mycket hög i de arbeten som tillåter en bedömning i detta avseende. Vad gäller förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta etiska aspekter håller de få arbeten som kan bedömas i detta avseende skiftande kvalitet. Självvärderingen och lärosätessintervjun kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.</p>	<p>som tillåter en bedömning i detta avseende. Tre arbeten kan bedömas vad gäller förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta etiska aspekter. Två av dem håller mycket hög kvalitet och ett brister i detta avseende. Självvärderingen och lärosätessintervjun kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.</p>	<p>detta avseende. Endast ett arbete tillåter en bedömning avseende förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta etiska aspekter. Detta arbete håller dock mycket hög kvalitet i detta avseende. Självvärderingen och lärosätessintervjun kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en mycket hög måluppfyllelse.</p>
--	--	--

Masterexamen i nationalekonomi (Lunds och Uppsala universitet samt Jönköpings högskola), mål 1, 3 och 5 **Motiveringar för måluppfyllelse**

Mål 1: För masterexamen ska studenten visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, samt fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

Lunds universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Högskolan i Jönköping, Måluppfyllelse: Bristande (totalt Bristande)
<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar genomgående på en god och i ett par fall mycket god förtrogenhet med nationalekonomins vetenskapliga grund. Arbetena kännetecknas också utan undantag av en hög och i ett par fall mycket hög kvalitet vad gäller såväl presentation, motivering och tillämpning av adekvata metoder som behandling och</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar med ett par undantag en god och i många fall mycket god förtrogenhet med nationalekonomins vetenskapliga grund. Med ett undantag kännetecknas arbetena av hög och i de flesta fall mycket hög kvalitet vad gäller presentation, motivering och tillämpning av adekvata metoder. Arbetena visar med ett undantag på goda och</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten uppvisar kvalitetsmässigt en stor spridning när det gäller förtrogenhet med nationalekonomins vetenskapliga grund, men flertalet arbeten håller dock minst god kvalitet i detta avseende. Arbetena brister nästan genomgående vad gäller presentation, motivering och tillämpning av adekvata metoder. Endast ett fåtal av arbetena visar</p>

<p>diskussion av tidigare forskning av relevans för den valda frågeställningen. Arbetena visar också genomgående på goda och i flera fall mycket goda fördjupade kunskaper inom specifika delar av nationalekonomin. Självvärderingen och lärosätessamtal kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning och en bredd som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.</p>	<p>många fall mycket goda fördjupade kunskaper inom specifika delar av nationalekonomin. Med ett undantag håller arbetena hög eller mycket hög kvalitet vad gäller behandling och diskussion av tidigare forskning av relevans för den valda frågeställningen. Självvärderingen och lärosätessamtal kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning och en bredd som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.</p>	<p>på goda eller mycket goda fördjupade kunskaper inom specifika delar av nationalekonomin. Arbetena uppvisar kvalitetsmässigt en stor spridning avseende behandling och diskussion av tidigare forskning av relevans för den valda frågeställningen, men flertalet arbeten håller minst god kvalitet i detta avseende. Självvärderingen och lärosätessamtal kompletterar bilden, men ger inte anledning att anta att en högre grad av måluppfyllelse säkras på ett sätt som inte visas av de självständiga arbetena. Sammantaget indikerar underlagen en bristande måluppfyllelse..</p>
---	---	--

Mål 3: För masterexamen ska studenten visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete.

Lunds universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Högskolan i Jönköping, Måluppfyllelse: Bristande (totalt Bristande)
<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar huvudsakligen på en god förmåga att identifiera och formulera en frågeställning samt att motivera frågeställningens relevans och utformning. Arbetena visar utan undantag på en god och i flera fall mycket god förmåga att metodiskt och analytiskt lösa en uppgift med sammanhang mellan frågeställning, teori, metod, genomförande, resultat och slutsatser samt på en huvudsakligen god förmåga att utvärdera sådant arbete. Självvärderingen och lärosätessamtal kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer,</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar med ett undantag på en god och i de flesta fall mycket god förmåga att identifiera och formulera en frågeställning samt att motivera frågeställningens relevans och utformning. Arbetena visar med ett undantag också på en god eller mycket god förmåga att metodiskt och analytiskt lösa en uppgift med sammanhang mellan frågeställning, teori, metod, genomförande, resultat och slutsatser samt huvudsakligen på en god förmåga att utvärdera sådant arbete. Självvärderingen och lärosätessamtal kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar huvudsakligen på en bristande förmåga att identifiera och formulera en frågeställning samt att motivera frågeställningens relevans och utformning. Arbetena visar också huvudsakligen på en bristande förmåga att metodiskt och analytiskt lösa en uppgift med sammanhang vad gäller frågeställning, teori, metod, genomförande, resultat och slutsatser samt på en bristande förmåga att utvärdera sådant arbete. Självvärderingen och lärosätessamtal ger inte anledning att anta att en högre grad av måluppfyllelse säkras på ett sätt som inte visas av de självständiga arbetena. Sammantaget indikerar underlagen en bristande måluppfyllelse.</p>

examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.	gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.	
--	--	--

Mål 5: För masterexamen ska studenten visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Lunds universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Högskolan i Jönköping, Måluppfyllelse: Bristande (totalt Bristande)
Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar utan undantag på en god eller mycket god förmåga att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter. Vad gäller förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta samhälleliga aspekter är kvaliteten hög eller mycket hög i samtliga arbeten som tillåter en bedömning i detta avseende. Inget arbete tillåter en bedömning avseende förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta etiska aspekter eller avseende medvetenheten om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete. Självvärderingen och lärosätessintervjun kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar med ett enda undantag på en god eller mycket god förmåga att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter. Vad gäller förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta samhälleliga aspekter är kvaliteten med ett par undantag hög eller mycket hög i de arbeten som tillåter en bedömning i detta avseende. Endast tre arbeten tillåter en bedömning avseende förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta etiska aspekter och avseende medvetenheten om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete. Dessa arbeten håller mycket hög eller hög kvalitet i detta avseende. Självvärderingen och lärosätessintervjun kompletterar bilden och tyder på att utbildningen som helhet har en utformning som på ett rimligt sätt svarar mot målet vad gäller innehåll, undervisningsformer, examination och progression. Sammantaget indikerar underlagen en hög måluppfyllelse.	Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar huvudsakligen på en bristande förmåga att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter. De arbeten som tillåter bedömning avseende förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta samhälleliga aspekter håller en skiftande kvalitet i detta avseende, men flertalet av dem håller tillräckligt god kvalitet. Endast två arbeten tillåter bedömning avseende förmågan att inom det nationalekonomiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta etiska aspekter och avseende medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete. Dessa arbeten håller dock hög respektive mycket hög kvalitet i detta avseende. Självvärderingen och lärosätessintervjun ger inte anledning att anta att en högre grad av måluppfyllelse för målet som helhet säkras på ett sätt som inte visas av de självständiga arbetena. Sammantaget indikerar underlagen en bristande måluppfyllelse.

Bilaga 5 Utdrag ur Högskoleverkets yttrande för psykologi samt psykologexamen

Utdrar ur bilaga 1 i bedömarnas yttrande

Psykologexamen (Lunds och Uppsala universitet) Motiveringar för måluppfyllelse

Mål 1: För psykologexamen ska studenten visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen.

Lunds universitet, Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Mycket hög)
<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar på mycket hög måluppfyllelse när det gäller studenternas kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Lärosätet har i självvärderingen och vid platsbesöket också visat att en god bredd uppnås när det gäller vetenskaplighet och den nära anknytningen till tillämpningar. Föreläsningar, litteratur och praktiska inslag säkerställer att sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen uppnås. Metodundervisningen är mycket väl integrerad i olika kurser och moment under utbildningens gång. Det finns en genomtänkt progression och examination i förhållande till målet. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som mycket hög.</p>	<p>Motivering: Urvalet av självständiga arbeten visar på hög måluppfyllelse när det gäller studenternas kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen. I självvärderingen och vid platsbesöket visar lärosätet att utbildningen ger goda möjligheter till forskningsanknutna kunskaper om psykologiämnets vetenskapliga grund och att sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet belyses och examineras på ett genomtänkt sätt. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p>

Mål 5: För psykologexamen ska studenten visa fördjupad förmåga att bedriva psykologisk behandling.

Lunds universitet, Måluppfyllelse: Hög (totalt Hög)	Uppsala universitet, Måluppfyllelse: Mycket hög (totalt Mycket hög)
<p>Motivering: I självvärderingen och vid platsbesöket gör lärosätet det troligt att hög måluppfyllelse uppnås när det gäller studenternas fördjupade förmåga att bedriva psykologisk behandling. Målet uppnås dels genom inslag på praktikkursen, dels genom färdighets- träning i de kliniska moment som ingår i utbildningen. På praktikkursen används ett kvalitets- säkringsinstrument och de inslag och examinationer som finns under psykoterapikursen bidrar i hög grad till att hög måluppfyllelse uppnås. I självvärderingen hänvisas till resultatet av de studentutvärderingar som genomförs efter avslutad utbildning, vilka indikerar hög måluppfyllelse för detta examensmål. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p>	<p>Motivering: I självvärderingen och vid platsbesöket gör lärosätet det troligt att mycket hög måluppfyllelse uppnås när det gäller studenternas fördjupade förmåga att bedriva psykologisk behandling. Studenterna får tidigt i utbildningen undervisning i såväl kognitiv beteendeterapi som psykodynamisk terapi och andra psykologiska behandlingsformer. Efter valet av behandlingsinriktning ges sedan allt mer fördjupande kurser med olika teoretiska och tillämpade moment, vilka examineras på ett varierat sätt. Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som mycket hög.</p>

Mål 10: För psykologexamen ska studenten visa fördjupad förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna.

<p>Lunds universitet, Måluppfyllelse för mål 10: Hög Samlat omdöme: Hög</p>	<p>Uppsala universitet, Måluppfyllelse för mål 5: Mycket hög samlat omdöme Mycket hög</p>
<p>Motivering: I självvärderingen och vid platsbesöket gör lärosätet det troligt att hög måluppfyllelse uppnås när det gäller studenternas fördjupade förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna. Detta mål behandlas och examineras dels utifrån den utvärdering som handledaren gör efter avslutad praktikperiod där kriterierna väl sammanfaller med examensmålet. Även genomförandet av organisationskursen och utredningsmomenten inom barn- och vuxenområdet och kopplingen mellan psykologi och sociologi bidrar till att måluppfyllelsen uppnås. Målet examineras på ett varierat sätt.</p> <p>Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som hög.</p>	<p>Motivering: I självvärderingen och vid platsbesöket har lärosätet gjort det troligt att mycket hög måluppfyllelse uppnås när det gäller studenternas fördjupade förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna. Självvärderingen och platsbesöket visar att flera av kurserna behandlar detta mål, t.ex. kursen Kön, genus och etniska perspektiv inom psykologin där bl.a. åtgärder mot våld mot kvinnor tas upp. Ett annat exempel är kursen Socialkunskap, etik och professionellt förhållningssätt där det ingår en realistisk övning i att hantera en katastrofsituation. Inom kursen i organisationspsykologi tar utbildningen bl.a. upp de psykiska och sociala konsekvenserna av moderna organisationer. Det finns en genomtänkt examination och progression i förhållande till målet.</p> <p>Sammantaget bedöms måluppfyllelsen som mycket hög.</p>

För mer information
kontakta gärna

Åsa Kettis

Asa.Kettis@uadm.uu.se

018-471 78 58

eller

Maria Wolters

Maria.Wolters@uadm.uu.se

018-471 19 45

eller besök

www.uadm.uu.se/kvalitet

Enheten för kvalitet och utvärdering

Uppsala universitet

Box 256

751 05 Uppsala